

Satakunnan ammattikorkeakoulu

Anna Kattelus

TILITOIMISTON ROOLI YRITYKSEN
VEROSUUNNITTELUSSA

Liiketalous Rauma
Liiketalouden koulutusohjelma
Taloushallinnon suuntautumisvaihtoehto

2008

TILITOIMISTON ROOLI YRITYKSEN VEROSUUNNITTELUSSA

Kattelus, Anna
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma
Kesäkuu 2008
Kulmala, Eila
UDK: 336.2
Sivumäärä: 72

Asiasanat: Verotus, kirjanpito, verokonsultointi, vastuu, palvelutarjonta

Tämän opinnäytetyön aiheena oli tutkia tilitoimiston roolia yrityksen verosuunnittelussa. Opinnäytetyössä tehtiin päätelmiä tilitoimiston roolista asiakasyrityksien verosuunnittelussa heille tehdyn kyselyn mukaan sekä kirjanpitäjien teemahaastattelun kautta. Tutkimus suoritettiin syksyn 2007 ja kevään 2008 aikana.

Opinnäytetyön teoreettisessa osassa käsiteltiin yrityksen tarpeita, verosuunnittelua eri yhtiömuodoissa ja tilitoimiston roolia yrityksen verosuunnittelussa. Osuus perustui vahvasti ammattikirjallisuuteen.

Empiirisessä osiossa sovellettiin teoriaosan oppeja ja tutkittiin tilitoimiston roolia asiakasyritysten verosuunnittelussa kyselyin ja teemahaastatteluin.

Tilitoimiston rooli koettiin tärkeänä asiakkaiden keskuudessa ja sen uskottiin joko kasvavan tai pysyvän samanlaisena tulevaisuudessa. Tällä hetkellä kirjanpitäjien aika kuluu pääsääntöisesti peruskirjanpidon hoitoon ja aikaa verosuunnitteluun jää vähän. Tähän ratkaisuksi toivottiin joko erillistä verokonsulttia tai itselle enemmän aikaa verosuunnitteluun. Erityisen tärkeinä verosuunnittelun osa-alueina pidettiin niin asiakasyrityksien kuin kirjanpitäjienkin osalta tilinpäätössuunnittelun, voitonjaon ja nettovarallisuuden suunnittelua sekä yritystoimintaan liittyvää verosuunnittelua. Päätelminä esitän, että opinnäytetyöni kohteena olevan tilitoimiston vahvuuksia verosuunnittelussa ovat kirjanpitäjien pitkä kokemus, sekä verosuunnittelun tärkeä ja kasvava merkitys asiakkaille. Mahdollisuuksia ovat kirjanpitäjien jatkuva kouluttaminen, yrittäjien hyötyminen verosuunnittelussa, erillinen verokonsultti, tietotekniikan kehitys ja tilitoimiston roolin kasvu suunnittelussa. Heikkouksina ovat kirjanpitäjien tieto-taito erikoisosaamista vaativissa verosuunnitteluissa, ajanpuute ja verosuunnittelun tämän hetkinen tarjonta. Uhkia ovat verosuunnittelun hintavuus, verolakien muutokset ja asiakkaiden asenteet. Vastuu yrityksen verosuunnittelussa koettiin olevan joko yrittäjällä itsellään tai molemmilla yrittäjällä ja tilitoimistolla yhdessä.

THE ROLE OF THE ACCOUNTING FIRM IN TAX PLANNING FOR A COMPANY

Kattelus, Anna
Satakunta University of Applied Sciences
Degree Business and Administration
June 2008
Kulmala, Eila
UDK: 336.2
Number of pages: 72

Key words: Taxation, accounting, consultation, responsibility, supply of services

The purpose of this thesis was to explore the role of the accounting firm in tax planning for a company. The conclusions were drawn from the study, which was made to the customer companies of the accounting firm and accountants. The data was collected by questionnaires and interviews. The research was conducted during autumn 2007 and spring 2008.

The topics discussed in the theoretical part of the thesis include the issues of the needs of the company's tax planning in different forms and the role of an accounting firm in the tax planning. This part of the thesis relies heavily on professional literature.

In the empirical part of the thesis the facts from the theoretical part were applied and researched by sending questionnaires to the company's customers and by interviewing the company's accountants.

The role of the accounting firm was seen to be very important among the customers. They believed that it would either grow or remain the same in the future. At the moment the time of the accountants is used on making basic accounting and there is no time left for tax planning. The customers and accountants thought that particularly important sections of tax planning were settlement of accounts, profit sharing- and assets planning and tax planning in the company operations. As a conclusion the strengths of the accounting company, which I researched, were a long experience of the accountants, the important and growing meaning of the tax planning for the customers of the accounting firm. The opportunities were training of the accountants, profits for the customer firms in the tax planning, separate tax consultants and improvement of the information technology and growth of the role of the accounting firm. The weaknesses were the knowledge of the accountants in the special know-how in tax planning, the lack of time and the supply of the tax planning at the moment. The threats were expensiveness of tax planning, changes in tax laws and attitudes of the customers. The responsibility in tax planning was experienced to be either the owners of the business or both – the owner and the accounting firm together.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	7
2	YRITYKSEN TARPEET	8
2.1	Taloushallinnon perustoiminnot	8
2.2	Verotuksen suunnittelu tilitoimistossa	8
2.3	Muu asiantuntija-apu ja konsultointi.....	9
3	VEROSUUNNITTELU	10
3.1	Yrityksen verotus Suomessa	10
3.2	Yritykset ja sen omistajat verovelvollisina	11
3.2.1	Yksityisliikkeet	12
3.2.2	Henkilöyhtiöt	15
3.2.3	Osakeyhtiöt	15
3.3	Verosuunnittelu	17
3.3.1	Tarkoitus	17
3.3.2	Kohteet	18
3.3.3	Mahdollisuudet.....	22
3.3.4	Vaiheet	24
3.4	Verosuunnittelu eri yhtiömuodoissa	26
3.4.1	Yksityisliike	27
3.4.2	Henkilöyhtiöt	27
3.4.3	Osakeyhtiö	28
4	TILITOIMISTON ROOLI	29
4.1	Tilitoimiston tehtävät	29
4.1.1	Yleistä	30
4.1.2	Konsultointi.....	32
4.1.3	Vastuu	33
5	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TEOREETTINEN VIITEKEHYS	34
5.1	Tutkimuksen tarkoitus, tavoitteet ja tutkimusmenetelmät	34
5.2	Tilitoimiston rooli yrityksen verosuunnittelussa.....	34
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	35
6.1	Tilitoimiston esittely	35
6.2	Tutkimusmenetelmän valinta.....	35
6.3	Aineiston keruu	37

6.3.1	Kyselylomake.....	37
6.3.2	Teemahaastattelu.....	39
6.4	Tutkimusaineiston analysointi	40
6.5	Tutkimuksen luotettavuuden arviointi	40
6.5.1	Reliabiliteetti	40
6.5.2	Validiteetti.....	41
7	TUTKIMUSTULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET	41
7.1	Kyselylomaketulokset.....	41
7.1.1	Vastaajien taustatiedot	42
7.1.2	Verosuunnittelu	43
7.1.3	Yrityksen tarpeet	47
7.1.4	Tilitoimiston rooli	51
7.2	Teemahaastattelutulokset	54
7.2.1	Haastateltavien taustatiedot.....	55
7.2.2	Verosuunnittelu	56
7.2.3	Yrityksen tarpeet	63
7.2.4	Tilitoimiston rooli	65
7.3	Toimintasuositukset	69
7.4	Tutkimustulosten yhteenveto	69
8	YHTEENVETO	71
8.1	Opinnäytetyön yhteenveto	71
8.2	Opinnäytetyö oppimisprosessina	71
	LÄHTEET	73
	LIITTEET	

TERMILUETTELO

AL	Laki varojen arvostamisesta verotuksessa 22.12.2005/1142
EVL	Laki elinkeinotulon verottamisesta 24.6.1968/360
IFRS	International Financial Report Standards
KHO	Korkein hallinto-oikeus
KILA	Kirjanpitolautakunta
KPA	Kirjanpitoasetus 30.12.1997/1339
KPL	Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336
KVL	Keskusverolautakunta
MVL	Maatilatalouden tuloverolaki 15.12.1967/543
OYL	Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624
TVL	Tuloverolaki 30.12.1992/1535
VeroH	Verohallitus
VML	Laki verotusmenettelystä 18.12.1995/1558

1 JOHDANTO

Verosuunnittelu on tärkeä osa-alue elinkeinotoiminnassa, johon yrityksen kannattaa panostaa saadakseen maksimaalisen hyödyn. Siihen kuitenkin liittyy monia ongelmia, jotka aiheutuvat eri sidosryhmien vastakkaisista intresseistä, yrityksen erilaisuudesta ja erikoistilanteista. Verosuunnittelua säätelevät lait, jotka ovat usein tulkinnanvaraisia ja verolainsäädäntömme muuttuu jatkuvasti. Lakien väärä tulkinta saattaa joskus johtaa jopa rikosoikeudellisiin seuraamuksiin. Erityisen epävarmuuden verosuunnittelun tulkinnallisuuteen tuo verotusmenettelylain veronkiertosäännös (VML 28 §), mutta myös muissa laeissa on veronkiertosäännöksiä. Lisäksi elinkeinonharjoittajalla saattaa olla myös muuta toimintaa, joka pitää ottaa huomioon yrityksen verosuunnittelussa. Yrittäjän epätietoisuus saattaa olla myös esteenä perusteelliselle verosuunnittelulle.

Aiheeni on erittäin ajankohtainen, sillä verouudistuksia tehdään jatkuvasti. Tällä hetkellä verotuksen muutoksen kohteena ovat olleet uudistunut verotusmenettely, varallisuusverotuksen poistumisen aiheuttamat muutokset sekä IFRS:n ja osakeyhtiölain uudistusten yhteensovittaminen verotuksen kanssa.

Olen keskittynyt opinnäytetyössäni elinkeinotoiminnan verotukseen sisältäen yksityisliikkeiden, henkilöyhtiöiden ja osakeyhtiöiden verosuunnittelun. Jokaiseen yritysmuotoon liittyy erilaisia kiinnostavia ongelmia, joihin tämä tutkimus syvenyy. Tutkimusongelmana on selvittää tilitoimiston asiakkaiden tyytyväisyyttä ja tarvetta yrityksensä verosuunnitteluun sekä miten erilaiset asiat vaikuttavat tilitoimiston rooliin yrityksen verosuunnittelussa. Pyrin selvittämään, miten nämä asiakasyritysten tarpeet kohtaavat tilitoimiston tarjonnan. Lisäksi tutkin, miten vastuu koetaan niin asiakasyrityksen kuin tilitoimistonkin kannalta.

Opinnäytetyöni empiriaosassa teen kaksi erillistä kyselyä. Toisen kyselyn suoritan yhdellä suurella raumalaisella tilitoimistolla, jonka työntekijöitä haastattelen ja toinen kysely kohdistuu saman tilitoimiston yritysasiakkaille, joille lähetän kyselykaavakkeet.

2 YRITYKSEN TARPEET

2.1 Taloushallinnon perustoiminnot

Yritystoiminta vaatii raportointia ja tarkkailua ja tähän tarkoitukseen tilitoimisto-ala on aikoinaan syntynyt. Jokainen, joka harjoittaa liike- tai ammattitoimintaa, on tästä toiminnastaan kirjanpitovelvollinen. Kirjanpitovelvollisia ovat kuitenkin aina – toiminnan luonteesta riippumatta –esimerkiksi osakeyhtiö, osuuskunta, avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö, yhdistys, asumisoikeusyhdistys ja säätiö. Näin laaja kirjanpitovelvollisuus on katsottu välttämättömäksi, jotta kirjanpito tulisi laaditaksi oikealla tavalla ja jotta yritysten sidosryhmät, kuten omistajat, luotonantajat, vero- ja muut viranomaiset, saisivat yrityksen toiminnasta tarvitsemansa tiedot. (Alhola, Koivikko, Rätty & Tuominen 2001, 31)

Tämän Suomen laissa määritellyn pakollisen kirjanpitovelvollisuuden vuoksi muodostuu yrityksille tarve suorittaa taloushallinnon perustoimintoja. Jollei heillä itsellä ole tietoja, taitoja ja välineitä suorittaa kirjanpitoja ja siitä syntyviä raportteja niin he voivat kääntyä tilitoimiston puoleen. Siellä on yleensä kattavat kirjanpito-ohjelmistot ja laadukas osaaminen tarjolla.

2.2 Verotuksen suunnittelu tilitoimistossa

Verosuunnittelua ei ole määritelty laissa pakolliseksi, mutta oikeanlaisella yrityksen ja omistajan verotuksen suunnittelulla voidaan säästää rahaa. Tämän vuoksi yrittäjän kannattaa panostaa verosuunnitteluun ja käyttää asiantuntevaa apua tilitoimistosta koskien yrittäjän henkilökohtaista verosuunnittelua sekä yhtiömiesten ja osakkaiden verokohtelua. Useat verotustilanteet ovat varsin vaikeita ja monitahoisia, jolloin tilitoimiston tieto-taito on tarpeellista. Jokainen yritys on erilainen ja tämän vuoksi heidän verosuunnittelutarpeensa eroavat toisistaan huomattavasti.

Yritysten omistus- ja liiketoimintarakenteiden eläminen on arkipäivää useimmissa yrityksissä. Yrityksen elinkaaren aikana yhtiön omistaja joutuu tekemään lukuisia ratkaisuja, joilla on välittömiä vaikutuksia yrityksen liiketoimintaan ja sen tuleviin suuntaviivoihin. Lähes kaikkiin näistä tilanteista liittyy myös veroseuraamusten suunnittelumahdollisuus. Hyvin suunnitellun ja oikein toteutetun toimenpiteen verokustannusten ero verrattuna heikosti suunniteltuun ja toteutettuun toimenpiteeseen on merkittävä. Verosäästön lopullisessa saavuttamisessa osaavalla neuvonantajalla on usein keskeinen rooli. (Hirvonen 2006, 6)

2.3 Muu asiantuntija-apu ja konsultointi

Tilitoimiston asiakkaat ostavat usein turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta. Toisaalta he saattavat hakea tilitoimistopalvelusta tukea liiketoimintansa eteenpäin viemisessä. (Laine 2005, 21) Mikäli yrittäjä tuntee itsensä vähänkään epävarmaksi kirjanpidon, verotuksen, palkanmaksun tai vaikka kaupparekisteriasiakirjojen suhteen, hänen on syytä turvautua tilitoimistoon. Tämä ei suinkaan tarkoita, että yrittäjä jättäisi kaiken osaamisen tilitoimiston vastuulle. Hän vastaa joka tapauksessa viime kädessä itse tekemisistään, kirjanpidostaan ja verotuksesta. (Karjalainen 2002, 129)

Peruskirjanpidon lisäksi yrittäjä voi haluta erilaisia laskelmia yrityksen tilanteesta, kuten kannattavuus-, investointi- ja kustannuslaskelmia. Apua saatetaan tarvita myös konsultoinnin muodossa liiketoiminnan suunnitteluun ja budjetointiin. Näihin tarpeisiin useimmissa tilitoimistoissa on mahdollisuus vastata.

Yrittäjät havittelevat liiketoiminnassaan voimakasta kasvua ja kilpailukykyä. Menestys on entistä haasteellisempaa, kun toiminta-ympäristö tulee monimutkaisemmaksi, kansainvälistyy ja kehittyy jatkuvasti. Monet muuttuvat verolait ja -säännökset aiheuttavat päänvaivaa yrittäjille. Esimerkiksi verouudistuksen myötä yritys- ja omistusrakenteiden järjestelyissä sekä voiton- ja varainjaossa piilee aiempaa enemmän uusia vaihtoehtoja ja toisaalta myös riskejä. Näihin asioihin yritykset hakevat usein apua asiantuntijaorganisaatioilta.

3 VEROSUUNNITTELU

3.1 Yrityksen verotus Suomessa

Vuonna 1993 Suomessa siirryttiin eriytettyyn tuloverojärjestelmään, jolloin yritysten pääomatuloja alettiin verottaa suhteellisella verokannalla ja ansiotuloja progressiivisesti. Tämä perustuu yrityksen nettovoiton verottamisen periaatteen. Peruslähdekohta on, että kaikki tulot ovat veronalaisia, ellei laissa ole poikkeussääntöä. Meno-tulo -teorian mukaan tulos syntyy menojen ja tulojen erotuksesta. Tulot kohdistetaan siihen tilikauteen, jolloin ne ovat realisoituneet ja menot niihin tilikausiin, joihin kohdistettuja tuloja ne ovat kerryttäneet. (Järvenoja & Koponen 2002-, B1-1) Suomessa eletään nyt jälleen yritysverotuksen alueella suurta murrosta, joka sai alkunsa vuoden 2005 yritysverouudistuksesta. Kansainvälinen verokilpailu ja yritysten oikeusvajeen korjaaminen muuttaa yritysverotustamme jälleen perusteellisesti vuoteen 2010 mennessä. (Rissanen 2004, 8)

Elinkeinotulon verotettava tulo lasketaan elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (EVL) mukaan ja henkilökohtaisen toiminnan verotettava tulo lasketaan tuloverolain (TVL) perusteella. Lisäksi maatalouden tulolähdettä verotetaan maatalouden tuloverolain (MVL) mukaan. Eri tulolähteeseen kuuluvia menoja ei voida vähentää toisen tulolähteen tuloista ja sen tappiota ei voida vähentää toisen tulolähteen voitosta. Poikkeuksena liikkeenharjoittajat, jotka voivat pyytää elinkeinotoiminnan tappion vähentämistä pääomatuloista. Verotoimisto määrää yritykselle verotettavan tulon perusteella ennakoveron. Jos lopullinen tulos poikkeaa arviosta, yritys voi hakea muutosta ennakkoon tai ennakon poistamista kokonaan. (Verohallinto 2007) Tilikauden lopulla lasketaan riittääkö maksettu ennakovero kattamaan tilikaudelta menevän veron määrän (Leppiniemi ym. 2005, 66). Verot tulee jaksottaa kullakin tilikaudella arvioidun lopullisen veron suuruiseksi.

Jos tilikauden ennakoverot eivät riitä arvioidun lopullisen veron suoritukseksi, puuttuva määrä kirjataan siirtovelaksi. Ennakoiden ollessa liian suuret, jolloin saadaan veronpalautusta, palautettava määrä ennakoista kirjataan siirtosaamiseksi. (Tikkanen ym. 2003-, D8-1)

Yrityksen verotus perustuu luotettavaan kirjanpitoon. Verotuksen näkökulmasta kirjanpidon erilläänpitotehtävä merkitsee ennen kaikkea yrityksen ja sen omistajan rahavirtojen erillään pitämistä. (Verohallinto 2005) Verot jakautuvat tuloslaskelmassa tuloveroihin ja muihin välittömiin veroihin. Tuloveroihin kirjataan kirjanpitovelvolliselle verotettavan tulon perusteella määrätyt verot. Elinkeinoharjoittajan yksityistalouteen liittyvät verot kirjataan yksityisotoiksi pienentämään oman pääoman määrää, jos niitä maksetaan kirjanpitoon merkityltä pankkitililtä. Avoimet yhtiöt ja kommandiittiyhtiöt eivät ole verovelvollisia eli niille ei määrätä veroja. Verot määrätään yhtiömiehille, sillä nämä yhtiöt ovat verotuksessa vain laskentasubjekteja. Yhtiömiehille määrättyjä veroja ei käsitellä yrityksen kirjanpidossa veroina. Maksettaessa yhtiön varoista, ne merkitään yhtiön kirjanpitoon yksityisotoiksi. (Tikkanen & Salin 2003-, D8-1)

Verotuksella ja kirjanpidolla on Suomessa monia kytkentöjä (Leppiniemi & Kykänen 2005, 118). Yleisesti ottaen kirjanpito- ja verosäännökset ovat itsenäisiä kokonaisuuksia, mutta käytännössä ne kietoutuvat toisiinsa. Kun eroavaisuuksia ilmenee, kirjanpito- ja tilinpäätösasioissa noudatetaan kirjanpitolakia (KPL). Verotettavan tulon laskenta perustuu kirjanpidon tulokseen, jonka laskentaa ohjaa kirjanpitolaki. KPL:n normisto tähtää pääasiallisesti jakokelpoisen voiton ja EVL:n normisto verotettavan tulon määräämiseen. (Järvenoja ym. 2002-, B4-1) Kirjanpito ja sen tuottama tilinpäätös antavat kaiken tarvittavan informaation verotettavan tulon laskentaan.

3.2 Yritykset ja sen omistajat verovelvollisina

Yritysmuodon valintaa katsotaan yleensä verotuksen suunnasta (Karjalainen 2002, 125). Henkilöyrityksissä yrityksen ja omistajien verotus kulkee käsi kädessä. Ve-

rotettava tulo lasketaan yrityksen tilinpäätöksen perusteella, mutta vero määrätään omistajien maksettavaksi. (Mäkinen 2000, 85) Yhteisöverokanta aleni vuoden 2005 alusta lukien 29 prosentista 26 prosenttiin ja pääomatulojen verokanta 28 prosenttiin. (LIITE 1,2)

Yksityisliike ja henkilöyhtiöt ovat verotuksessa edullisia yritysmuotoja, jos liike-tulos on pienehkö ja nettovarot ovat pienet. Tuloksen ollessa pieni, mutta nettovarot ovat suuret, tulos verotetaan pääomatulona. Tämä ei ole toivottavaa, koska pienten ansiotulojen veroaste olisi pääomatulon veroastetta edullisempi. Jos tulos on huomattavan suuri ja nettovarot pienet, näiden yritysmuotojen verorasitus voi nousta korkeaksi. Osakeyhtiö on usein edullinen, silloin kun liiketulos on suuri. Vaikka tulos olisikin suuri, osakeyhtiömuoto ei ole edullinen, jos suurin osa voitosta on kotiutettava heti palkkana tai osinkona. Osakeyhtiö ei anna etuja verotuksessa tuloksen ollessa vaatimaton. (Viitala 2006, 76) Vuoden 1993 verouudistus johti siihen, että varsinkin pienyrityksen verosuunnittelussa siirryttiin tuloskeskeisyydestä tasekeskeisyyteen. Tämä johtuu siitä, että pääomatulojen verorasitus voi olla huomattavasti alempi kuin ansiotulojen verorasitus, jolloin kannattaa tavoitella pääomatuloja.

3.2.1 Yksityisliikkeet

Yksityistä elinkeinonharjoittajaa verotetaan luonnollisena henkilönä kaikkien ansio- ja pääomatulojensa perusteella (Tomperi 2005, 31). Pääomatulon osuus tulos-ta määräytyy yrityksen taseesta laskettavan nettovarallisuuden perusteella (Viitala 2006, 62). Se saadaan, kun yrityksen elinkeinotoiminnan varoista vähennetään velat. Pääoma- ja ansiotulon osuutta laskettaessa nettovarallisuuteen lisätään 30 prosenttia niistä palkoista, jotka yritys on maksanut 12:sta edeltävän kuukauden aikana. Elinkeinotoiminnan varoihin kuuluu omaisuus, joka pääasiallisesti on yrityksen käytössä. Yrittäjän nettovarallisuuteen ei kuitenkaan lasketa lähdeverollisilla tileillä olevia varoja. Yrityksen varat arvostetaan varojen arvostamisesta annetun lain kolmannen pykälän 1-6 momentin mukaan ja yrityksen velat arvostetaan varojen arvostamisesta annetun lain kahdeksannen pykälän mukaan:

Rahoitusomaisuus

(= rahat, pankki- ja tilisaamiset, saamavekselit sekä muut sellaiset rahoitusvarat, EVL 9§)

- nimellisarvo
- saatavista vähennetään niiden lopullisiksi todetut arvonalennukset
- myyntisaamisten arvonalennukset kirjataan käypään arvoon
- arvopaperit tasearvoon taikka korkeampaan edellisen vuoden vertailuarvoon
- valuuttasaamiset arvostetaan kirjanpitolain mukaan

Vaihto-omaisuus

(= elinkeinotoiminnassa sellaisinaan tai jalostettuina luovutettaviksi tarkoitetut kauppatavarat, raaka-aineet, puolivalmisteet ja muut hyödykkeet sekä elinkeinotoiminnassa kulutettaviksi tarkoitetut poltto- ja voiteluaineet ja muut tarvikkeet, EVL 10§)

- hankintameno, josta on vähennetty epäkuranttiusvähennys
- arvopaperit tasearvoon eikä vertailuarvolla ole merkitystä

Käyttöomaisuus

(= elinkeinossa pysyvään käyttöön tarkoitetut maa-alueet, arvopaperit, rakennukset, koneet, kalustot ja muut esineet, patentit ja muut erikseen luovutettavissa olevat aineettomat oikeudet sekä soran- ja hiekanottoaikat, kaivokset, kivilouhokset, turvesuot ja muut sellaiset hyödykkeet, EVL 12§)

- omaisuuden verotuksessa poistamaton hankintameno
- arvonkorotuksia ei oteta huomioon
- kiinteistö verotusarvoon, mikäli se on korkeampi kuin poistamaton hankintameno, vertailu tehdään kiinteistökohtaisesti
- arvopaperit vertailuarvoon, mikäli se on suurempi kuin arvopapereiden poistamaton hankintameno, vertailu tehdään arvopapereiden yhteenlasketusta arvosta. (Järvenoja & ym. 2002-, G3-1-2)

Velat arvostetaan yleensä nimellisarvoon, poikkeuksena esimerkiksi indeksiin sidottu velka, joka arvostetaan vertailuperusteen mukaan laskettuun arvoon.

Yritystulo katsotaan pääomatuloksi siihen määrään saakka, joka vastaa elinkeino-toimintaan verovuotta edeltäneen verovuoden päättyessä kuuluneelle nettovarallisuudelle laskettua 20 prosentin vuotuista tuottoa. Vero pääomatulolle on aina 28 prosenttia ja ansiotuloja verotetaan progressiivisesti. Verovelvollisen tai yrittäjäpuolisoiden ennen verovuodelta toimitettavan verotuksen päättymistä tekemästä vaatimuksesta veroilmoituksessa jaettavan yritystulon pääomatulo-osuudeksi katsotaan kuitenkin kymmenen prosentin vuotuista tuottoa vastaava määrä. (TVL 38 §) Yrittäjä voi siten laskea kumman prosenttiluvun käyttäminen johtaa pienempiin veroihin (Tomperi 2005, 31). Ansiotulo on noin 21 000 euroon asti kevyemmin verotettua kuin pääomatulo (Verohallinto 2005).

Tarkasteltaessa yksityisliikkeitä, on tärkeää erotella eri tulolähteet, koska hyvin tavallista on, että tässä yritysmuodossa on myös yksityiskuluja. Käyttöomaisuus on tällöin yritys- ja yksityiskäytössä, jolloin puhutaan yhteiskäytöstä. Tällöin kulut, jotka eivät kuulu elinkeinotoimintaan, vaikka esinettä tai kiinteistöä käytettäisiinkin pääsääntöisesti elinkeinotoiminnassa, on vähennettävä henkilökohtaisen tulolähteen menoina tai ne ovat vähennyskelvottomia elantomenoja. Tyypillisiä tällaisia kuluja, joista verottajan kanssa useasti väännetään kättä, ovat huoneistokulujen kohdentaminen, puhelinkulut ja autokulut. Yrittäjä voi ottaa ammattiin kuuluvia varoja elinkeinotoiminnan käytöstä yksityiseen käyttöön niin sanotulla yksityisotolla. Varat otetaan elinkeinotoiminnasta alkuperäiseen hankintahintaan tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan. (Järvenoja ym. 2002-, G3-4)

Yksityisen liikkeen tai ammatin tappio vähennetään elinkeinotoiminnan tuloksesta kymmenen seuraavan vuoden aikana. Elinkeinonharjoittaja voi kuitenkin vaatia tappion vähentämistä pääomatuloistaan jo tappion syntymisvuonna. Tappio tulee jälkimmäisessä tapauksessa vähennetyksi kokonaan 28 prosentin verokannalla. (Verohallinto 2005)

3.2.2 Henkilöyhtiöt

Avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö eivät ole verotuksessa erillisiä verovelvollisia vaan niitä kutsutaan laskentayksiköiksi. Niille lasketaan tulolähteittäin tulos, joka jaetaan aikaisempien vuosien tappioiden vähentämisen jälkeen verotettavaksi yhtiömiehillä. Yhtymän tappiota ei saa vähentää yhtiömiesten omassa verotuksessa. Nettovarallisuus lasketaan samoin kuin yksityisliikkeessä, mutta yhtymän elinkeinotoiminnan varoina ei pidetä lainasaamisia yhtiömiehiltä.

Yhtiömiehen osuutta yhtymän elinkeinotoiminnan nettovarallisuudesta korjataan, jos hän tai hänen perheenjäsenensä on käyttänyt asuntonaan elinkeinoyhtymän varoihin kuuluvaa asuntoa. Tällaisen asunnon arvo vähennetään yhtiömiehen nettovarallisuusosuudesta. Samoin menetellään, jos yhtymän yhtiömiehellä on yhtymäosuuden hankintaan käytettyä korollista velkaa. (Verohallinto 2005) Yhtymästä saadut pääomatulo-osuudet ja ansiotulo-osuudet lisätään yhtiömiesten muihin pääoma- ja ansiotuloihin.

3.2.3 Osakeyhtiöt

Osakeyhtiö eroaa yksityis- ja henkilöyhtiöistä siten, että se on itsenäinen verovelvollinen ja yrityksen kaikkien eri tulolähteiden tulosta verotetaan 26 prosentin suhteellisen verokannan mukaan. Omistajia verotetaan vasta, kun he saavat osuuden voitosta osinkoina. Osakeyhtiössä nettovarallisuuslaskennan pohjana on verovuotta edeltävän vuoden tase. Verovuodella tarkoitetaan osingonsaajan verovuotta. Nettovarallisuutta ja osakkeen matemaattista arvoa laskettaessa varoja ja velkoja ei jaeta tulolähteisiin vaan kaikkien tulolähteiden varat otetaan mukaan laskelmaan. Osakkeen matemaattinen arvo lasketaan jakamalla tarkistetun nettovarallisuuden määrä yhtiön ulkona olevien osakkeiden lukumäärällä. Nettovarallisuutta laskettaessa varojen arvo ei aina ole sama kuin kirjanpidon arvo. Erot voivat johtua esimerkiksi siitä, että verotuksessa on tehty erisuuruisia poistoja kuin kirjanpidossa. (Järvenoja ym. 2002-, G1-1)

Yrityksen osakkaat voivat nostaa varoja osakeyhtiöstä palkkana, lainana, korkona, vuokratulona ja osinkoina. Palkka on osakkaalle ansiotuloa ja siitä on tehtävä ennakonpidätys ja siitä pitää maksaa myös työnantajamaksut. Osakkaan yhtiöstä nostama rahalaina on pääomatuloa, jos osakas perheineen omistaa vähintään kymmenen prosenttia osakkeista suoraan tai välillisesti. Osakeyhtiöstä osakkaat eivät voi tehdä yksityisnostoja. (Järvenoja ym. 2002-, G1-1)

Osakeyhtiön tuloveron laskeminen

Voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja

Poistoeron lisäys (-) / vähennys (+)

Vapaaehtoisten varausten lisäys (-) / vähennys (+)

Lisäys edustuskuluista, 50 %

Muut lisäykset

Vähennys tappioista aikaisemmilta vuosilta

= Verotettava tulo (+) / tappio (-) x 26 % (yhteisön tulovero)
(Mäkinen 2000, 95)

Osinkotulon verotus

Osinkoverotusta uudistettiin vuonna 2005 siten, että yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä luovuttiin. Uudessa osinkoverojärjestelmässä ei enää edellytetä, että yhtiö on suorittanut osinkona jaettavan voiton perusteella veron. Luonnollisen henkilön saamien osinkojen verotus riippuu siitä, onko osingot saatu julkisesti noteeratusta vai muusta yhtiöstä. Julkisesti noteerattuina pidetään kaikkia julkisen kaupan käynnin kohteena olevia yhtiöitä.

Osingon jakaja

Osingon saaja

noteeraamaton yhtiö

→

luonnollinen henkilö

- jako verovapaaseen osaan, verolliseen pääomatuloon (19,6 %) ja verolliseen progressiiviseen ansiotuloon

- osinko on verovapaata siihen määrään asti, mikä vastaa varojen arvostamisesta verotuksessa annetussa laissa tarkoitettulle osakkeen verovuoden matemaattiselle arvolle laskettua yhdeksän prosentin vuotuista tuottoa
- siltä osin kuin verovelvollisen saamien tällaisten osinkojen määrä ylittää 90 000 euroa, osingoista 70 prosenttia on pääomatuloa ja 30 prosenttia on verovapaata tuloa
- 90 000 euron raja on henkilökohtainen
- jos osinko ylittää osakkeen matemaattiselle arvolle lasketun yhdeksän prosentin vuotuisen tuoton, ylittävältä osalta osingosta 70 prosenttia on ansiotuloa ja 30 prosenttia verovapaata tuloa

noteeraamaton yhtiö → noteeraamaton/noteerattu yhtiö

- verovapaa

noteerattu yhtiö → luonnollinen henkilö

- veronalaista pääomatuloa 70 prosenttia, josta osingonsaaja maksaa 19,6 prosenttia veroa
- verovapaa 30 prosenttia

noteerattu yhtiö → noteeraamaton yhtiö

- verollinen 75 prosenttia (19,6 %)
- verovapaa, jos omistus vähintään 10 prosenttia pääomasta

(Engblom ym. 2007,138;625)

3.3 Verosuunnittelu

3.3.1 Tarkoitus

Verosuunnittelulla tarkoitetaan suunnittelua, jolla yritys pyrkii toteuttamaan valitsemaansa veronmaksupolitiikkaa (Alhola ym. 2002, 10). Siinä pyritään arvioimaan ja ottamaan huomioon etukäteen suunnitellun toimenpiteen veroseuraamuksia. Suunnittelun tarve on luonnollisesti erilaista pienissä yksityisliikkeissä kuin osakeyhtiöissä ja konserneissa. Aiemmin verosuunnittelu painottui miltei yksinomaan tilinpäätössuunnitteluun. Nykyään suurin osa varausten tekemahdollisuuksista on poistettu, joten verosuunnittelu painottuu pääosin tilikauden aikana tapahtuvaan jatkuvaan verosuunnitteluun. (Engblom ym. 2007, 65)

Verosuunnittelun tavoitteet:

- suunniteltujen toimenpiteiden veroseuraamusten ennakointi
- niiden menettelytapojen etsiminen, joilla yrityksen toiminnalle asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa mahdollisimman optimaalisin verokustannuksin
- pyrkimys yrityksen rakenteen järjestämiseen sellaiseksi, joka turvaa mahdollisimman suuren liikkumavaran yrityksen verotettavan tuloksen laskennassa ja joka tekee veroseuraamukset mahdollisimman tarkoin ennustettaviksi ja joka joustaa lainsäädännön ja verotuskäytännön muutoksissa
- pyrkiä vaikuttamaan siihen, että rahoittajien tuottovaatimus voidaan toteuttaa mahdollisimman edullisin verokustannuksin
- vaikuttaa yritykseltä ja sen omistajilta veroina perittyjen varojen määrään ja ajoittumiseen
- riittävän liikkumavaran ylläpitämiseen yrityksen tulosta laskettaessa
- tapahtuneen verotuksen jälkihuoltoa.

(Järvenoja ym. 2002-, P1-1; Alhola ym. 2002, 11)

3.3.2 Kohteet

Verosuunnittelu on tärkeä osa yrityssuunnittelua ja edellyttää asiantuntemusta. Verotukseen voidaan vaikuttaa mm. yritysmuodoilla, yritysrakenteilla, omistuksen rakenteella, nettovaroilla, tulolähdejaoilla, yksityisoton tai palkan ja osingon

ajoituksella ja keskinäisillä suhteilla. (Viitala 2006, 75–76) Verosuunnittelussa tulisi ottaa huomioon useita eri näkökohtia. Verokustannusten minimointi on yleisesti ottaen monimutkainen ongelma, johon ei ole olemassa yleispätevää ratkaisua. Jotta verosuunnittelu kuitenkin toimisi luotettavasti ja saavuttaisi sille asetetut tavoitteet, sille pitäisi olla jatkuva ja kiinteä yhteys yrityksen operatiiviseen toimintaan. Lisäksi esimerkiksi eri oikeusasteiden, erityisesti KHO:n, päätösten tunteminen on tärkeää. (Alhola ym.2002, 12)

Verosuunnittelun kohteet voidaan jakaa seuraavanlaisesti:

1. Voitonjako

Yrityksen voitonjako sisältää erilaisia säännöksiä yhtiömuodosta riippuen, minkä avulla voidaan suorittaa voitonjaon verosuunnittelu. Esimerkiksi osakeyhtiön voitonjaon suunnittelussa mietitään osingonjaon ajoitusta ja määrää.

2. Toimitilat

Käsittää muun muassa yrityksen nettovarallisuuteen vaikuttavia toimintoja, kuten onko yrityksen toimitila yrityksen omistuksessa vai esimerkiksi yrityksen omistajan omistuksessa, jolloin hän voi periä yritykseltä vuokraa toimitiloista.

3. Yrityksen toiminta

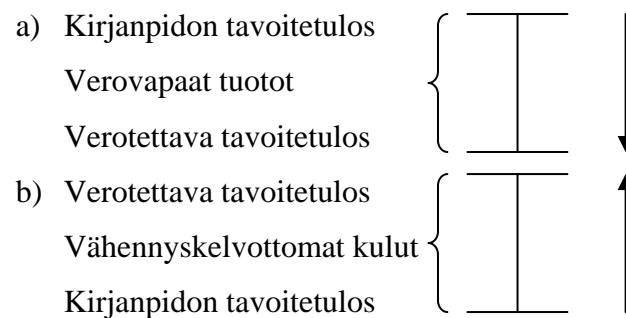
Verosuunnittelu ei ole mikään hetkellinen toimenpide vaan yrityksen toimintaa ja kehittymistä on seurattava jatkuvasti, jotta tulevaisuutta voidaan arvioida ajoissa. Investoinnin verosuunnittelussa pyritään etsimään erilaiset vaihtoehdot investointilaskelmien avulla ja valinta tehdään näiden mukaan. (Alhola ym. 2002, 11)

4. Konsernin verosuunnittelu

Pyritään säätelemään konsernin sisäisiä toimintoja. Verotuksen suunnittelulla ei tavallisesti voida lisätä konsernin tuottoja vaan ai-noastaan vähentää kuluja.

5. Tilinpäätös

Verosuunnittelu tulee kytkeä erityisesti tilinpäätössuunnitteluun, koska elinkeinoverolaissa yrityksen tuloverotus on monissa kohdin sidottu yrityksen kirjanpitoon (Alhola ym. 2002. 11). Kun yrityksessä on muodostunut käsitys siitä, miten se suhtautuu verojen maksamiseen, pyritään kussakin tilinpäätöksessä verosuunnittelun avulla kannattavuuden sallimissa rajoissa saavuttamaan tätä vastaava tavoitetulos. Tuloslaskennan näkökulmasta verosuunnittelun tärkeänä tehtävänä on yrityksen verotettavan tuloksen sopeuttaminen tavoitetulokseen. Tavoitetulos pyritään saavuttamaan erilaisin lain sallimin tuloksensääteilykeinoin. Tämä voidaan laskea joko kirjanpidollisena tai verotuksellisenä tavoitteena. Seuraava kuvio havainnollistaa niiden yhteyttä:

(Alhola ym. 2002. 10;24;27–28)

6. Nettovarallisuus

Koska erityisesti pienissä ja keskisuurissa yrityksissä yrityksen ja yrittäjän verotusta on tarkasteltava yhtenä kokonaisuutena, myös taaseen sisällön suunnitteleminen on tärkeä verosuunnittelun kohde. Tämä johtuu siitä, että yrittäjän verotus on sidottu yrityksen nettovarallisuuteen. (Alhola ym. 2002. 10) Yrityksen nettovarallisuuden kasvattaminen on varallisuusverottamisen poistumisen myötä tullut edulliseksi yrityksille. Nettovarallisuutta voidaan kasvattaa seuraavien keinoin:

- valitsemalla ”oikea” tilikausi
- valitsemalla ”oikea” osingonjakoajankohta
- pidättämällä verotettuja tuloja yrityksessä
- hankkimalla verovapaita tuloja

- tekemällä lisäsjoituksia yhtiöön
- konserniyrityksessä sisäisellä osingonjaolla tai konsernirakennetta muuttamalla.

(Alhola ym. 2002, 112)

7. Yritysjärjestelyt

Yritysjärjestelyihin liittyvä verosuunnittelu tapahtuu yrityksen omistusrakennetta muutettaessa tai sen toimintoja uudelleen organisoitaessa, jolloin on tärkeää selvittää yrityskaupan verotukselliset seuraukset sekä verotuksellinen tehokkuus.

8. Yrityskauppa

Yrityskaupan verosuunnittelun kannalta myyjän ja ostajan intressit ovat useasti erilaiset. Myyjän näkökulmasta keskeinen kysymys on luonnollisesti kauppahinnan verokohtelu. Myyjän kannalta ratkaisevaa on se, mikä on kaupan kohde ja missä muodossa se luovutetaan eli onko kyseessä substanssikauppa vai yhtiöosuuskauppa. Toinen keskeinen kysymys on se, verotetaanko myynnistä EVL:n vai TVL:n mukaan. Ostajan kannalta keskeiset verotustavoitteet ovat kauppahinnan saaminen kokonaan tai osaksi verotuksessa vähennyskelpoiseksi ja yrityskauppahinnan rahoituskulujen vähennyskelpoisuuden varmistaminen. Ostajan tavoitteena on usein tilanne, jossa kauppahinta ja rahoituskulut vähennetään viime kädessä kaupan kohteen tuottamista tuloista. Yksinkertaisimmin ostajan tavoitteet toteutuvat substanssikaupan kohdalla, jolloin kauppahintaa vastaavat hankintamenot siirtyvät ostajan taseeseen. (Yritys-Suomi 2007)

9. Ulkomaan toiminta

Yritystoiminnan kansainvälistyessä on herännyt kasvava kiinnostus yhtiöiden perustamiseen ulkomaille. Samalla on yleistynyt verokeidasmaiden hyväksikäyttö sekä myös verovapaiden taikka verohelpotuksia tarjoavien alueiden hyväksikäyttö. Ulkomaisen yhtiön

perustamisessa verosuunnittelun kannalta pitää ottaa huomioon ainakin seuraavat asiat:

- verorasituksen taso sijaintivaltiossa
- sijaintivaltion verosopimusverkon laajuus
- yritysryhmään kuuluvien yhtiöiden välisten rahavirtojen verorasitusten minimointi
- osinkojen kotiuttamismahdollisuudet ja lähdeverokustannukset
- sijaintivaltion myöntämät verohelpotukset.

(Järvenoja 1999, 315)

3.3.3 Mahdollisuudet

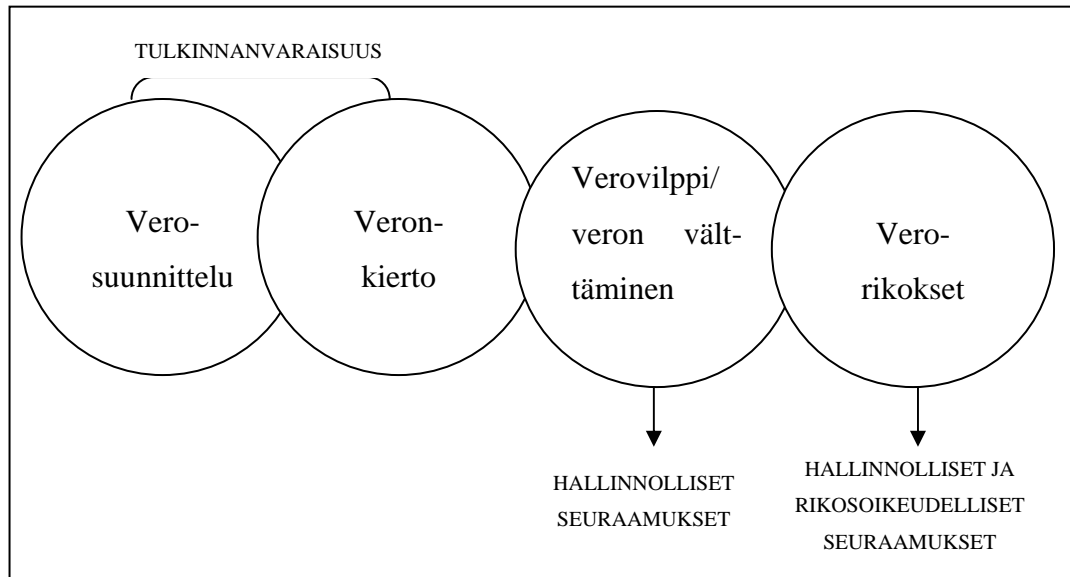
Suomen verolainsäädäntö asettaa verosuunnittelulle puitteet. Suunnittelun lähtökohtana on paitsi hyvä verolainsäädännön myös esimerkiksi yhteisöolainsäädännön tunteminen sekä näiden jatkuva seuraaminen. (Alhola ym. 2002, 11) Verosuunnittelu on ennen kaikkea laillista ja luvallista toimintaa. Verojen ja verohaittojen ennakointi muodostavat suuren osan verosuunnittelusta ja kuten myös erilaisten verotustilanteiden ja -haittojen arviointi. Verotussäädökset muuttuvat jatkuvasti ja ennustettavuus tällöin kärsii. Yrityksellä on mahdollisuus hakea maksullinen kannanotto (ennakkotieto tai ennakkoratkaisu) veroviranomaiselta, mutta varsinkin pitkän aikaväin verosuunnitteluun liittyy aina riskejä. Lisäksi ongelmana on, että ennakkopäätösten saaminen saattaa viedä vuosia. Ennakkokannanoton hankkiminen liittyy kuitenkin oleellisesti verosuunnitteluun ja sen tarkoituksena on kasvattaa verotuksen ennakoitavuutta ja lisätä verovelvollisen oikeusturvaa.

Laskenta Vaskivuori Oy:n Internet -sivuilla (2004) riskit määritellään seuraavasti:

- soveltamisriskit
- lainsäädäntöriskit
- todistusaineistoon liittyvät riskit sekä
- yksityisoikeudelliseen moitteettomuuteen liittyvät riskit.

Verottajan osuus yrityksen voitosta voi vaihdella yleensä välillä 26–57 prosenttia. Ääritilanteissa, esim. peitellyn osingonjaon tapauksessa, veroaste voi olla tätäkin

korkeampi. (Viitala 2006, 75) Verosuunnittelun käsite ei ole täysin selvä ja sen suhde lainvastaiseen veronvälttämismenettelyyn saattaa joskus hämärtyä (Kuva 1).

Kuva 1. Verosuunnittelun käsitteet (Ikkala, J. ym. 1997, 20)

Verosuunnittelun tarpeet ja tavoitteet ohjaavat joskus kirjanpito- ja tilinpäätösratkaisuja. Kirjanpitolain salliessa vaihtoehtoisia menettelytapoja, valintaan vaikuttaa usein se, miten vaihtoehdot vaikuttavat verotukseen. (Leppiniemi ym. 2005, 119) Verotusta toimitettaessa joudutaan ottamaan kantaa paitsi jonkin erän veronalaisuuteen tai vähennyskelpoisuuteen myös kohdistamis-, jaksottamis- ja arvostusongelmaan. (LIITE 3) Kantaa on otettava siitä riippumatta, onko laissa ratkaisuojetta vai ei. Lainsäädäntönormin puuttuessa käytetään tällöin usein sääntöjä, jotka johdetaan prejudikaateista. Näitä antaa korkein hallinto-oikeus, KHO. (Järvenoja 1999, 339)

Tutkittaessa vaihtoehtojen edullisuutta verotuksen kannalta, on verolainsäädännöllä ja verosäännösten soveltamisella erityinen merkitys. Verolakien tulkinnan lähtökohdaksi on yleisesti hyväksytty, että verovelvollisella on oikeus järjestää toimintansa verotuksellisesti edullisimman vaihtoehdon mukaan. Tämän vaihtoehdon kartoittaminen vaatii verosuunnittelua, koska sillä pystytään selvittämään eri vaihtoehtoihin liittyviä veroseuraamuksia ja tunnistamaan eri vaihtoehtojen

riskit. Verosuunnittelun perustana on sellaiset toimintavaihtoehdot, joihin liittyvät veroseuraamukset voidaan varmuudella ennakoida. (Alhola ym. 2002, 10)

3.3.4 Vaiheet

Tapio Rissasen (2004, 20–41) mukaan hyvässä ja huolellisessa verosuunnittelussa on kahdeksan vaihetta, joiden painopiste ja merkittävyys riippuvat tilanteesta ja tehtävästä:

1. Ideointi

Turvataan verosuunnittelun laatua. Se on vapaamuotoista ja spontaania, jossa yritetään päästä pinttyneistä tavoista irti, saada uusia ideoita, yhteistoimintaa ja hyödyntää mielikuvitusta. Hyviä idealähdeitä ovat mm. KHO:n ratkaisujen, verokirjallisuuden sekä alan lehtien lukeminen.

2. Visiointi

Innovatiivinen yhteisö tuottaa hyvät verosuunnitelmat.

3. Taustaselvitykset

Määritellään yrityksen/yrittäjien toteutunut verotus viimeisiltä vuosilta, arvioidaan ratkaisuihin vaikuttaneet seikat, hankitaan tietoa oikeustapauksista ja tulevasta lainsäädännöstä.

4. Tavoitteiden määrittely

Koko verosuunnittelun yksi tärkeimmistä vaiheista. Tavoitteet voivat vaihdella laajasti veroasteen laskemisesta sukupolvenvaihdon verotukselliseen hallintaan.

5. Suunnitelman tekeminen

Suunnitelman rakenne määräytyy hankkeen luonteen mukaisesti. Sen julkisuuden tulee rajoittua vain yrityksen johtoon ja sen tekijöihin.

6. Toteutus

Verosuunnittelun toteutukseen kuuluu seuraavia vaiheita suunnitelman laajuudesta riippuen:

- verotarkastus itse tehtynä edelliseltä viideltä vuodelta
- muutoksenhaut
- yritysrakenteen suunnittelu eri liiketoimintatilanteiden varalle
- yhtiömuodon muutokset
- omistusjärjestelyt
- tulovirtojen ohjaus
- veroylijäämien hyödyntäminen
- tulojen jaksotus ja ajoitus
- näytettävän voiton optimointi
- arvonalisäverotus verosuunnittelussa
- sukupolvenvaihdos
- luontoisedut verosuunnittelussa.

7. Seuranta ja raportointi

Verosuunnitteluhankkeessa tarvitaan paljon koottua faktatietoa yrityksen verotilanteesta, asiantuntemuksesta sekä tietoa viranomaisten kannoista. Tärkeää on, että hankkeen asettajalle tiedotetaan projektin kulusta. Verosuunnittelun julkisuuden tulee rajoittua yrityksen johtoon ja sen tekijöihin. Suunnitelma on salainen etenkin verotoimistoa nähden, sillä jos verosuunnittelmatiedot vuotavat verottajan tietoon, niin viranomaiset pitänevät monia suunniteltuja ja toteutettuja toimenpiteitä veronvälttämistarkoituksena tehtynä ja pyrkivät ne sellaisina mitätöimään, vaikka kunnollinen verosuunnittelu nojaa aina laillisiin menettelytapoihin ja pyrkimyksiin. Verosuunnitelman tekijän seurannan ja raporttien tulisi välttää kullekin käyttäjäryhmälle

juuri sopivaksi jalostettua tietoa. Näin taataan parhaiten verosuunnittelun taloudellisen lisäarvon syntyminen (Kuva 2).

Kuva 2. Taloudellisen lisäarvon syntyminen (Rissanen 2004, 41)

8. Suunnitelman korjaaminen

Koska veromaailma on jatkuvassa muutostilassa, pitää suunnitelmaa päivittää aika-ajoin.

3.4 Verosuunnittelu eri yhtiömuodoissa

Yrityksen verosuunnittelu on olennainen osa tilinpäätössuunnittelua, sillä sen tuloksesta ovat kiinnostuneita monet tahot ja sidosryhmät. Siinä pyritään selvittämään eri toimintavaihtoehtoihin liittyvät veroseuraamukset ja huolehtimaan siitä, että ne otetaan huomioon arvioitaessa vaihtoehtojen edullisuutta verovelvollisen tavoitteiden pohjalta (Järvenoja ym. 2002-, P1-1). Yleensä verosuunnittelu jaetaan lyhyen ja pitkän aikavälin suunnitteluun, mutta tärkeää on, että se on jatkuvaa. Pitkälle ajoittuvaa on strateginen suunnittelu, jolloin veronäkökulma otetaan huomioon yrityksen rakenteita suunnitellessa. Pitkälle ajoittuvaa on myös taktinen suunnittelu, jossa yleensä käsitellään useamman tilikauden tavoitteita, kuten esimerkiksi investointikohteen valintaa ja sen ajoittamista. Operatiivinen suunnittelu

on lyhyen aikavälin suunnittelua ja keskittyy yleensä yksittäiseen kohteeseen, kuten esim. veroasioiden lainsäädännön seuraamiseen.

3.4.1 Yksityisliike

Pääomatulo-osuuden laskemisperusteena yksityisliikkeessä olevaa nettovarallisuutta kannattaa yleensä pyrkiä kasvattamaan, koska sijoitukset kasvattavat laskentaperustetta. Jos omistaja kuitenkin sijoittaa yritykseen sellaista omaisuutta, jota ei käytetä elinkeinotoiminnassa, esim. oman asuntonsa, ei pääomatulo-osuuden laskentaperuste kasva. Yksityisöt taas pienentävät nettovarallisuutta. (Tomperi 2005, 199) Koska yrittäjän nettovarallisuuteen ei lasketa lähdeverollisilla tileillä olevia varoja, voidaan tätä epäkohtaa pienentää esimerkiksi lyhytaikaisten velkojen poismaksamisella, hankintojen varhentamisella, hankkimalla sijoitusrahasto-osuuksia sen verran kuin on lyhytaikaisia velkoja, tekemällä notariaattitalletuksia sekä käyttämällä ostotalletustilejä (Järvenoja ym. 2002-, G3-1). Yksityisliikkeellä on myös mahdollisuus tuloksen säätelyyn toimintavarauksella.

Elinkeinotoiminnan tuottaessa tappiota on yksityisliikkeellä kaksi vaihtoehtoa. Joko vähentää tappio elinkeinotoiminnan tuloksesta seuraavien kymmenen vuoden aikana sitä mukaa kuin tuloa syntyy tai vaihtoehtoisesti verovelvollinen voi vaatia tappion vähentämistä pääomatulolajissa. Mikäli elinkeinoharjoittaja ennakoii, että seuraavien vuosien aikana on elinkeinotulos positiivinen, tappio kannattaa jättää elinkeinotulosta vähennettäväksi, sillä tällöin se tulee vähentämään myös ansiotulo-osuutta. (Tomperi 2005, 200)

3.4.2 Henkilöyhtiöt

Osakkaiden kannalta on yleensä edullista saada mahdollisimman suuri osa tulosta pääomatulo-osuutena henkilöyhtiössä. Käyttöomaisuuskiinteistöjen ja -arvopapereiden luovutusvoitot katsotaan aina yhtiömiehen pääomatuloksi. Yhtiömiesten sijoitukset lisäävät yrityksen nettovarallisuutta ja näin yritystulon pääomatulo lisääntyy. Yhtiömiehen lainatessa rahaa henkilöyhtiölle, hän saa lainan

koron pääomatulona. Jos hän ottaa yksityiskäyttöön yhtiön toimitilana käytetyn kiinteistön tai osakkeet, nettovarallisuus vähenee. Toisaalta yhtiömies voi periä tiloista vuokraa, joka on pääomatuloa. (Tomperi 2005, 200–201)

Koska henkilöyhtiöiden tulo verotetaan yhtiömiesten tulona, ei heille itselleen kannata yleensä maksaa palkkaa. Yhtiömiesten työpanosten erotessa kovasti toisistaan, eikä voitonjakosäännöksen avulla voida ottaa tätä huomioon, on palkanmaksu tällöin perusteltua ja palkat ovat yhtiön verotuksessa vähennyskelpoisia. Palkanmaksu on paikallaan myös silloin, kun yhtiön nettovarallisuus on niin suuri, että yhtiömiesten tulo-osuudet tulisivat verotetuksi kokonaan pääomatuloina. (Tomperi 2005, 201)

Sellainen henkilöyhtiö, jonka yhtiömiehinä on vain luonnollisia henkilöitä, saa tehdä toimintavaruksen ja säädellä sen avulla verotettavaa tulosta. Myös yhtiömiesten lukumäärä vaikuttaa maksettaviin veroihin, sillä yhtymän tulo jakautuu useampaan osaan, ansiotulona verotettava määrä on kunkin verovelvollisen kohdalla pienempi, mikä johtaa progression vuoksi pienempiin kokonaisveroihin. (Tomperi 2005, 201)

3.4.3 Osakeyhtiö

Osakeyhtiö maksaa verotettavasta tulostaan 26 prosentin yhteisön tuloveroa. Osakeyhtiöiden ja niiden osakkaiden verotus on muuttunut oleellisesti viime vuosina. Verosuunnittelukeinot, jotka opittiin yhtiönverohyvitysjärjestelmän aikana voi nyt pääsääntöisesti unohtaa kokonaan. Verosuunnittelu on muuttunut pitkäjänteisemmäksi ja se vaatii huomattavasti enemmän tietoa verolainsäännösten sisällöstä ja niiden merkityksestä kunkin osakeyhtiön ja sen osakkaan kohdalla. (Siikarla 2007, 20)

Perheyhtiön nettovarallisuuden ja osakkeiden matemaattisen arvon ollessa niin suuret, että osakkaat saavat haluamansa suuruisen osingon verovapaana, ei muita vaihtoehtoja tarvitse harkita. Osingonjako on kannattavaa aina silloin, kun osakas

saa sen verovapaasti käyttöönsä. Jos halutun osingon määrä on niin suuri, että osa osingosta tulee verotettavaksi ansiotulona, voidaan vaihtoehtoisesti harkita verovapaan osingon ylittävän määrän nostamista yhtiöstä palkkana. Palkanmaksu voi olla edullista yhtiölle silloin, kun yhtiössä on vähän nettovarallisuutta. (Tomperi 2005, 201–202)

Osakeyhtiössä on syytä myös pohtia hankitaanko yhtiön tarvitsemat toimitilat yhtiön vai osakkaan omistukseen. Yhtiön omistaessa tilat, saattaa yhtiön nettovarallisuus nousta, ellei toimitiloista johtunutta velkaa ole paljon taseessa. Osakkaan omistaessa toimitilat, hän saa yhtiöltä pääomatuloksi luettavaa vuokratuloa, josta voidaan vähentää tulon hankkimisesta johtuvat menot, esimerkiksi yhtiövastike. Yhtiölle vuokra on taas vähennyskelpoinen meno, joka pienentää yhtiön verotettavaa tuloa. Perityn vuokran on oltava käypää tasoa, jottei sitä verotuksessa tulkita peitellyksi osingonjaoksi. Osakas voi myös lainata yhtiölle rahaa, jonka koron pitää olla käypää tasoa. (Tomperi 2005, 202)

Osakeyhtiön verotettavan tulon ollessa suuri, mutta nettovarallisuus melko pieni, on verotuksen kannalta edullista, että osakkaita on useita. Osakkeiden jakaminen perheenjäsenten kesken kannattaa. (Tomperi 2005, 202)

4 TILITOIMISTON ROOLI

4.1 Tilitoimiston tehtävät

Taloushallinnon ulkoistettuja palveluja tarjoavista yrityksistä käytetään yleisimmin nimitystä tilitoimisto. Asiakasyrityksille voidaan tarjota kokonaispalvelua eli yrityksen koko taloushallinnon palvelujen hoitamista. Palvelua voidaan tarjota myös siten, että yritys hankkii vain osan palveluistaan ja hoitaa osan toiminnoistaan itse. (Taloushallintoliitto 2007) Kun yritys ei hoida kirjanpitoaan itse, se tarvitsee yhteistyökumppanikseen luotettavan ja ammattitaitoisen tilitoimiston. On syytä tehdä kirjallinen toimeksiantosopimus, jossa sovitaan yksityiskohtaisesti, mitä yritys tekee ja mistä tehtävistä vastaa tilitoimisto (Viitala 2006, 50). Tilitoimistoalalla on viime vuosina lähtenyt käyntiin nopea rakennemuutos, joka merkitsee joidenkin aiempien toimintojen häviämistä, mutta toisaalta tuo mukanaan uusia työtehtäviä (Toivonen 2005, 33).

Tilitoimistojen perustehtäviä ovat laskentatoimi ja verotukseen liittyvät tehtävät. Suuremmat toimistot voivat tarjota laskentatoimen palveluita hyvinkin laajasti: kirjanpito, tilinpäätös, palkanlaskenta, reskontra, laskutuspalvelut ja maksuliikenteen hoito. Lisäksi ne antavat veroneuvontaa ja osalla on taloushallinnon konsultointia mm. yritysjärjestelyihin liittyen. Painopistettä on siirretty verottajaa varten tehdyistä laskelmista johdon laskentatoimen kehittämiseen. (Toivonen 2005, 4)

Jos yrittäjä ei aseta tilitoimistolle verosuunnitteluun eikä sen kehittämiseen erityisiä tavoitteita, niin tilitoimisto hoitaa kirjanpidon, mutta jättää toteuttamatta verosuunnittelun. Ne jäävät usein arjen kiireen ja tiuhaan toistuvien määräpäivien keskellä kokonaan pohtimattakin. Lisäksi kirjanpitosopimukset perustuvat useimmiten toimenpidepohjaiseen palkkiotaksaan, jolloin tilitoimisto on varovainen veloittamaan verosuunnitteluun käytetyistä tunteista. (Rissanen 2004, 18–19)

4.1.1 Yleistä

Tilitoimiston rooli

Tilitoimisto on parhaimmillaan yrittäjän neuvottelu- ja suunnittelukumppani, laskentatoimen rutiinien suorittaja ja ohjeiden antaja sekä raportoija. Sen valinta on

yrittäjälle tärkeä investointi, joka maksaa kustannuksensa moninkertaisesti taloudenpitoon kohdistuvina neuvoina. (Karjalainen 2002, 129) Tilitoimistojen tehtävät tulevat jatkossa liittymään yhä kiinteämmin yritysjohton tukemiseen ja sitä kautta kilpailukyvyyn ylläpitämiseen ja kehittämiseen sen lisäksi, että tarjotaan oikeusturvaa. (Toivonen 2005, 4)

Juha Ahvenniemen mukaan tilitoimiston rooli ja vastuu kirjanpidon ja muiden talousasioiden asianmukaisesta hoitamisesta korostuu, jos yritys luopuu uuden lain myötä tilintarkastajan käytöstä. Pakollinen tilintarkastus pienissä yrityksissä päättyi 1.7.2007. Taloushallinnon asiantuntijatyö perustuu tilitoimiston sitoutumiseen alan eettisiin pelisääntöihin ja sen mukaiseen toimintaan sekä rautaiseen taloushallinnon asiantuntemukseen. Tämä vaatii riittävää osaamista kirjanpitäjiltä, tietojen ja taitojen jatkuvaa ylläpitoa koulutuksella ja eettisiin toimintatapoihin sitoutumista. (Ahvenniemi 2007)

Kirjanpitäjän rooli

Tilitoimiston roolista yrityksen verosuunnittelussa on tärkeää ottaa huomioon myös kirjanpitäjän rooli. Hänen hyvä ammattitaitonsa on tärkeää ja nykyään suurin haaste on omaksua kaikki se tieto, mitä taloushallinnon nykymaailmassa on pakko hallita.

Asianajaja Harri Vento toteaa Tilisanomien artikkelissaan osuvasti, että vaatimustaso nousee koko ajan, mikä tarkoittaa käytännön olosuhteissa myös kirjanpitäjältä edellytettävien valmiuksien ja palvelutason nostamista. Hän jakaa kirjanpitäjät kolmeen eri luokkaan:

1. Rutiinikirjanpitäjä
 - tehtäviin kuuluu perinteiseen tapaan kirjanpidon tekeminen lain mukaisesti toimitettujen tositteiden perusteella
 - vuosittaisen tilinpäätöksen laatiminen, puhtaasti saadun ja annetun informaation perusteella
 - passiivinen informaation vastaanottaja

- pääasiallinen tehtävänsä on huolehtia siitä, että laatii kirjanpidon hänelle toimitetun materiaalin perusteella mahdollisimman oikein
2. Aktiivisesti asiakasyrityksensä taloushallinnon hoitoon osallistuva kirjanpitäjä
 - huolehtii edellä kuvatuista rutiinikirjanpidon tehtävistä
 - vastaanottavat asiakkaansa laskut, huolehtii niiden maksatuksesta ja rutiinitaloushallinnon valvonnasta ylipäätensä
 3. Asiakasyrityksensä asioista päättämiseen suoranaisesti osallistuva taloushallinnonhoitaja, omalla erikoissektorillaan
 - huolehtii edellä mainituista kirjanpitäjän tehtävistä
 - kyseenalaista, voidaanko ylipäätensä puhua enää pelkästään ”kirjanpitäjistä”. (Vento 2005, 25–29)

Tilitoimistohenkilöstön tärkein ammattitaito on perinteisesti liittynyt laskentaan. Tältä osin merkonomin ja tradenomin koulutus tarjoaa edelleenkin hyvät valmiudet. Laskentarutiinien automatisoitumisen myötä tällä osa-alueella nousevat tärkeään asemaan asioiden varmistus ja kontrollointi. Kun kirjanpidosta tulee yhä enemmän sisäisen laskennan ja johtamisen apuväline, vaaditaan lisäksi kykyä tarkoituksenmukaiseen johdon raportointiin. Arviointikyvyn kehittäminen on tärkeää nimenomaan tilitoimistojen nykyisessä murrostilanteessa, jossa teknisestä osaamisesta helposti tulee itsetarkoitus. (Toivonen 2005, 30)

4.1.2 Konsultointi

Konsultoinnilla pyritään edistämään liikkeenjohdon osaamista yrityksissä. Verosuunnittelu on yksi osa tilitoimistojen konsultointipalveluita, joka vaatii antajaltaan paljon asiantuntemusta.

Konsulttien ammatteisäntöjen mukaan konsultti saa ottaa suorittaakseen vain sellaisia toimeksiantoja, jotka ovat hänen pätevyysalueensa rajoissa. Konsultti käsittelee toimeksiantajiensa liiketoimintaan liittyviä kysymyksiä ehdottaman luottamuksellisina. Voidakseen suorittaa tehtävänsä menestyksellisesti, on hänen saatava toimeksiantajastansa riittävät asiatiedot ja oltava riippumaton asiantuntija eli ilman taloudellisia intressejä kyseessä olevaa yritystä kohtaan. (PKT-säätiö 1996)

4.1.3 Vastuu

Kirjanpito ja verotus on valtaosassa suomalaisista yrityksistä jätetty tilitoimiston vastuulle, vaikka oikeudellinen vastuu on yrittäjällä. (Rissanen 2004, 18) Kirjanpitovirheistä tilitoimisto voi joutua vastuuseen siviilijuttuna, mutta niin myös rikosjuttuna, jossa tilitoimiston kirjanpitäjää tai neuvon antanutta syytettäisiin yleensä yrittäjäasiakkaan ohella kirjanpitorikoksesta tai muusta asiakasyrityksessä tehdystä talousrikoksesta. Lieväkin tuomio rikoksesta voi olla peruste vahingonkorvaukselle. Vahingonkorvausta ei yleensä sovitella. (Teperi 2007, 47)

Tilitoimistot tekevät asiakkailleen paljon erilaisia asiakirjoja, kauppakirjoja, rekisteri-ilmoituksia, sopimuksia yms. liike-elämään välttämättä kuuluvia asioita. Näiden asiakirjojen kirjoittajalla, ammattitilitoimistolla, on oikeuskäytännön mukaan vastuu siitä, että asiakirja on oikein laadittu ja että se on sisällöltään päämiehen tahdon mukainen. (Teperi 2007, 48)

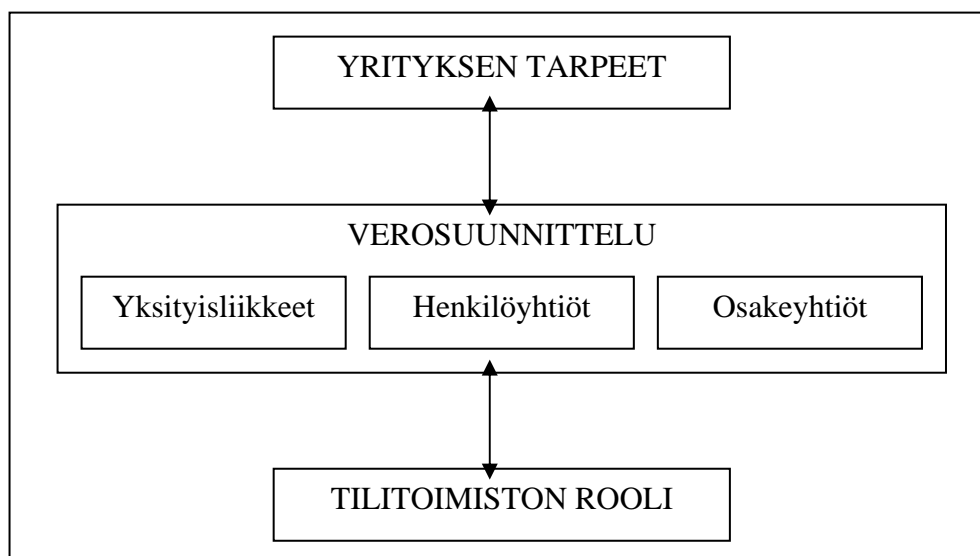
Kirjallinen toimeksiantosopimus on tilitoimiston syytä laatia, jossa päämiehen velvollisuudet on kuvattu riittävän yksiselitteisesti. Olennaisten tilinpäätös- ja veroasioiden ollessa kyseessä, myös työsuhteessa olevan kirjanpitäjän on vastavasti perusteltua huolehtia esimiehen hyväksymismerkintöjen toteutumisesta. Jatkossa on välttämätöntä aiempaa tarkemmin ottaa huomioon muuttuneen verolainsäädännön tuomat lisämausteet erityisesti tulojen ja menojen laajuusongelmaa ratkaistaessa ja veroilmoituksia laadittaessa. (Karttunen 2006, 47)

5 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TEOREETTINEN VIITEKEHYS

5.1 Tutkimuksen tarkoitus, tavoitteet ja tutkimusmenetelmät

Tämän tutkimuksen aiheena on tilitoimiston rooli yrityksen verosuunnittelussa. Opinnäytetyöni päätarkoituksena on selvittää tilitoimiston roolia asiakasyrityksien verosuunnittelussa. Tutkimus lähtee eri yhtiömuotojen tarpeista ja etenee tilitoimiston rooliin sen työntekijöiden kautta. Siinä kysytään, miten tilitoimisto toimii palveluntarjoajana ja miten asiakasyritykset kokevat verosuunnittelun sekä mitä kehitettävää näillä osa-alueilla on. Tarkoituksena on löytää erilaisia vaihtoehtoja asiakasyrityksien käyttöön. Lisäksi tutkimuksen avulla selvitetään kohtaavatko asiakasyrityksien toiveet ja odotukset tilitoimiston työntekijöiden antaman verosuunnittelupalvelun. Lopuksi käsitellään vastuunjakoja asiakasyrityksien ja tilitoimiston välillä ja sen kokemista yleensä. Tutkimuksen tulokset on tarkoitettu tilitoimiston verosuunnittelun kehittämiseen ja tätä kautta asiakasyrityksien palvelujen laajentamiseen ja kattavan verosuunnittelun käyttöönottamiseen.

5.2 Tilitoimiston rooli yrityksen verosuunnittelussa

Kuva 3. Teoreettinen viitekehys: Tilitoimiston rooli yrityksen verosuunnittelussa.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

6.1 Tilitoimiston esittely

Tutkimuksessani mukana ollut tilitoimisto omaa pitkät perinteet, on yksi suurimmista Satakunnan alueella ja kasvaa edelleen. Se haluaa olla mukana taloushallinnon kehityksessä ja vastata asiakasyrityksiensä tarpeisiin asiantuntevuudella ja teknisellä valmiudella. Perinteiseen tilitoimisto-osaamiseen liittyvät tehtävät kuuluvat heidän peruspalveluihinsa. Laskentaosaaminen, kirjanpito- ja verolainsäädännön hallinta antavat heidän mukaansa perustan luotettavalle ja kestäväälle asiakassuhteelle. Asiakasneuvonta ja yhtenä osa-alueena verosuunnittelu on tilitoimiston arkipäivää kirjanpitäjille. Erilaisia kirjanpitoasiakasyrityksiä tilitoimistossa on monta, näistä osakeyhtiöitä, toiminimiä, kommandiittiyhtiöitä ja avoimia yhtiöitä on 137 kappaletta, jotka on jaettu yrityksen seitsemän kirjanpitäjän kesken. Lisäksi yrityksessä on palkanlaskentapalvelua, jota hoitaa pääasiassa kaksi palkanlaskijaa ja osittain yksi kirjanpitäjistä.

6.2 Tutkimusmenetelmän valinta

Tutkimusongelma ja tutkimuksen tavoite ratkaisevat ensisijaisesti tutkimusmenetelmän. Suunnittelu- ja tekovaiheessa on tärkeää valita tutkimusote sen mukaan, mikä tuo parhaiten vastaukset käsiteltävään tutkimusongelmaan. Koska yleensä kvantitatiivisella tutkimuksella saadaan kartoitettua olemassa oleva tilanne, mutta ei pystytä riittävästi selvittämään asioiden syitä, valitsin opinnäytetyössäni käytettäväksi molemmat sekä kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen että kvantitatiivisen menetelmän eli määrällisen tutkimuksen. Kvantitatiivisella kyselylomak-

keella saan kerättyä vastauksia yrityksistä ja kvalitatiivisella täydennyksellä haluan saada myös syvällisempää tietoa vapaamuotoisesti kerrottuna teemahaastattelujen avulla kirjanpitäjiltä. Laadullinen tutkimus sopii hyvin toiminnan kehittämiseen ja vaihtoehtojen etsimiseen, kuten tässä tutkimuksessa on tavoitteena. (Heikkilä 2001, 14, 16)

Kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen tutkimus ovat erilaisia, mutta tarkoitus ei ole pitää niitä ainoastaan toistensa vastakohtina vaan toisiaan täydentävinä suuntauksina seuraavin tavoin:

- kvalitatiivinen kvantitatiivisen tutkimuksen esikokeena
- menetelmiä käytetään rinnakkain
- kvalitatiivista vaihetta edeltää kvantitatiivinen vaihe
- kvalitatiivisia tuloksia käytetään kvantitatiivisten tulosten lomassa esimerkkeinä ja selittämään kvantitatiivisia tuloksia.

Kvantitatiivisen numeraalinen ja kvalitatiivisen merkityksellinen käsittely eivät sinänsä asetu toistensa vastakohdiksi. (Hirsjärvi ym. 2000, 125–126) Näin käytin näitä kumpaakin tutkimustapaa avuksi opinnäytetyössäni, jossa ensin tein kyselyn tilitoimiston asiakasyrityksille ja sitten haastattelin sen pohjalta tilitoimiston kirjanpitäjiä teemahaastattelussa.

Kvantitatiivisen tutkimuksen taustalla on niin sanottu realistinen ontologia, jonka mukaan todellisuus rakentuu objektiivisesti todettavista tosiasioista. Tämä tarkoittaa sitä, että tutkimuksen avulla selvitetään lukumääriin ja prosentteihin liittyviä kysymyksiä sekä eri asioiden välisiä riippuvuuksia. Tämä edellyttää riittävän suurta otosta. Keskeistä kvantitatiivisessa tutkimuksessa on päätelmien teko havaintoaineiston tilastolliseen analysointiin perustuen. Asioita kuvataan siis numeeristen suureiden avulla ja tuloksia havainnollistetaan taulukoin ja kuvioin. (Heikkilä 2001, 16; Hirsjärvi ym. 2000, 129)

Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Tutkimuksessa on kuitenkin otettava huomioon todellisen elämän monensuuntaisuus ja kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritäänkin tutkimaan pientä määrää tapauksia mahdollisimman kokonaisvaltaisesti ja luonnollisissa tilanteissa. Ihmisen arvomaailma ja objektiivisuus aiheuttavat kuitenkin sen, että tulokseksi

voidaan saada vain ehdollisia selityksiä johonkin aikaan ja paikkaan rajoittuen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on pyrkimyksenä enemmän löytää tai paljastaa tosiasioita kuin todentaa jo olemassa olevia väittämiä. (Hirsjärvi ym. 2000, 152, 155)

6.3 Aineiston keruu

Tutkimuksen perusjoukko on se tutkimuksen kohteena oleva joukko, josta tietoa halutaan (Heikkilä 2001, 14). Tutkimus voi olla joko kokonais- tai otantatutkimus. Kokonaistutkimus tarkoittaa, että koko perusjoukko tutkitaan eikä otantamenetelmää käytetä (Vilka 2005, 78). Tämän opinnäytetyön kvantitatiivinen perusjoukko muodostui 137:stä tilitoimiston elinkeinotoimintaa harjoittavasta yrityksestä eli yksityisliikkeistä, henkilöyhtiöistä ja osakeyhtiöistä. Kvalitatiivinen perusjoukko muodostui tilitoimiston seitsemästä kirjanpitäjästä. Otantamenetelmää ei käytetty vaan lähetin yrityskyselyn kaikkiin asiakasyrityksiin ja sain 25 kappaletta takaisin, jolloin vastausprosentiksi muodostui 18,24 prosenttia. Uudelleenmuistutuksen avulla sain vielä 16 vastausta lisää, jolloin kokonaisvastausmääräksi tuli 41 kappaletta ja vastausprosentiksi 29,93 prosenttia. Kaikki seitsemän tutkimuksessani mukana olevan tilitoimiston kirjanpitäjää suostui haastatteluun.

6.3.1 Kyselylomake

Jos tutkimusasetelmana on kyselytutkimus, niin tieto kerätään kyselylomaketta käyttäen. (Taanila 2007) Kyselylomake on kysely- ja haastattelututkimuksen olennainen osatekijä. Kysymykset tulee suunnitella huolellisesti, sillä huonosti suunniteltu tai puutteellinen tutkimuslomake voi pilata koko tutkimuksen. On varmistettava, että tutkittava asia saadaan selvitettyä tutkimuslomakkeen kysymysten avulla, koska kysymyksiä ei voi parannella tai muuttaa enää tiedonkeruun jälkeen. (Heikkilä 2001, 47) Opinnäytetyöni kyselylomakkeen pyrin tekemään huolellisesti suunnitteleamalla sen perustumaan teoria-osaan. (LIITE 4) Kyselyn

kansilehtenä oli lyhyt saatekirje, jossa kerroin opinnäytetyöstäni, sen tarkoitukselta sekä kiitin vastaajia jo etukäteen yhteistyöstä. Kyselylomakkeet lähetin perusjoukolle marraskuussa 2007 ja lyhyellä vastausajalla pyrin saamaan vastaajat vastaamaan kyselyyn mahdollisimman nopeasti. Vastauksia sain määräaikaan mennessä 25 kappaletta ja uusintakyselyn jälkeen yhteensä 41 kappaletta.

Kyselylomaketta käytetään sen helppouden vuoksi, mutta sen suurin etu lienee aineiston verrattain nopea käsittely. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 35–37) Hyvän tutkimuslomakkeen tunnusmerkit ovat:

- selkeä, siisti ja houkutteleva
- teksti ja kysymykset on hyvin aseteltu
- vastausohjeet ovat selkeät ja yksinkertaiset
- kysytään vain yhtä asiaa kerrallaan
- kysymykset on numeroitu juoksevasti
- samaa aihetta koskevat kysymykset on ryhmitelty kokonaisuudeksi. (Heikkilä 2001, 47)

Kyselylomakkeen jokaisen kysymyksen kohdalla pitää miettiä:

- miten kysymyksellä saatava tieto edesauttaa tutkimuskysymyksiin vastaamista
- saatko kysymyksen avulla todella tietää sen mitä haluatkin tietää
- voisiko saman tiedon saada tehokkaammin tai luotettavammin muunlaisella kysymyksellä. (Taanila 2007)

Kyselylomakkeen avoimet kysymykset ovat tarkoituksenmukaisia silloin, kun vastausvaihtoehtoja ei tarkkaan tunneta etukäteen. Avoimille kysymyksille on varattava tarpeeksi tilaa, mutta pitkille vastauksille tarkoitettu tila saattaa houkuttaa vastaajaa vastaamatta jättämiseen. Avointen kysymysten vastaukset saattavat olla hyvinkin persoonallisia ja hauskoja kommentteja. Suljetuissa kysymyksissä on valmiit vastausvaihtoehdot, joista ympyröidään tai rastitetaan sopiva tai sopivat vaihtoehdot. (Heikkilä 2001, 49–50) Likertin asteikkoa käytettäessä esitetään väite ja 3-7 -portainen vastausasteikko, josta vastaaja valitsee mielipiteensä väitteen. (Taanila 2007) Kyselylomakkeessani en käyttänyt kuin kerran avointa kysy-

mystä, koska niihin yleensä vastataan heikosti, mutta sain siihen ihan hyviä ja mielenkiintoisia vastauksia.

Vastaajan motivaatiota voidaan parantaa kyselyn esittelyllä, jossa kerrotaan kyselyn tarkoitus ja perustellaan sen tarpeellisuus. Joidenkin kysymysten kohdalla voidaan kysymyskohtaisestikin perustella kysymyksen tarkoitusta ja tarpeellisuutta. Motivaation säilyttämiseksi kysymysten esittämisjärjestyksen pitäisi olla looginen ja järkeenkäypä. Kyselylomakkeen selkeä ja miellyttävä ulkoasu edesauttaa vastaamista. Epäselvät ja vaikeasti tulkittavat kysymykset alentavat vastaajan motivaatiota samoin kuin liian pitkät kyselyt. (Taanila 2007) Saateen lisäksi yritin motivoida vastaajaa vastaamaan allekirjoittamalla jokaisen kyselyn henkilökohtaisesti ja liitin palautuskuoren mukaan, joka lisäsi kyselyyn vastaamisen helppoutta.

6.3.2 Teemahaastattelu

Haastattelu on sosiaalinen vuorovaikutustilanne ja teemahaastattelu lienee yleisimmin käytetty tutkimushaastattelun muoto (Hirsjärvi & Hurme 2001, 41; Vilka 2005, 101). Teemahaastattelu on ennalta suunniteltua ja päämäärähakuista. Siinä ollaan suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa, mikä luo mahdollisuuden suunnata tiedonhankintaa ja myös ei-kielelliset vihjeet auttavat ymmärtämään vastauksia. Etuina pidetään muun muassa ihmisen näkemistä subjektina, aiheen tuottamia monitahoisia vastauksia sekä mahdollisuutta vastausten selventämiseen ja syventämiseen. Henkilöiden motivointiin on haastattelussa paremman mahdollisuudet kuin lomaketutkimuksessa. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 34–36, 42) Teemahaastattelu lähtee siitä oletuksesta, että kaikkia yksilön kokemuksia, ajatuksia, uskomuksia ja tunteita voidaan tutkia tällä menetelmällä. Se tapahtuu haastattelijan ehdoilla tai ainakin hänen johdolla. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 47–48) Suunnitteluvaiheen tärkeimpiä tehtäviä on teema-alueuuttelon koostaminen aiheista, joihin haastattelukysymykset varsinaisesti kohdistuvat. Haastattelutilanteessa teemat toimivat haastattelijan muistilistana ja keskustelua ohjaavana kiintopisteenä. Teema-alueiden pohjalta haastattelijä voi syventää kes-

kustelua niin pitkälle kuin haastateltavan edellytykset ja kiinnostus sallivat. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 66–67) Harkinnanvarainen näyte eli haastateltavien määrä riippuu aina tutkimuksen tarkoituksesta. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 58) Teema-haastattelut suoritin joulukuussa 2007 tilitoimiston seitsemälle kirjanpitäjälle. (LIITE 5) Haastattelut äänitin nauhurilla, joka ei mielestäni vaikuttanut haastattelujen kulkuun ja helpotti vastausten purkamista jälkeenkäin tietokoneelle.

6.4 Tutkimusaineiston analysointi

Kyselylomakkeen kysymysten vastaukset esitin sanallisesti ja osan suljettujen kysymysten vastauksista havainnollistin Excel -taulukko-ohjelmalla tehdyillä graafisilla esityksillä ja taulukoilla. Teemahaastattelujen tulokset esitin sanallisesti sekä osin havainnollistin muutamia asioita graafisin esityksin.

6.5 Tutkimuksen luotettavuuden arviointi

6.5.1 Reliabiliteetti

Mittauksen reliabiliteetti tarkoittaa mittaustuloksen toistettavuutta, ei sattumanvaraisuutta (Uusitalo 1998, 84). Tiedon luotettavuus on myös tärkeä tieteellisen tutkimuksen tavoite. Se muodostuu menetelmien kyvystä mitata pysyvästi ja pätevästi. Pysyviä (reliaabeleita) tuloksia saadaan, kun mittaus sujuu samalla tavalla jokaisella mittauskerralla. Luotettavuuteen liittyy luonnollisesti myös tutkijan rehellisyys. Tulosten keksiminen ja muokkaaminen mieleiseksi eivät kuulu tieteellisen tutkimuksen käytäntöihin. (Järventausta, Moisala & Toivakka 1999, 54) Tulosten luotettavuuden takaamiseksi tutkijan on pysyttävä koko tutkimuksen ajan tarkkana ja kriittisenä. Tarkkana pitää olla tietoja kerätessä, syötettäessä, käsiteltäessä ja tuloksia tulkittaessa. (Heikkilä 2001, 30)

Tutkimuksen luotettavuutta ja mittaustulosten toistettavuutta pyrin kyselylomakkeiden osalta parantamaan olemalla tarkka kyselylomakkeiden tietojen syöttämi-

sessä, käsittelyssä ja tuloksien tulkinnassa. Tuloksia en muokannut mieleisekseni vaan pyrin ne syötettyäni tarkastamaan, jottei virheitä olisi syntynyt. Teemahaastattelu tapahtui kiireettömään aikaan, jolloin vastaajilla oli aikaa minulle. Tutkimuksen olosuhteet olivat suhteellisen normaalit ja mitään erikoista ei ollut tapahtunut, mikä olennaisesti vaikuttaisi tutkimuksen tuloksiin. Näin ollen tutkimuksen toistaminen ei muuttaisi tutkimustuloksia merkittävästi ja työtä voidaan pitää reliabelina.

6.5.2 Validiteetti

Pätevyys (validiteetti) tarkoittaa menetelmän kykyä mitata oikeaa asiaa. Pätevyyden varmistaminen liittyy menetelmien suunnitteluvaiheeseen ja valintaan. (Järventausta ym. 1999, 54) Kun teoreettinen ja operationaalinen määritelmä ovat yhtäpitävät, on validiteetti täydellinen. Periaatteessa validiteetin laskeminen tai arvioiminen on helppoa: mittaustulosta verrataan vain todelliseen tietoon mitattavasta ilmiöstä. Käytännössä ongelma on siinä, että mittauksista riippumaton todellista tietoa ei yleensä ole saatavilla. (Uusitalo 1998, 84)

Tutkimuksen validiuden pyrin varmistamaan kyselylomakkeen ja teemahaastattelurungon tarkalla suunnittelulla. Rakensin ne perustumaan opinnäytetyöni teoriaan, jolloin niiden pitäisi tutkia juuri sitä, mitä pitikin. Tällä suunnittelulla varmistin opinnäytetyöni validiteetin.

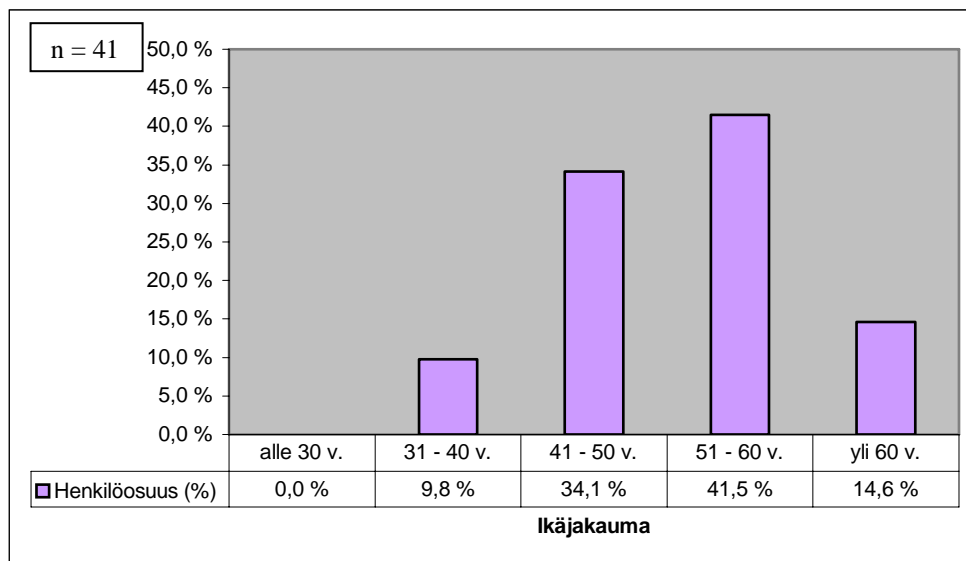
7 TUTKIMUSTULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

7.1 Kyselylomaketulokset

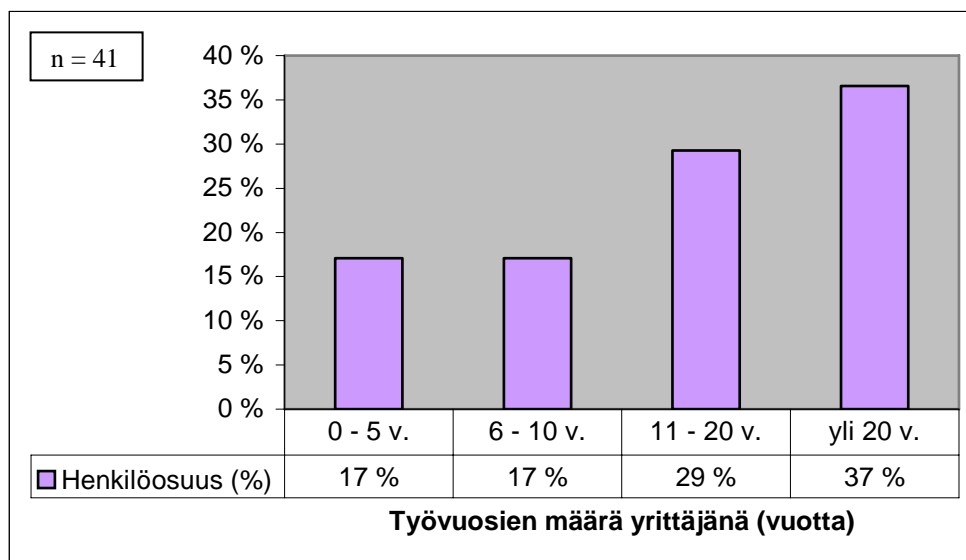
Ihanne vastausprosentti olisi 100, mutta harvoin tähän päästään. Kato on yleisesti suurin kirjekyselyssä, mutta esimerkiksi motivoivalla saatekirjeellä voidaan pyrkiä saamaan kato mahdollisimman pieneksi. Palauttamattomien lomakkeiden lisäksi osa palautetuista lomakkeista saatetaan joutua hylkäämään puutteellisten tai virheellisten tietojen vuoksi. Vastaamattomuus aiheuttaa aina harhaa tuloksiin, sillä vastaamatta jättäneet ovat joiltain ominaisuuksiltaan erilaisia kuin kyselyyn vastanneet. Henkilökohtaisista haastatteluista kieltäytyneitä on Suomessa yleensä vain 5 - 10 prosenttia. (Heikkilä 2001, 43) Lähetin kyselylomakkeet kaikille tili-toimiston 137:lle yritysasiakkaalle. Vastauksia tuli 41 kappaletta, jolloin vastausprosentiksi muodostui 29,93 %.

7.1.1 Vastaajien taustatiedot

Vastaajista suurin osa oli miehiä (90,2 %) ja iältään 41 – 60 vuotiaita (75,6 %) (Kuvio 1). Heidän työvuosien määrä yrittäjänä vaihtelee muutaman vuoden yrittäjänä olleista yli 20 vuotta yrittäneisiin (Kuvio 2). Koulutukseltaan vastaajista 34,1 %:a on ammatillisen koulun käyneitä, 29,3 %:a ammattikorkeakoulun käyneitä, 17,1 %:a peruskoulutaustaisia, 9,8 %:a yliopiston käyneitä ja 9,8 %:lla on jokin muu koulutus, kuten teknillinen koulutus. Suurin osa vastaajien yrityksistä oli yhtiömuodoltaan osakeyhtiöitä (70,7 %). Lisäksi oli yksityisliikkeitä 19,5 %, kommandiittiyhtiöitä 7,3 % ja avoimia yhtiöitä 2,4 %. Tämä noudattaa hyvin tili-toimiston asiakasyrityksien rakennetta. Toimialoja oli laidasta laitaan rakennusalan yrittäjistä mainostoimiston pitäjiin. Yli puolella vastaajista liikevaihto oli keskimäärin 50.000 €– 500.000 €

Kuvio 1. Kyselylomakkeen vastaajien ikäjakauma.

Kuvio 2. Kyselylomakkeen vastaajien työvuosien määrä yrittäjänä.

7.1.2 Verosuunnittelu

Kyselyn alussa tiedustelin vastaajien yleisiä ajatuksia verosuunnittelusta. Moni vastasi tähän, vaikka avoimiin kysymyksiin harvoin vastataan. Verosuunnittelusta tuli yrittäjille mieleen erilaisia asioita, kuten verojen minimointia, ennakkojen suunnittelua ja tasaiseen tulokseen pyrkimistä. Kävi myös ilmi, että sen tulisi olla tärkeää yritykselle ja se on usein aikaa vievää ja hankalaa yrittäjälle. Seuraavassa

poimintoja vastauksista kysyttäessä yrittäjiltä, mitä heille tulee mieleen sanasta verosuunnittelu.

Järkevä taloudenhoito.

Pitkällä tähtäimellä verotuksen pitäminen kohtuullisena.

Veroihin menevän rahamäärän minimointia.

Suunnitelma, miten yritys maksaa mahdollisimman vähän veroja.

Yritystoiminnan investointien ja tuloutuksen suunnittelu siten, että veroja maksetaan mahdollisimman vähän.

Maksaa veroa järkevästi. Ei liikaa tai liian vähän. Toimia sen mukaisesti.

Ehdottoman tärkeä, varsinkin ensimmäisinä vuosina. Ennakkomaksun suuruus varsinkin, jos kuukausitulot heittelevät. Ettei tulisi suuria yllätyksiä.

Voiton kasvattaminen.

Tarpeellinen asia, joka pitää olla selvillä, mutta johon ei ole apua saatavilla, eikä juurikaan aikaa.

Tasainen tulos.

Neuvot tilitoimistosta ennen tilinpäätöstä.

Kuuluu oleellisesti yhtiön toimintaan.

Kirjanpidon yksi osa-alue.

Varainhallinta.

Tärkeää yritykselle!

Se että yrityksen tulot ja menot on suunniteltu siten, että firman eduksi ei verottajan.

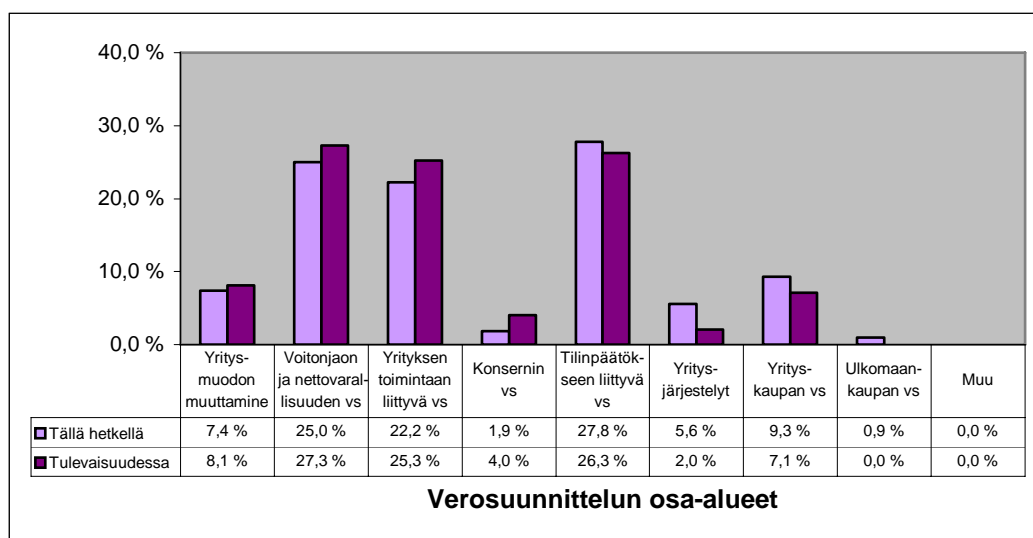
Hankalaa ja aikaa vievää.

Sitä että yrityksen tuloksen näyttö saadaan tasaiseksi pitkällä aikavälillä eikä tapahdu mitään yllättävää.

Osa yrityksen tai yksityisen ihmisen toiminnan optimointia.

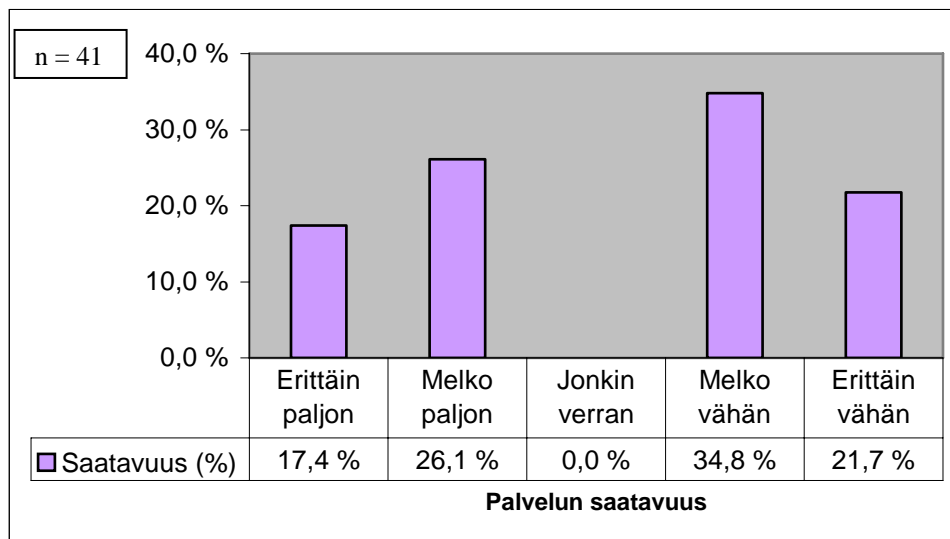
Kolmeksi selkeästi tärkeimmäksi verosuunnittelun kohteeksi tällä hetkellä muodostuvat yrittäjien mielestä tilinpäätökseen liittyvä verosuunnittelu (27,8 %), voitonjaon ja nettovarallisuuden suunnittelu (25 %) ja yrityksen toimintaan liittyvä

verosuunnittelu (22,2 %). Nämä samat tulevat selkeästi olemaan yrittäjien mielestä myös tulevaisuudessa tärkeimmät osa-alueet, joihin vastaajat kaipaavat eniten neuvontaa tilitoimistolta (Kuvio 3). On ymmärrettävää, että nämä kolme ovat yrittäjien mielestä tärkeimmät, koska ne kuuluvat yritysten jokavuotiseen toimintaan. Erilaiset tilanteet, kuten konserniverosuunnittelu, sukupolvenvaihdos tai ulkomaankauppa, eivät ole useimmilla vastaajista mielessä nyt eikä tulevaisuudessa. Jotkut yrittäjät haluaisivat apua yritysmuodon muuttamiseen tai yrityskaupan verosuunnitteluun.

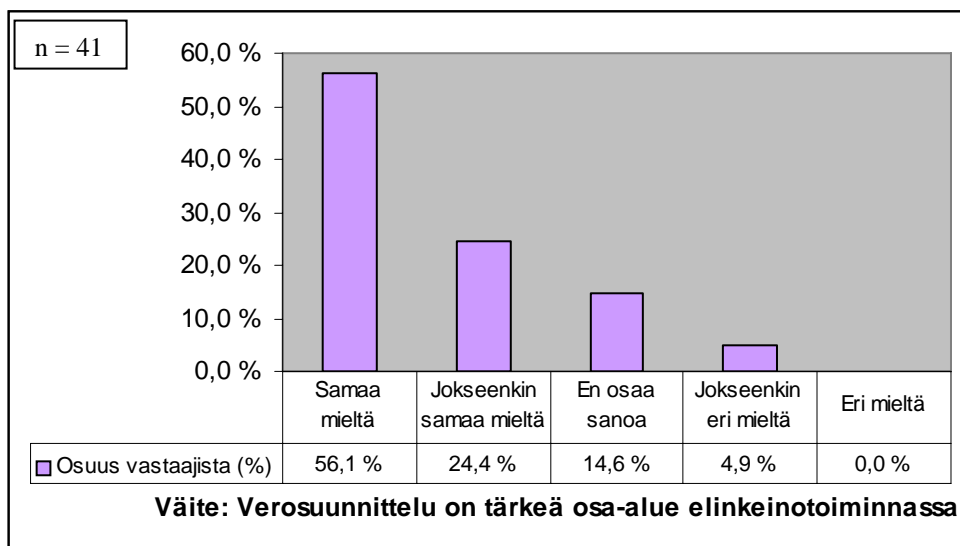

Kuvio 3. Asiakasyrityksien verosuunnittelun osa-alueet yrittäjien mielestä tällä hetkellä ja tulevaisuudessa.

Edellisen kuvion (Kuvio 3) palveluiden saatavuus kyseisessä tilitoimistossa jakautuu vastaajien kesken. Vastaajista 43,5 % kokee saavansa erilaisia verosuunnittelu-palveluita joko erittäin paljon tai melko paljon. Melko vähän tai erittäin vähän verosuunnittelu -apua kokee saavansa yli puolet vastaajista (56,5 %) (Kuvio 4). Jos yli puolet vastaajista on sitä mieltä, että verosuunnitteluapua on huonosti tarjolla pitäisi tähän kiinnittää erityisesti huomiota palvelurakennetta kehitettäessä. Seuraava kuvio (Kuvio 5) kertoo, että tarvetta palvelulle yrityksissä on, sillä se koetaan tärkeänä osa-alueena yritystoiminnassa. Vastaajien keskiarvoksi muodostui 1,7, kun asteikko oli 1 = samaa mieltä ja 5 = eri mieltä. Vastaajista 80,5 % on samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä, että suunnittelu on tärkeää (Kuvio 5). Tästä voidaan päätellä, että tarvetta verosuunnitteluun tilitoimistossa on, jos sitä ei itsenäisesti suoriteta yrityksessä, sillä se mielletään tärkeäksi yrityksen toiminnassa.

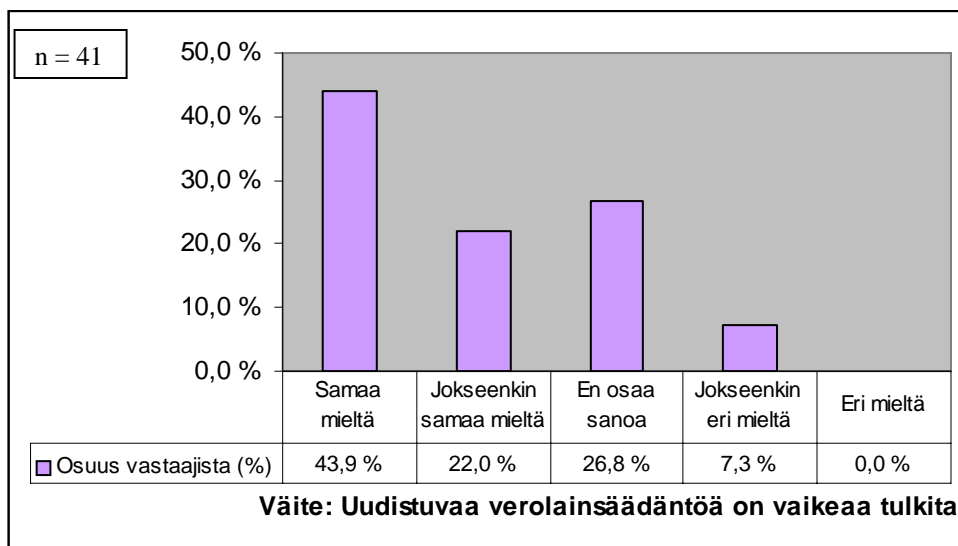

Kuvio 4. Verosuunnittelu-palvelun saatavuus kyseisessä tilitoimistossa yrittäjien mielestä.

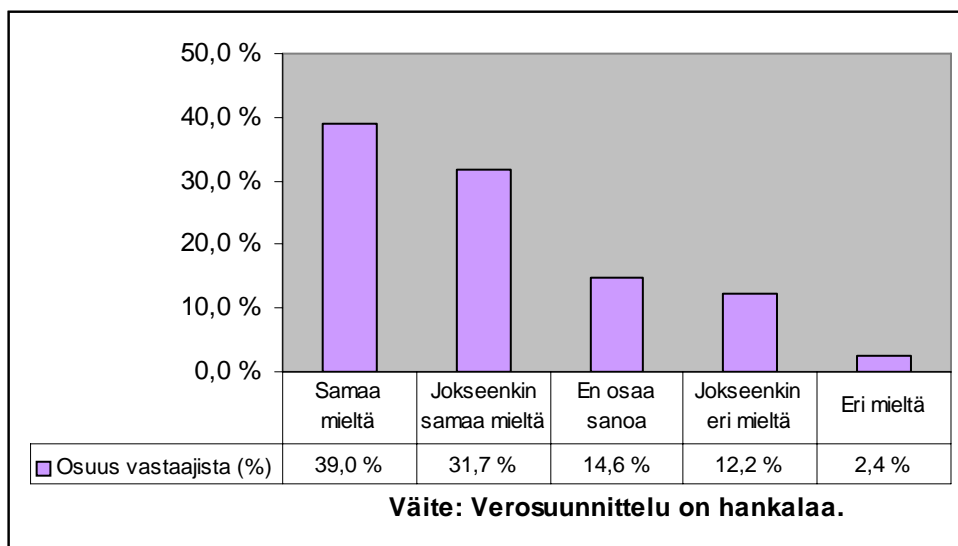

Kuvio 5. Verosuunnittelun tärkeys elinkeinotoiminnassa.

Uudistuvan verolainsäädännön tulkinta tuottaa vaikeuksia suurimmalle osalle vastaajista (65,9 %) (Kuvio 6). Vastaajien keskiarvoksi muodostui 2,0, kun asteikko oli 1 = samaa mieltä ja 5 = eri mieltä. Myös verosuunnittelu itsessään koetaan hankalaksi, sillä vastaajien keskiarvoksi tuli 2,1. Vastaajista 70,7 % on joko samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä, että verosuunnittelu on hankalaa (Kuvio 7). Verosuunnittelun hankaluuden vuoksi tarvetta osaavalle verosuunnittelulle olisi yrityksissä. Avuksi tarvittaisiin osaavaa neuvontaa esimerkiksi juuri tilitoimistosta.

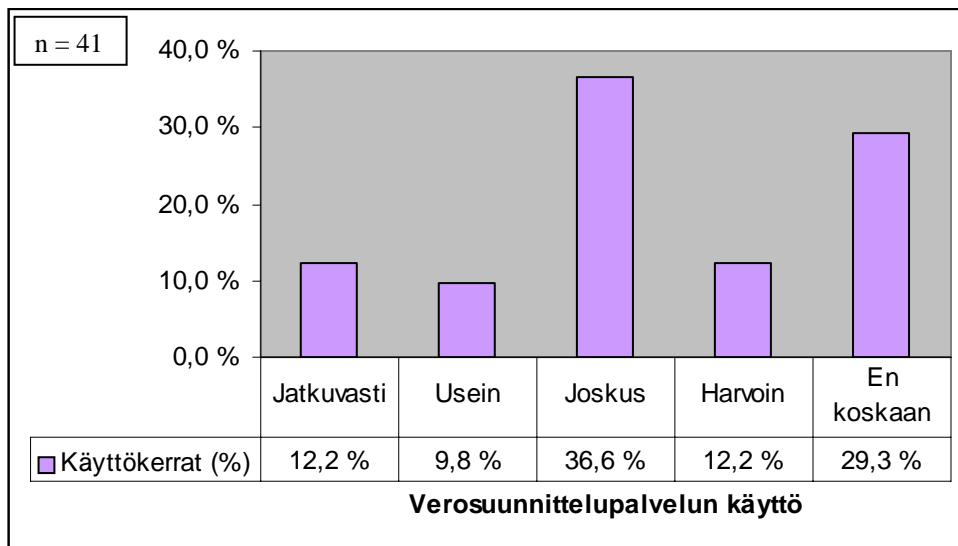
Kuvio 6. Uudistuvan verolainsäädännön tulkinnan vaikeus vastaajan mukaan.

Kuvio 7. Verosuunnittelun hankaluus vastaajan mielestä.

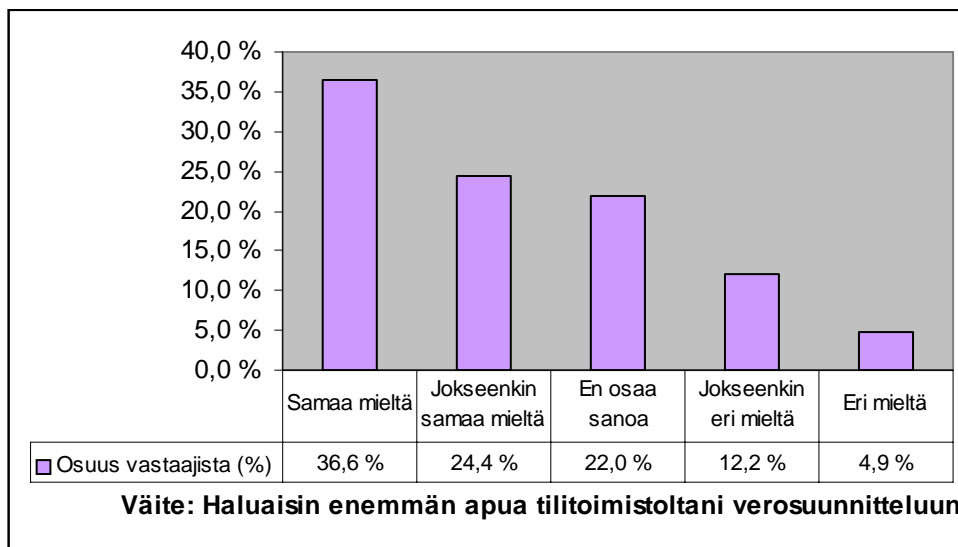
7.1.3 Yrityksen tarpeet

Verosuunnittelupalvelun käyttö kyseisessä tilitoimistossa ei ole kovin yleistä. Vain 12,2 % asiakasyrityksistä kertoo käyttävänsä verosuunnittelupalvelua jatkuvasti. Vastaajista 29,3 % ei ole koskaan käyttänyt palvelua. Joskus verosuunnittelupalvelua kertoo käyttäneensä 36,6 % vastaajista (Kuvio 8).

Kuvio 8. Asiakasyrittäjän verosuunnittelu -palvelun käyttö tilitoimistossa.

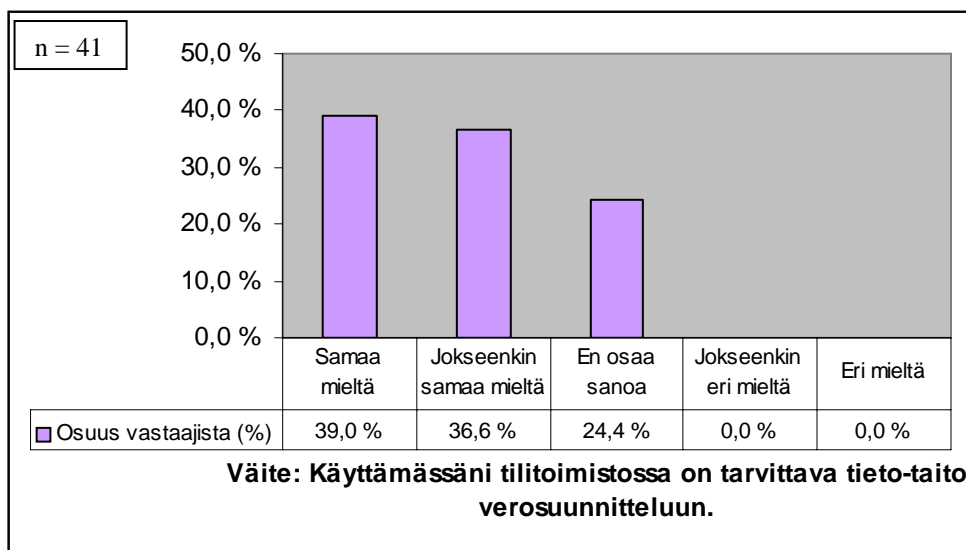
Vastaajista 61 % on samaa tai jokseenkin samaa mieltä, että haluaisivat enemmän apua tilitoimistolta verosuunnitteluun. Vastaajien keskiarvoksi muodostui 2,2, kun asteikko oli 1 = samaa mieltä ja 5 = eri mieltä. Huomioitavaa on, että 22 % vastaajista ei osaa sanoa tarvitsevatko lisää apua tilitoimistolta. Vastaajista lähes viidesosa (17,1 %) ei koe tarvitsevansa apua lisää verosuunnitteluun tilitoimistolta (Kuvio 9).

Kuvio 9. Vastaajien halu saada enemmän apua tilitoimistosta.

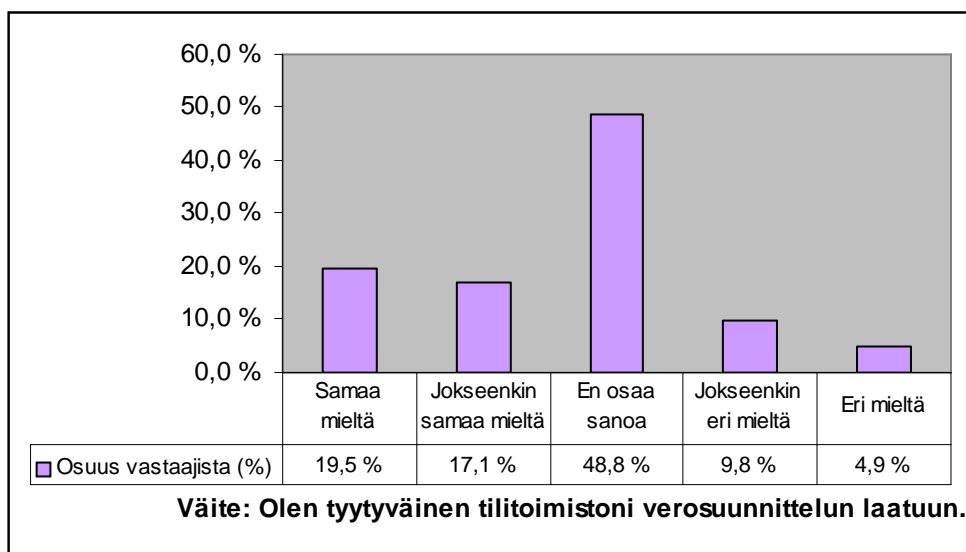
Vastaajat luottavat käyttämäänsä tilitoimistoon ja uskovat siellä olevan tarvittava tieto-taito verosuunnitteluun (75,6 %). Kukaan ei epäile, etteikö tilitoimistossa

olisi tarvittavaa osaamista, mutta 24,4 % vastaajista ei osaa sanoa, onko käyttämässään tilitoimistossa tarvittavaa tieto-taitoa verosuunnitteluun (Kuvio 10). Tässä vastaajien keskiarvoksi tuli 1,9 asteikolla 1 = samaa mieltä ja 5 = eri mieltä.

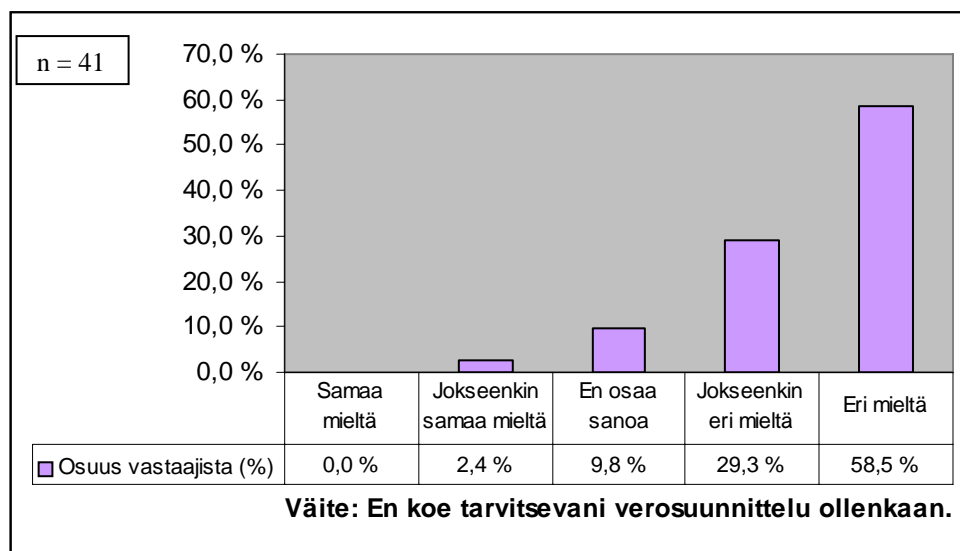
Kuvio 10. Tilitoimiston tieto-taito vastaajien mielikuvan mukaan.

Melkein puolet vastaajista (48,8 %) ei osaa sanoa, onko tyytyväinen tilitoimiston verosuunnittelun laatuun. Vastaajien keskiarvoksi muodostui 2,6 eli moni vastaaja ei osannut sanoa mielipidettään, onko tyytyväinen tilitoimistonsa verosuunnittelun laatuun. Vastaajista 36,6 % on samaa tai jokseenkin samaa mieltä, että on tyytyväinen verosuunnittelun laatuun. Eri mieltä tai jokseenkin eri mieltä on 14,7 % vastaajista (Kuvio 11).

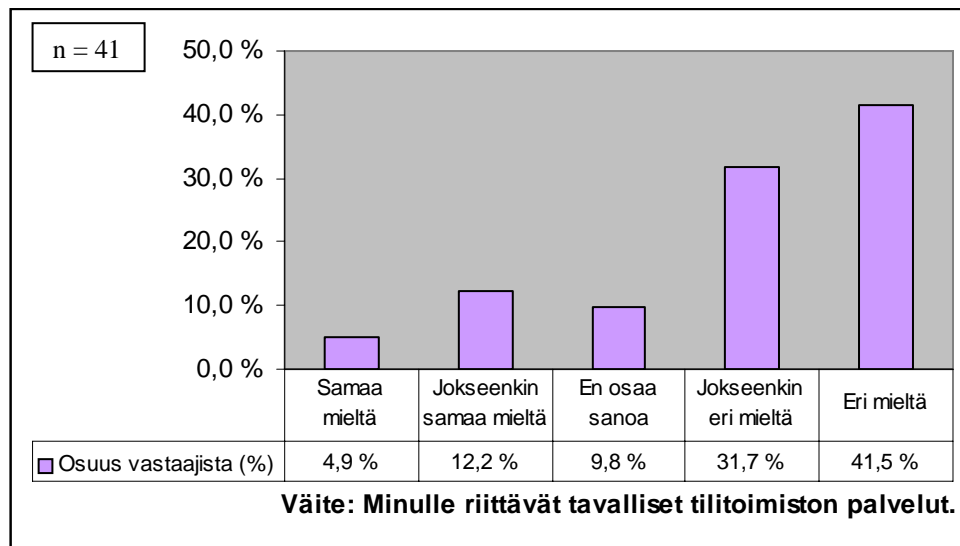
Kuvio 11. Vastaajan tyytyväisyys tilitoimiston verosuunnittelun laatuun.

Kukaan vastaajista ei ole samaa mieltä väitteen kanssa, jonka mukaan yrittäjä ei tarvitsisi verosuunnittelua ollenkaan. Eri tai jokseenkin eri mieltä väitteestä on 87,8 % vastaajista (Kuvio 12). Vastaajien keskiarvoksi muodostui 4,4, kun asteikko oli 1 = samaa mieltä ja 5 = eri mieltä. Tämä kertoo siitä, että vastaajat ovat vahvasti eri mieltä väitteen kanssa ja haluavat verosuunnittelua ainakin jonkin verran yrityksessään.

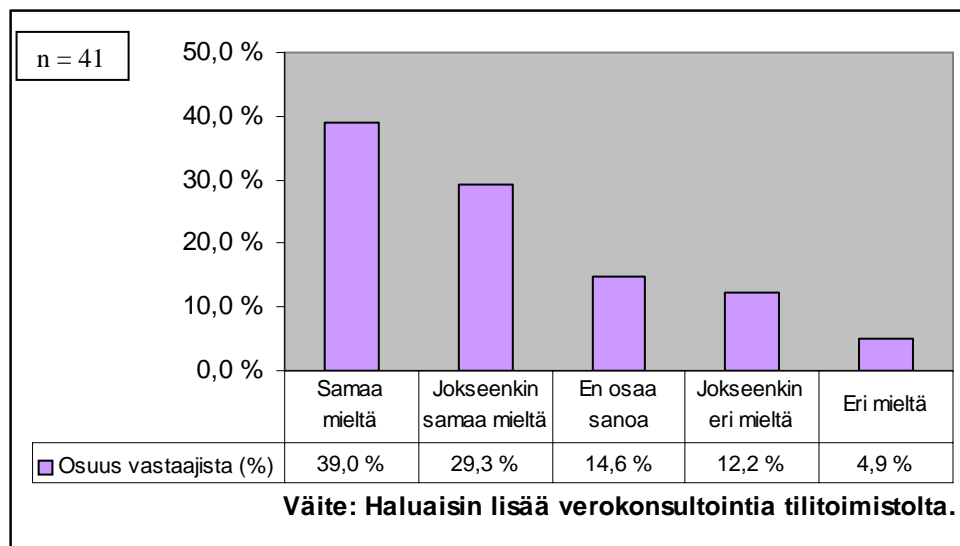

Kuvio 12. Verosuunnittelun tarve tilitoimiston asiakasyrityksissä yrittäjän mielipiteen mukaan.

Vastaajat tuntevat tarvitsevan myös muita kuin tavallisia tilitoimiston palveluita. Vain 17,1 % kertoo tyytyvänsä tilitoimiston tavallisiin palveluihin, eivätkä koe tarvitsevänsä apua verosuunnitteluun (Kuvio 13). Vastaajien keskiarvoksi muodostui 3,9 asteikolla 1 = samaa mieltä ja 5 = eri mieltä. Jokseenkin eri mieltä tai eri mieltä oli 73,2 % vastaajista, joka heijastaa vahvaa mielipidettä myös muiden kuin tavallisten tilitoimiston palveluiden tarpeellisuudesta, kuten verosuunnittelusta. Tätä väitettä tukee myös seuraava kuvio (Kuvio 14), jossa kaksi kolmasosaa vastaajista (68,3 %) haluaisi lisää verokonsultointia tilitoimistosta. Vastaajien keskiarvoksi muodostui 2,1, kun asteikko oli 1 = samaa mieltä ja 5 = eri mieltä.

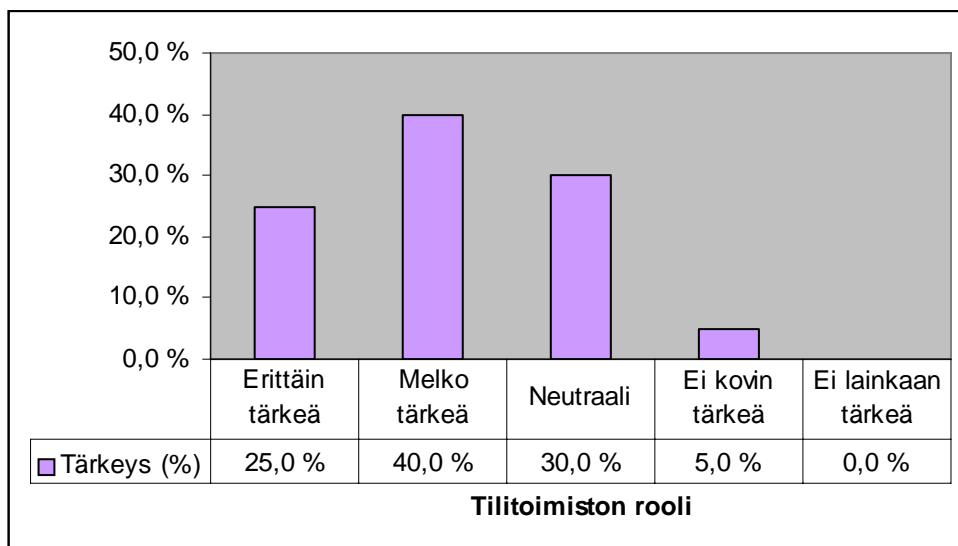
Kuvio 13. Vastaajien mielipide tilitoimiston tavallisten palveluiden riittävydestä.

Kuvio 14. Verokonsultoinnin tarve yrittäjän mukaan.

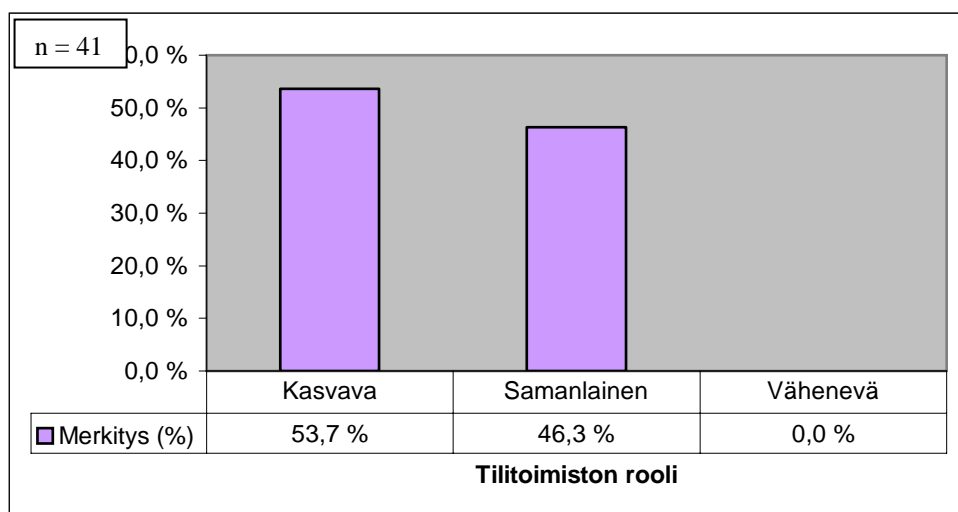
7.1.4 Tilitoimiston rooli

Kukaan vastaajista ei luonnehdi tilitoimiston roolia mitättömäksi. Ei kovin tärkeänä sitä pitää 5 % kyselyyn vastanneista. Erittäin tärkeänä tilitoimiston roolia pitää 25 % ja melko tärkeänä 40 % vastaajista. Neutraaliksi tilitoimiston roolin luonnehtii 30 % vastaajista (Kuvio 15).

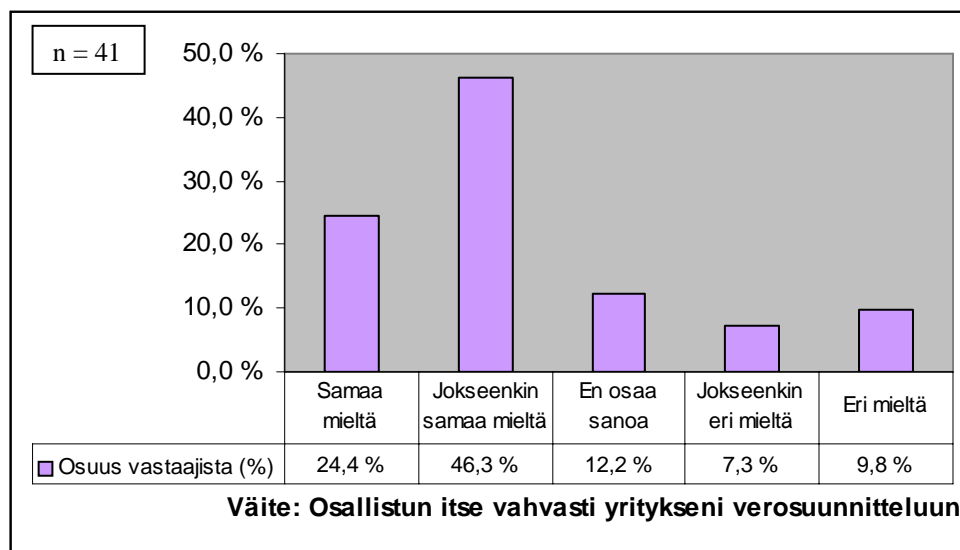
Kuvio 15. Tiltoimiston rooli yrityksen verosuunnittelussa tällä hetkellä.

Yrittäjistä 53,7 % uskoo tiltoimiston roolin kasvavan tulevaisuudessa ja samantapaisena sen uskoo pysyvän 46,3 %. Kukaan vastaajista ei usko roolin vähenevän tulevaisuudessa (Kuvio 16). Tämä tarkoittaa käytännössä erilaisten konsultointipalveluiden lisääntymistä ja kirjanpitäjän roolin kasvua asiantuntijana. Tämä vaatii myös kirjanpitäjältä tietynlaiset edellytykset, kuten kokemus kirjanpidosta ja verotuksesta, joka on saavutettu vuosien saatossa. Juuri valmistunut uusi kirjanpitäjä harvoin voi toimia erityisosa-alueen, kuten verosuunnittelun asiantuntijana. Tietenkin myös vuosia kirjanpitoja tehneet ammattilaiset tarvitsevat koulutusta ja päivitystä tietoihin.

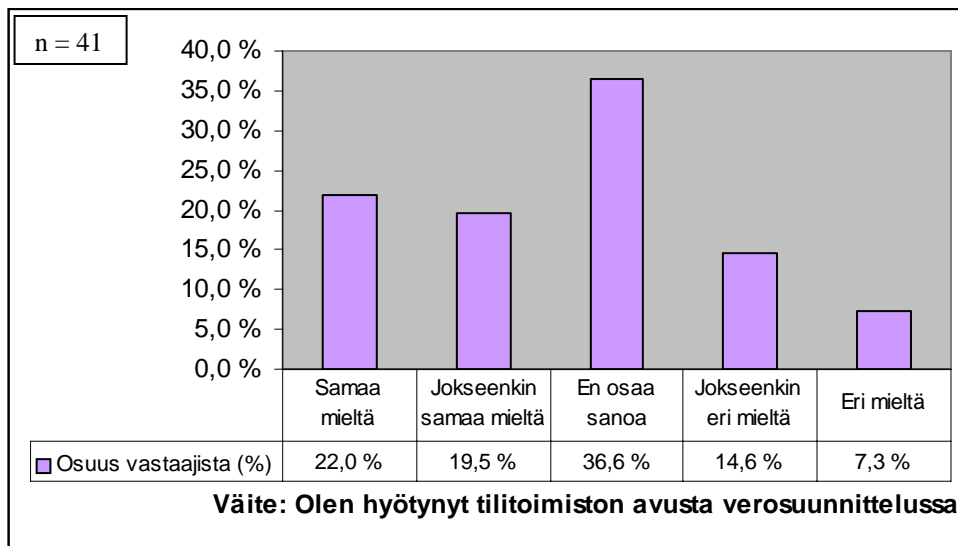
Kuvio 16. Tiltoimiston rooli yrityksen verosuunnittelussa tulevaisuudessa.

Yli 70 % vastaajista kertoo osallistuvansa itse vahvasti yrityksensä verosuunnitteluun (Kuvio 17). Vastausten keskiarvoksi muodostui 2,3, kun asteikko oli 1 = samaa mieltä ja 5 = eri mieltä.

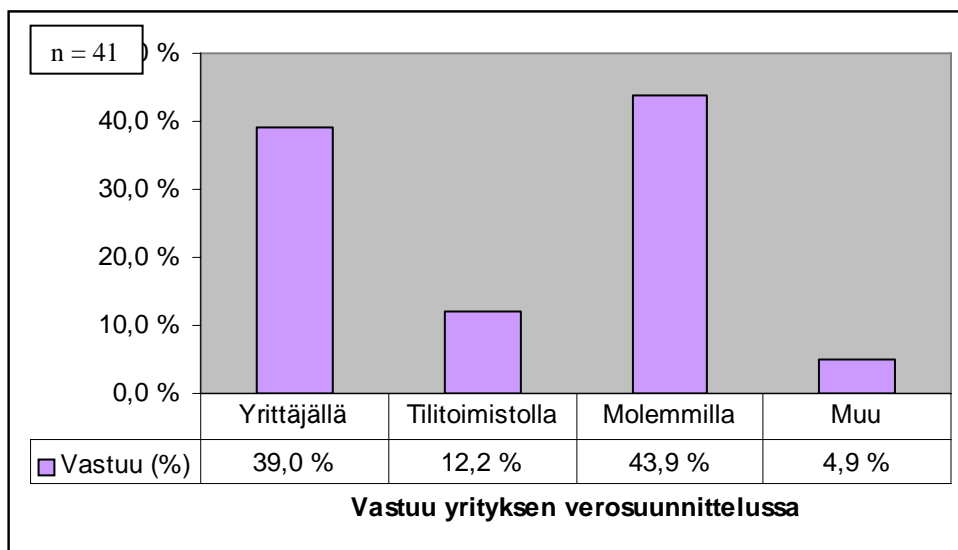
Kuvio 17. Yrittäjän oma osallistuminen yrityksensä verosuunnitteluun.

Vastaajista 36,6 % ei osaa sanoa, onko hän hyötynyt tilitoimiston avusta verosuunnittelussa. Tämä kertoo toisaalta siitä, etteivät yrittäjät välttämättä ymmärrä, millaisia hyötyjä ovat saaneet ja toisaalta siitä etteivät ole välttämättä tiedostaneet saamaansa apua verosuunnitteluksi. Jonkinlaista hyötyä kokee saaneensa 41,5 % yrittäjistä ja 21,9 % ei ole hyötynyt ainakaan tietoisesti tilitoimiston verosuunnittelusta esimerkiksi verosäästöin (Kuvio 18). Vastaajien keskiarvoksi muodostui 2,7, kun asteikko oli 1 = samaa mieltä ja 5 = eri mieltä väitteeseen olen hyötynyt tilitoimiston avusta verosuunnittelussa.

Kuvio 18. Vastaajan mielikuva tilioimiston tekemän verosuunnittelun hyödyllisyydestä.

Vastuu verosuunnittelussa koetaan ensisijaisesti olevan joko yrittäjällä (39 %) tai molemmilla yrittäjällä ja tilioimistolla (43,9 %). Tilioimiston harteille vastuun laittaisi vain 12,2 % vastaajista. Myös muita vastuunottajia mainittiin (4,9 %), kuten tilintarkastajat ja pankki (Kuvio 19).

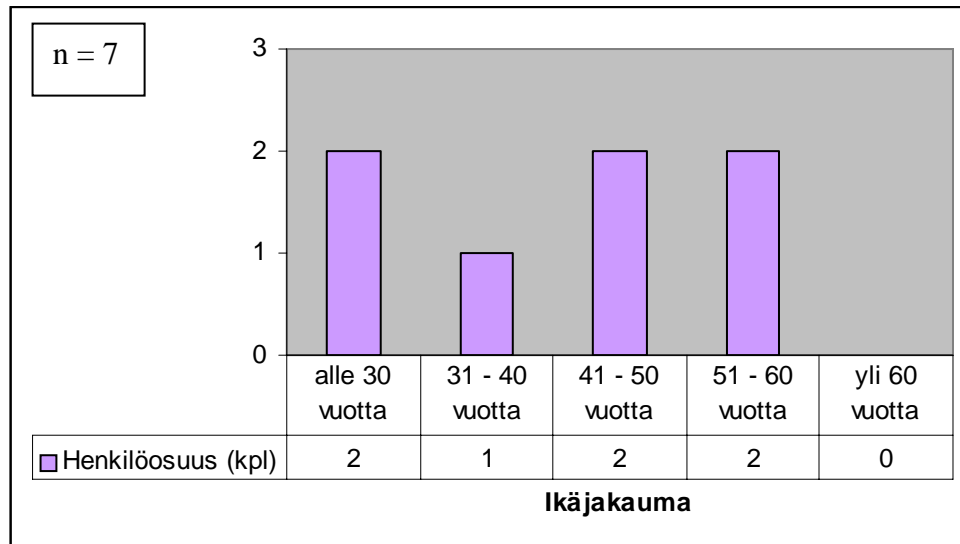
Kuvio 19. Vastuu yrityksen verosuunnittelussa.

7.2 Teemahaastattelutulokset

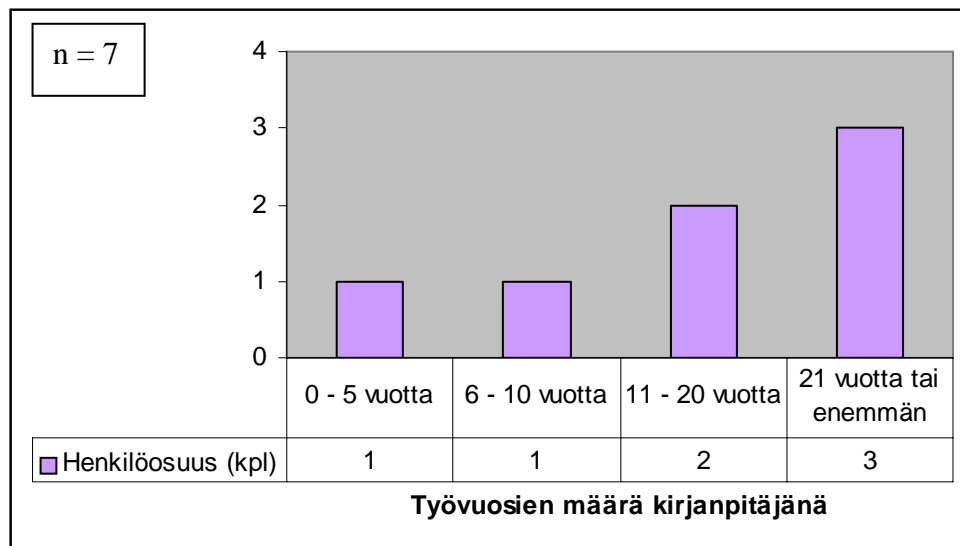
Suunnittelin haastattelevani kaikkia tutkimukseni kohteena olevan tilitoimiston kirjanpitäjiä ja he kaikki suostuivat haastatteluun. Näin ollen haastatteluja kertyi seitsemän kappaletta, jotka suoritin kahden päivän aikana joulukuussa 2007. Haastattelut suoritin suljetussa tilitoimiston kokoustilassa, jotta häiriötekijät minimoitiin. Haastattelut sujuivat hyvässä hengessä, ilmapiiri oli vapautunut, vaikka nauhoitin haastattelut. Keskeytyksiä tuli muutama, mutta haastattelua päästiin jatkamaan sujuvasti ja ne kestivät keskimäärin 45 minuuttia. Olen koonnut teemahaastattelutulokset niin, ettei niitä voi kohdistaa tiettyyn vastaajaan vaan vastausjärjestys vaihtelee. Jos vastaukset ovat olleet kovin saman suuntaisia olen tyytynyt yhteen vastaukseen, jolloin annettuja vastauksia voi olla alle seitsemän.

7.2.1 Haastateltavien taustatiedot

Kaikki haastattelemanani henkilöt olivat naisia. Ikäjakauma jakautui tasaisesti alle kolmekymmentä vuotiaista 51 – 60 vuotiaisiin (Kuvio 20). Työvuosien määrässä oli enemmän hajontaa. Kolmella kirjanpitäjällä on yli kahdenkymmenen vuoden kokemus kirjanpitäjänä, kahdella yli kymmenen vuoden ja kahdella alle kymmenen vuoden kokemus alalta (Kuvio 21). Viidellä haastateltavalla on ammatillinen koulutus ja kahdella ammattikorkeakoulutason tutkinto. Muutamat muistavat saaneensa verosuunnitteluopetusta, mutta muille verosuunnittelu on tullut vasta työn kautta tutuksi. Muuttuvan verolainsäädännön vuoksi he päivittävät taitojaan käymällä erilaisissa koulutuksissa, kuten vuosittaisilla Tili- ja veropäivillä. Monet kertoivat myös tarkastavansa tietoja kirjoista, lukemalla alan lehtiä ja yhä useammin myös Internetistä viimeistään siinä vaiheessa, kun tilinpäätöstä tehdään ja veroilmoitusta täytetään.

Kuvio 20. Teemahaastattelun haastateltavien ikäjakauma.

Kuvio 21. Teemahaastattelun haastateltavien työkokemus kirjanpitäjänä.

7.2.2 Verosuunnittelu

Aloitin haastattelun keskustelemalla haastateltavan kanssa yleisesti verosuunnittelusta ja mitä heille siitä tulee mieleen. Vastaukset viestittivät heti, että jokainen kirjanpitäjä ymmärsi, mitä verosuunnittelu on ja vastauksista kävi myös ilmi, että aika paljon se tilitoimistossa keskittyy tilinpäätösvaiheeseen yrityksessä ja verojen ennakkomaksujen suunnitteluun, jottei tulisi yllätyksiä lopullisen verotuksen sel-

vittyä. Myös verojen minimointi ja asiakkaan etu, kirjanpidon ja verotuksen säädöksiä noudattaen, tulivat esiin vastauksista. Verosuunnittelu koetaan tärkeänä osana asiakasyrityksen palvelua, mutta sitä ei pystytä kokonaisvaltaisesti suorittamaan tilitoimistomaailmassa.

Verosuunnittelu on varsinaisesti sitä, että kun minulla on osakeyhtiöitä asiakaina niin lasketaan niiden verot vuoden lopulla tilikauden päättyessä. Josain yrityksissä katsotaan ennakoveroja vuoden aikana.

Yrityksen tuloksen muokkaaminen sellaiseen muotoon, että päästään hyvään verotulokseen.

Loppuvuodesta suunnitellaan, miltä yrityksen tilanne näyttää, riittääkö ennakkot, pitääkö maksaa lisää vai onko maksettu liikaa, jolloin voi hakea, että loppuvuoden erät jää maksamatta.

Kyllähän koulussa verosuunnittelua käytiin läpi ja siinä mietitään siinä tilinpäätösvaiheessa, mitä tehdään. Tavallaan, miten yritys saa minimoitua veroja.

Ensimmäisenä tulee mieleen, että se on tärkeää. Jokaisen yrittäjän pitäisi hiukan seurata, että ”missä mennään”, ettei vain vuodenvaihteessa todeta, että hyvin on tehty.

Pyritään asiakasyrityksen kirjanpito ja verotus hoitamaan siten, että asiakkaalle edullista, samalla kuitenkin niin, että on lainsäädännön mukaista.

Käytännössä kirjanpitäjät toteuttavat verosuunnittelua eri tavoin ja yritysten välillä löytyy eroja. Riippuu paljon asiakasyrityksen kiinnostuksesta, kuinka paljon suunnittelua tehdään. Usein varsinaisesti verosuunnittelu -nimikkeellä sitä ei suoriteta vaan se kuuluu normaaliin laskutukseen ja tehdään peruskirjanpidon ohella ja tilinpäätösvaiheessa. Jotkut tilitoimiston asiakasyritykset suorittavat jo itsenäisesti verosuunnittelua, jolloin tilitoimiston kirjanpitäjän tehtäväksi jää vain peruskirjanpidon hoito, mutta esimerkiksi investointeja tehdessä jotkut yritykset pyytävät kirjanpitäjältä neuvoa. Käytännön esimerkkejä kirjanpitäjät antoivat näin:

Otetaan tuloslaskelma ja tase ja lähdetään hakemaan verotettavaa tuloa sieltä, mikä se tulos olisi ja siinä samalla ennakoidaan, millainen on loppuvuosi ja paljon käytän verolaskuria vero.fi -sivuilta.

Verosuunnittelu on yrityskohtaista, mutta ellei asiakas itse pyydä niin en välttämättä suorita minkäänlaista verosuunnittelua, vaikka toki itse katson tilanetta, mutten laske mitään tarkempaa, jollei asiakas itse pyydä. Jollei esimer-

kiksi ollenkaan ole maksettu ennakveroja niin kyllä silloin sitten katson hieman loka-marraskuussa ja varoitan yrittäjää.

Yleensä sitä vähän katsotaan siinä tilinpäätösvaiheessa. Yleensä se on vähän niin, että kauhean monessa kohtaa sitä ei voida toteuttaa, mutta silloinkin kun sitä olisi voinut tehdä niin yleensä ne paperit tulevat meille vasta siinä vaiheessa, kun asiat on tehty, jolloin asialle ei voi enää mitään. Lähinnä sitä soutu-maksuluokkaa pyritään katsomaan isompien yrityksiä kohdalla niin ettei se nousisi, jos sitä on pienillä poistokirjauksilla mahdollisuutta pitää siinä alemmassa. Toiminimi-asiakkaiden kanssa katsotaan loppuvuodesta, jotta pystytään hiukan ennakkoon arvioimaan, että tuleeko mätkyä vai mitä, jottei tuli kauheasti yllätyksiä. Totta kai tilikauden aikanakin koitetaan katsoa, että pitäisikö ennakkoa nostaa, jos näyttää oikein siltä, ettei maksetut ennakot riitä.

Asiakkaat toteuttavat sitä (verosuunnittelua) itse jo aika pitkälle. Tietenkin me autamme esimerkiksi silloin, kun tehdään jotain isoja hankintoja. Suunnittelun niiden poistojen vaikutusta verotukseen. Yleensäkin varmaan isojen investointien kohdalla verosuunnittelua tapahtuu, mutta pienempiin asioihin ei niihin pääse oikeastaan vaikuttamaan. Yleisesti, jos aloitetaan tai hankitaan jotain uutta.

Käsittelin haastateltavien kanssa myös verotuksen ja kirjanpidon säännösten yhteneväisyyttä. Monella tavalla ne menevät yksi yhteen, mutta kirjanpitäjien toive oli, että kirjanpito ja verotus menisivät samalla tavalla, sillä esimerkiksi poistoerojen käsittely tuottaa lisää työtä. Yhtenäistäminen kuitenkin vähentäisi verosuunnittelun mahdollisuuksia.

Kirjanpidon ja verotuksen pitäisikin kulkea käsi kädessä. Minulla on kokemuksia poistoeroista ja niitä on hankala käsitellä. Toiveeni kirjanpitäjänä on, että kirjanpito ja verotus noudattaisi samaa kaavaa.

Aika paljon samaa, mutta kyllä siellä sitten tiettyjä eroavaisuuksia on, jossain varauksissa ja poistoissa tietenkin, jos kirjanpidossa menee eri tahtiin kuin verotuksessa. Edustusmenoista myös menee vain puolet lävitse verotuksessa ja verotuksen viivästyskorot eivät mene lainkaan verotuksessa lävitse.

Kirjanpito ja verosäännökset tavallaan menevät käsi kädessä. Muutoksia täytyy aina seurata, miten ne vaikuttavat toisiinsa.

Minulla on aika pieniä yrityksiä ja niissä pyritään, että ne menisivät aika lailla yhteneväisesti. Joissakin on poistoeroja, mutta ei mitään kauheasti. Poistot on varmaan suurimmat, mitkä erottavat ja sitten on jotain osakkeiden arvotuksia, missä eroja on.

Kyllä ensimmäiseksi tulee mieleen, etteivät ne nyt aina ole yhteneväiset. Poistot nyt on esimerkiksi sellaisia, jotka pitää kirjanpidossa kirjata, jotta ne voi verotuksessa vähentää ja silti se on tavallaan eri asia. Verolait määrää jotain

ja kirjanpitolakien mukaan se ei olekaan ihan niin. Hyvähän se olisi, että ne olisivat yksi yhteen.

Haastattelun edetessä ilmenee, että verosuunnittelupalvelulle olisi kirjanpitäjien mielestä tarvetta tilitoimisto -sektorilla ainakin suuremmissa toimistoissa. Varsinkin erillinen verosuunnittelu -konsultti saa kannatusta haastateltavien keskuudessa. Ainakin niin, että hän olisi mukana asiantuntijana, vaikka kirjanpitäjä nimellisesti toimisikin asiakasyrityksen kanssa. Verosuunnittelu on niin laaja alue, että sen osaamiseen tarvittaisiin erityisosaaja, jolta voisi kysyä neuvoa ja joka perehtyisi yrityksen asiaan sataprosenttisesti. Tärkeää kuitenkin olisi, että konsultti tuntisi myös hyvin kirjanpito -puolen asiat.

Olisi varmasti tarvetta. Kun yritysten asiat kehittyy niin ne myös samalla monimutkaistuvat. Kyllä sellainen ihminen pitäisi olla, jolla olisi aikaa perehtyä asiaan. Tai ainakin niin, että saataisiin jostain asiantuntija apua ainakin erityistilanteissa.

Varmasti olisi jollekin, joka oikein perehtyisi. Se olisi hienoa, että voisi pitää palavereita asiakkaan ja tämän verosuunnittelijan kanssa, kuitenkin niin että itse hoitaisiin perussuunnittelun. Olisi joku, joka olisi perehtynyt juuri näihin asioihin olisi vielä kolmantena siinä palaverissa. Se olisi ihanteellista.

Uskon, että joillekin yrityksille olisi verosuunnittelupalvelulle tarvetta. Tavallaan siinä pitäisi olla asiantuntija, joka tuntisi ”koko paketin”, sillä itse en tiedä kuin osan, mitä verosuunnittelussa voisi tehdä.

Kyllä varmaan olisi tarvetta verosuunnittelijalle. Jos sitä vähän mainostettaisiin niin siitä olisi varmaan monikin kiinnostunut. Kun meitä kirjanpitäjiä on niin paljon, jolloin kysymyksiä tulee jonkin verran.

Asiakkaiden kannalta olisi järkevämpää, että olisi erillinen, ketä tekee sen suunnittelun, koska siellä on kuitenkin kaikki omat asiansa, jotka pitäisi huomioida. Itsellä menee enemmän aikaa, kun tavallaan sitä tietoa etsii. Asiakkaat eivät välttämättä ole oikein halukkaita maksamaan, jos siihen menee oikein paljon aikaa.

Kyllä siinä mielessä olisi tarvetta, koska tämä tahtoo olla niin kiireistä tämä homma, jolloin ei ehdi ajattelemaan verosuunnittelua. Totta kai, kun asiakas esittää suoran kysymyksen niin sitä sitten mietitään ja selvitetään. Helposti siinä itsekkin tarvitsisi ulkopuolista apua, ettei sitä osaa heti sanoa sitä vastausta suoraan. Konsultin tietenkin pitäisi tietää myös tämä kirjanpidon puoli.

Kyllä noille isommille yrityksille varmaan olisi tarvetta. Tuntuu, että se siihen enemmän alkaa menemään, että tilinpäätös ja verotus ovat erilaiset.

Haastattelun jatkuessa halusin kartoittaa haastateltavan tieto-taitoa ja puhummeko samoista asioista, kun puhumme verosuunnittelusta. Tämän vuoksi seuraava kysymys koski verosuunnittelun tarkoitusta, miksi sitä tehdään tai ei tehdä asiakasyrityksissä. Lisäksi kysyin, mitkä ovat verosuunnittelun kohteita ja mahdollisuuksia. Vastaukset olivat laadukkaita, ja niistä huomaa, että haastateltavat kirjanpitäjät ymmärtävät verosuunnittelun tarkoituksen eli sillä tarkoitetaan suunnittelua, jolla yritys pyrkii toteuttamaan valitsemaansa veronmaksupolitiikkaa ja että kaikki lain sallimat keinot on käytetty.

Jottei veroja maksettaisi turhaan verottajalle tai sitten jos tulee suuret lisäverot niin se tiedostetaan, että sieltä on tulossa lisäveroja ja sitten monta kertaa verottaja huomaa, että tulee lisäennakot seuraavalle vuodelle, jolloin ne taasaantuu sinne samoille kuukausille. Rahaliikenne saattaa mennä silloin sekaisin.

Kirjanpito toteutettaisiin niin, että tulisi verotuksessa oikea lopputulos, että kaikki mahdollisuudet on käytetty.

Ainakin se on yksi, ettei yrittäjälle tule verot kerralla maksettavaksi, jotta verot jaksottuu joka kuukaudelle tai muulla tavoin yrittäjästä riippuen.

Yrittäjän kannalta varmaankin sen vuoksi, ettei tarvitsisi maksaa veroja. Yrittäjä on yleensä sitä mieltä, ettei tarvitsisi olla veroja ollenkaan. Kyllä sekin on, ettei tulisi sitten niitä ikäviä yllätyksiä, yrittäjä luulee, ettei hänelle ole mitään jäänyt, ettei verojakaan tarvitse maksaa ja sitten onkin kauhea tulos ja isot jälkiverot. Kyllä verosuunnittelu siis aiheellista olisi.

Asiakkaan etuja ajatellen sellaisia ratkaisuja tehtäisiin, jotka ovat verotuksellisesti edullisia.

Verosuunnittelun kohteiksi haastateltavat luettelivat tilinpäätössuunnittelun lisäksi tärkeitä olevan investointien verosuunnittelu, yrittäjän henkilökohtaisen verotuksen suunnittelu ja sukupolvenvaihdoksen vaikutus verotukseen. Vaikkakin yrityksen ja omistajan verotukset pidetään erillään niin silti jotkut asiakkaat kaipaavat neuvoja myös henkilökohtaiseen verotukseen riippuen muun muassa yhtiömuodosta. Ongelmaksi muodostuu yleensä se, että aloite suunnitteluun pitäisi tulla asiakkaalta, koska hän joutuu maksamaan siitä.

Kysymyksinä he (asiakkaat) esittivät, että tulos oli nyt tällainen ja he miettivät tuleeko sieltä nyt sitten takaisin vai maksetaanko lisää. Asiakasyritykseni ovat toimineet jo niin kauan, että heillä on jo sellainen tuntuma asioihin, että miten niiden kuuluu mennä ja osaavat lukea tilinpäätöstä ja tietävät missä mennään, joten asiat eivät tule yllätyksenä. Joskus tulee loppuvuodesta esim. auton osto, joka vaikuttaa yrityksen tulosta pienentävästi.

Tilinpäätössuunnittelun lisäksi investointeja mietitään.

Investointeihin ja tietenkin lisää asiantuntevuutta tarvittaisiin osakkaiden ja heidän henkilökohtaiseen verotukseen. Siitä he varmaan olisivat vielä enemmän kiinnostuneita, että miten siihen voitaisiin vaikuttaa. Kuten esimerkiksi, että kannattaako nostaa palkkaa vai osinkoa, missä suhteessa jne. Monissa yrityksissä lisäksi on pian ajankohtaista sukupolvenvaihdos, jossa pitää myös nämä verotus-asiat ottaa huomioon.

Aika vähän kohdistuu muuhun kuin tilinpäätökseen, kun ei tiedetä yrittäjän omaa henkilökohtaisesta verotuksesta paljoakaan. Toiminimessä tietenkin tarvitsisi tietää, mitä henkilökohtaiset tulot muut on. Osakeyhtiössä ei niinkään tarvitse, kun se on oma yksikkönsä. Oikeastaan se on ihan tarkoituksenmukaista pitää erillään, jottei sekaannuta henkilökohtaiseen verotukseen. Asiakkaan omat asunnonmyynnit yms. on asiakkaan vastuulla, eivätkä kuulu sinänsä minulle.

No esimerkiksi yksi yrittäjä juuri kysyi, että kannattaako hänen hankkia uusi auto ja milloin myy vanhan pois ja sitä kautta vaikuttaa poistoihin.

Osakkaan/yrittäjän henkilökohtainen verotus on sitten toinen paikka tilinpäätössuunnittelun lisäksi. Kannattaako palkkaan nostaa ja kuinka paljon ja miten niitä osinkoja kannattaa nostaa. Aika usein on tehty niin, että verovapaa osinko kannattaa aina yrityksessä kirjata, vaikka sitä ei heti pystyisikään nostamaan. On se niinkin, että vaikka itse näkisi jonkin asian, mitä kannattaisi tehdä niin se aloite pitäisi tulla kuitenkin siltä yrittäjältä, koska en voi ilmaiseksi tehdä verosuunnittelua niin aloitteen pitäisi tulla kuitenkin asiakkaalta, koska siitä pitää laskuttaa. Vaikka siitä itse tietää niin silti on sellainen tunne, että pitäisi tietää enemmän, ennen kuin voi varsinaisesti alkaa neuvomaan, mitä kannattaisi tehdä. Sitten voi sanoa asiakkaalle, että kannattaisi tarkistaa ja kysyä joltain henkilöltä, joka tietää siitä asiasta enemmän.

Ennakoiden miettiminen. Osakeyhtiössä on tietenkin se, jos osakkaat eivät ole ollenkaan ottaneet palkkaa niin silloin kannattaisi ottaa palkkaa ennen sitä osinkoa, jolloin sen saa vähennykseksi, jolloin se vähentää veroa. Tietenkin se osakas maksaa sitten tuloistaan veroa. Kumpi sitten on edullisempi.

Suunnittelun mahdollisuudet ovat kaventuneet huomattavasti viime vuosina kirjanpidon ja verotuksen yhtenäistämisen seurauksena. Mahdollisuuksia verosuunnitteluun kirjanpitäjät löytävät muun muassa varauksista ja poistojen suunnittelusta.

Varsinainen kirjanpito ja verotus ovat vuosien myötä alkaneet kohtaamaan aika hyvin toisiaan. Ei ole enää paljon ”kikkailu-varaa”. Joitain esim. varauksen-teko mahdollisuuksia on.

Nykyään on vähemmän mahdollisuuksia. Ennen oli esimerkiksi osakeyhtiöissä sai miettiä muutakin kuin poistoja.

Suurissa koneissa saattaa tulla sellainen mahdollisuus, että tehdään suunnitelman mukainen poisto ensimmäisinä vuosina tasapoisto saattaa olla suurempi paljon kuin menojäännöspoisto tai sitten voi olla toisinkin päin, jolloin poisto tulee liian suureksi menojäännöspoistolla, jolloin mennään ihan miinukselle, jolloin voidaankin tehdä pienemmät tasapoistot. Toimintavaraus on nyt vielä mahdollinen ky:ssä ja toiminimessä.

No varauksia se on niin harvinaista, kun niitä käytetään. Tavallaan ne poistot on sitten niitä, mitä mietitään.

Verosuunnitteluun kuuluu osana myös erityiskysymykset, joita pitää käsitellä. Ensimmäisessä haastateltavat keskustelevat toisten työntekijöiden kanssa ongelmasta, kysyvät apua johtajalta, soittavat verotoimistoon ja joskus myös tiedustelevat asiaa yrityksen tilintarkastajalta. Vaikka löytäisikin vastauksen kysymykseen niin on aina hyvä saada tukea johtopäätöksilleen muilta ihmisiltä ja tietää miten samanlaisia erikoistapauksia on ennen kohdeltu verotuspäätöksissä.

Erityiskysymyksiä käsitellään toisten työntekijöiden kanssa. Lounais-Suomen verovirastosta kysytään apua, jos tulee ongelmia tai sitten tilintarkastajilta. Tilintarkastajalta ehkä ensin, että miten tapaus kuuluisi käsitellä.

Usein käy niin, että löytää vastauksen kysymykseen, mutta tulkinta voi tuottaa vaikeuksia ja silloin kysyn joko tilintarkastajalta tai verottajalta kantaa.

Ensiksi kysyn työkaverilta, että miten sinä teit silloin, katson kirjasta ja kysyn apua toimitusjohtajaltamme ja viimeiseksi soitan verotoimistoon.

Ensin mietin itse ja kysyn sitten toimitusjohtajaltamme. Etsin tietoa lainsäädännöstä ja mahdollisesti oikeustapauksista. Työkavereiden kanssa keskustellaan, onko jollain asiasta tietoa.

Verosuunnittelun erityistapauksista siirryttiin miettimään, missä kulkee verosuunnittelun ja veronkierron raja. Kirjanpitäjät myöntävät, että se on joskus häilyvä, mutta kuitenkin uskovat näkevänsä, missä raja kulkee ja tukea näkemukseensä saa aina verovirastosta ja tilintarkastajalta. Kirjanpitäjät miettivät myös omaa rooliaan ja se ei ainakaan ole veronkiertoon neuvominen vaan erilaisten lain sallimien mahdollisuuksien kertomista.

Luulisin, että on selkeä raja. Jos jotain neuvoja antaa niin ei ainakaan niin, että se sitten olisi veronkiertoa, vaikka se olisikin asiakkaalle se edullisin vaihtoehto.

Kyllä verosuunnittelun ja veronkierron välinen suhde on hieman häilyvä. Tavallaan, että mikä on sitten mitään. Tukea saa kuitenkin verovirastosta ja tilintarkastajalta, kun veroasioita mietitään.

Meidän tehtävä ei ole ainakaan ohjata asiakasta kiertämään veroa, mutta kertoa jos on vaihtoehtoja, jotka vaikuttavat verotukseen.

Mielestäni aika hyvin sen näkee, että kumpaa tämä on. Mutta ei tietenkään asiakkaista aina tiedä, että mitä heillä on mielessä, kun he eivät kerro kaikkea.

Kyllä se on selkeää. Ei ainakaan minun yrityksissäni ole sellaisia, että näkisi, että tämä on nyt ihan suoranaista veronkiertoa.

7.2.3 Yrityksen tarpeet

Yritysten tarve verosuunnitteluun vaihtelee yrityksittäin. Jotkut yritykset ovat todella aktiivisia ja haluavat tietää, millainen yrityksen tilanne on ja toiset eivät ehkä osaa edes pyytää apua verosuunnitteluun. Myös eri kirjanpitäjien asiakkaiden välillä oli eroja. Kysyin asiaa kirjanpitäjiltä, kuinka paljon ja mihin heidän mielestään yritykset käyttävät apua tilitoimistosta verosuunnitteluun. Vastauksista kävi ilmi, ettei verosuunnittelua kauheasti käytetä.

Yritykset eivät kauheasti käytä verosuunnittelupalvelua, aika vähän mielestäni. Kyllä se aika pientä on. He vain maksavat kiltisti lisäveroa tai jos muuta maksettavaa on ja jos tulee palautusta niin se on sitten niin.

Kyllä yritykset jonkin verran kysyvät ja kyllä sitä hieman jokaisen yrityksen kanssa katsotaan. Monen kanssa katsotaan jo syksyllä, että ”voisiko tehdä jotain” ennen tilinpäätöstä. Kyllä he varmaan tarvitsisivat enemmän apua, mutta eivät kyllä kauheasti sitä pyydä. Juuri tuossa tuli esille esimerkiksi sellainen automyynti-tapaus, että ennen kuin niitä kauppoja tekee niin voisi kyllä hiukan kysyä neuvoa, jollei itse ole aivan varma, mitä pitäisi tehdä. Yleensä se menee niin, että kuitti tulee minulle ja totean, että auto on ostettu. Yhden asiakkaan kanssa kyllä juuri mietittiin, että kannattaisiko auto hankkia tänä vai ensi vuonna.

Ei he varsinaisesti sitä käytä verosuunnittelu nimellä, mutta se tulee sitten siinä tilinpäätöksen yhteydessä ilmi yleensä. Yleensä vuoden aikana ei tule paljon kysymyksiä muuta kuin silloin, jos tehdään jotain suuria investointeja tms. Muutamia kysymyksiä on tullut liittyen sukupolvenvaihdokseen, joita on edessä muutamissa yrityksissä tulevaisuudessa.

Toiset ovat tosi innokkaita ja sitten toiset ovat sellaisia, kun listoja ajetaan niin itse huomaa, että on liikaa maksettu tai ei tule riittämään ja otan puheeksi yrittäjän kanssa. Kyllä se vaihtelee. Ehkä osakeyhtiöt kysyvät enemmän kuin pienet toiminimet. Tarvitsisi enemmänkin kerjetä, että kyllä kysymyksiä tulee. Juuri näin syksyisin pitäisi jokainen yritys käydä läpi. Mielestäni se olisi hyvää palvelua, sillä juuri verot on sellaisia, joita maksetaan usein liikaa tur-

haan sisälle. Tällä hetkellä en ehdi kaikissa yrityksissä verosuunnittelua tekemään, vaikka pitäisi.

Kyllähän ne kysyy. Yleensä kesällä kysytään, että miltä silloin näyttää, että pitääkö nostaa veroja vai.

Aika vähän. Tietyt yrittäjät kysyvät joka vuosi ja toiset eivät koskaan.

Lähinnä se on joidenkin asiakkaiden kohdalla ennakoiden arvioimista, että riittääkö ne. Osa on hiljaa ja osa kyllä kysyy ja ovat kiinnostuneita. Yrityksen näkökulmasta ajatellen, jos tehdään joku investointi niin uskon, että se on tarpeellinen, että se silloin juuri tarvitaan. Investointeja tehdään, kun niitä tarvitaan eikä silloin kummemmin ajatella, onko tämä nyt verotuksen kannalta hyvä.

Yrityksen tarpeet vaihtelevat myös yhtiömuodon mukaan. Yleinen mielipide oli, että erityisesti toiminimet kaipaisivat vuoden mittaan erityistä tukea verosuunnitteluun. Asiaan vaikuttaa se, että osakeyhtiöt ovat usein niin suuria yrityksiä, että niissä on jo olemassa henkilöt, jotka voivat veroasioita suunnitella.

Minulla on toiminimiä ja osakeyhtiöitä. Toiminimet yleensä kyselevät, millaisia investointeja voisi tehdä ja ”missä mennään” ja aika paljon osakeyhtiöt tekevät itsekseen niitä juttuja ja eivät kauheasti minulta kysele.

Itselläni ei ole kuin yksi toiminimi ja kommandiittiyhtiö, mutta kyllä ne kysymykset tulevat osakeyhtiöstä, jos niitä kysymyksiä tulee.

Tuntuu, että toiminimissä olisi enemmän melkein tarvetta kuin osakeyhtiössä, joka on selkeämpi, kun se on se 26 prosenttia verot lopputuloksesta. Totta kai siellä puhutaan sitten myös isommista summista. Mutta toiminimessä on monesti niin, että ne vuodet heittelee enemmän, ei ole niin tasaista välttämättä tällainen ammatinharjoittajan toiminta.

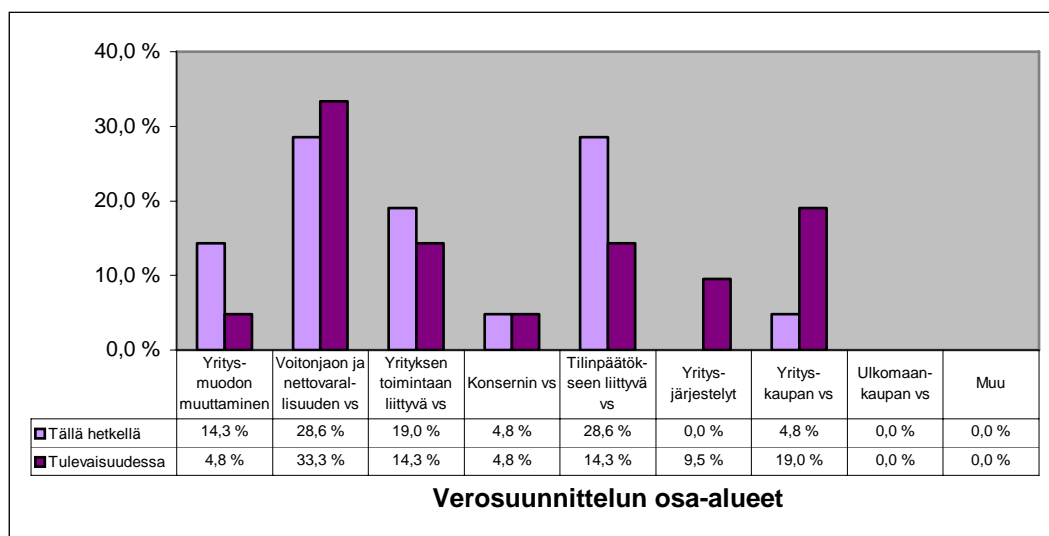
Osakeyhtiöitä ja toiminimiä on eniten. Avoimia ja kommandiittiyhtiöitä vähemmän. Toiminimissä kesällä lasketaan ja he käyvät sitten sen mukaan nostamassa veroa, ettei tule sitten isoja mätkyjä. Verojen ennakointi on heille tärkeää. Minulla on sen verran uusia yrityksiä, että heillä ei välttämättä ole niinkään verot ensimmäisenä mielessä.

En osaa sanoa, onko yritysmuodolla väliä. Asiakkainani on sellaisia, jotka seuraavat tarkkaan joka kuukausi ja sitten on sellaisia, jotka ei seuraa edes vuodenvaihteessa tilinpäätösvaiheessa.

Pääasiassa itselläni on osakeyhtiöitä ja muutamia toiminimiä. Toiminimien kanssa katsotaan yleensä jo tilikauden aikanakin jo ja mielestäni he ovat mielestäni hiukan kiinnostuneempia verotilanteesta, kun se on sitten suoraan heidän henkilökohtaisesta kukkarosta pois. Jos on varakas yhtiö niin huomaa, ettei se sitten ole niin rahasta kiinni, silloin ei ole kovin väliä, jos mätkyt tulee

kaikki keralla, mutta jos on tiukempi rahatilanne niin sitä halutaan seurata tarkemmin.

Kysyin kirjanpitäjiltä mielipidettä, mitkä heidän mielestään ovat heidän asiakasyrityksien kolme tärkeintä verosuunnittelun aluetta nyt ja mitä he uskovat niiden olevan tulevaisuudessa. Tällä hetkellä kolme tärkeintä ovat voitonjaon ja nettovarallisuuden verosuunnittelu, tilinpäätökseen liittyvä verosuunnittelu ja yritysmuodon muuttaminen. Tulevaisuudessa tilinpäätökseen liittyvä verosuunnittelu tulee heidän mielestään laskemaan ja yrityskauppojen sekä yritysjärjestelyjen verosuunnittelu tulee lisääntymään. Edelleen tulevaisuudessa tärkeimpiä alueita tulevat olemaan voitonjaon ja nettovarallisuuden suunnittelu, yrityksen toimintaan liittyvä suunnittelu ja tilinpäätössuunnittelu, mutta yrityskauppojen verosuunnittelu tulee kasvamaan (Kuvio 22).

Kuvio 22. Asiakasyrityksien verosuunnittelun osa-alueet kirjanpitäjien mielestä tällä hetkellä ja tulevaisuudessa.

7.2.4 Tilitoimiston rooli

Kirjanpitäjän työaika kuluu pitkälti peruskirjanpidon hoitoon. Haastateltavat miettivät, jos heillä olisi enemmän aikaa niin, mihin he sen ajan mieluummin käyttäisivät. Toiset haluaisivat tehdä enemmän konsultointia, kuten antaa verosuunnittelu - apua, toiset haluaisivat keskittyä vain peruskirjanpitoon. Haastateltavien mukaan ajanpuutteen lisäksi kirjanpitäjien tietämystä verosuunnitteluun pitäisi päivittää, jotta sitä voisi tehdä enemmän.

Jos minulla olisi enemmän aikaa peruskirjanpidon ohella niin en usko, että tekisin siltikään enempää verosuunnittelua. Mutta kyllä se tosiasia on, ettei peruskirjanpidon toimittamisen jälkeen jää enää aikaa. Pitäisi olla enemmän aikaa tutkia asioita, mutta pääasiassa työaika menee peruskirjanpidon tekemiseen.

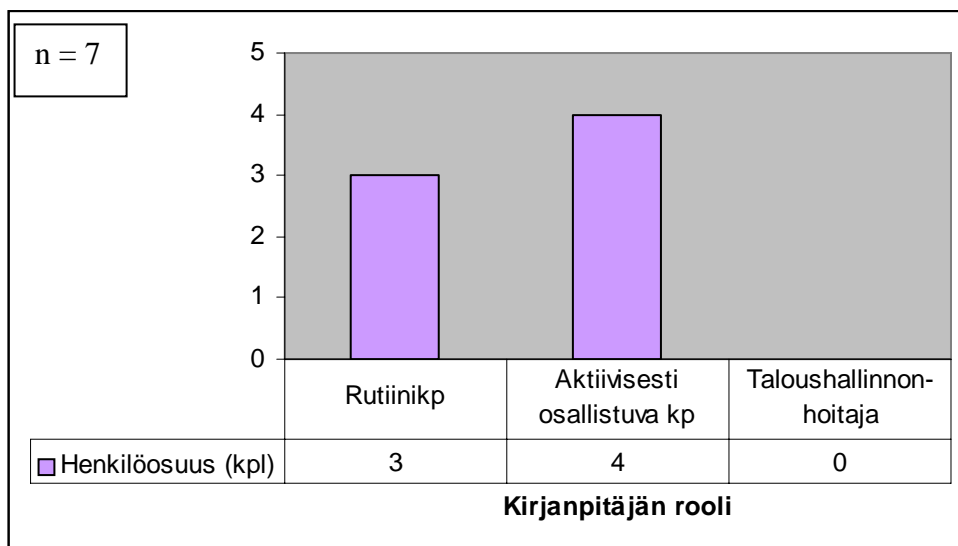
Verosuunnitteluun ei jää aikaa. Kesällä on pakko ottaa asiakseen ja ottaa se aika jostakin ja laskea kaikkien yritysten tilanne, jottei tule yllätyksiä. Silloin laitetaan yrittäjälle viestiä, että miltä näyttää.

Rutiinikirjanpidon hoitaminen jollakin atk-järjestelmällä, tilinpäätöksen ja veroilmoituksen laatimisen jälkeen valitettavasti perusteelliselle verosuunnittelulle ei jää aikaa. Jos pitää valita tekisinkö itse enemmän vai erillinen verosuunnittelija niin valitsisin erillisen verosuunnittelijan.

Verosuunnittelulle ei oikein jää aikaa perustehtävien jälkeen. Asiakkaat kyllä tarvitsisivat neuvoja joltain, jollei minulta niin sitten joltain muulta. Itsekin haluaisin tehdä enemmän verosuunnittelua, mutta ehkä sitten pitäisi tietotaitoa hiukan päivittää. Perusverosuunnittelun voisi tehdä itse.

Ei oikein jää aikaa. Haluaisin itse osallistua suunnitteluun, mutta olisi hyvä, kun voisi itse kysyä neuvoa. Ja kun tietoa karttuu itselle niin voisin itsekin tehdä sitä enemmän.

Tilitoimiston rooli perustuu pitkälti kirjanpitäjän rooliin. Harri Vennon artikkelin mukaan kirjanpitäjät voidaan jakaa kolmeen luokkaan: rutiinikirjanpitäjiin, aktiivisesti osallistuviin kirjanpitäjiin ja taloushallinnonhoitajiin. Haastateltavistani neljä kertoo osallistuvansa aktiivisesti asiakasyrityksensä kirjanpitoon ja kolme sanoo lukeutuvansa rutiinikirjanpitäjiin, jotka hoitavat peruskirjanpidon ilman, että maksavat asiakkaan laskuja tms. Tietenkin tämä vaihtelee asiakkaittain, mutta pääsääntöisesti he katsovat olevansa joko rutiinikirjanpitäjiä tai aktiivisesti osallistuvia kirjanpitäjiä. Kukaan ei lukeudu mielestään nimikkeen taloushallinnonhoitaja alle (Kuvio 23).

Kuvio 23. Teemahaastattelun kirjanpitäjien rooli tällä hetkellä tilitoimiston asiakasyrityksissä.

Haastateltavien mukaan heidän roolinsa asiakasyritysten verosuunnittelussa ei ole erittäin tärkeä, mutta tärkeä osa yritysten palvelemista. Rooli vaihtelee myös yrityksittäin. Kuusi seitsemästä kirjanpitäjistä uskoo sen kasvavan tulevaisuudessa ja yksi uskoo roolin pysyvän samana.

Vähän tietysti riippuu asiakkaasta. Jotkut asiakkaat miettivät itse niitä asioita, toiset ei mieltä lainkaan. Ei niin tärkeä, mutta jossain tilanteessa teen huomioita, joista on hyötyä asiakkaalle.

Kirjanpitäjän rooli yrityksen verosuunnittelussa ei ole erittäin tärkeä, mutta kyllä se tärkeä osa on. Enemmän saisi olla verosuunnittelua.

Ei niin tärkeä, mutta jos tulee joku isompi kysymys niin silloin minua tarvitaan. Asiakasyritykseni ovat kuitenkin suurin osa niin isoja, että he hankkivat jo jotain asiantuntija-apua muualta ja muun muassa silloin tilintarkastajan rooli on aika tärkeä. Moni on yhteydessä tilintarkastajaan pitkin vuotta, kun jotain isompaa suunnitellaan tai tulee jotain muutoksia.

Tärkeä voidaan sanoa, kyllä mielestäni aika paljon kuitenkin niiden asioiden kanssa työskentelen.

Tärkeä, kyllähän ne sitten täältä minulta kysyy, että miten on, mitä kannattaa tehdä.

Ei niin tärkeä, kun sitä niin harvoin kysytään.

Asioita, jotka vaikeuttavat verosuunnittelua kirjanpitäjien mielestä ovat ajanpuute, verosuunnittelun kalleus, asiakkaat eivät osaa kysyä palvelua, asiakkaan kiire ja tilitoimiston erillään olo yrityksestä, jolloin tiedonkulku ei toimi.

Ei asiakkaatkaan ehdi, he ovat niin kiinni siinä omassa toiminnassaan. Verosuunnittelu on niin laaja asia, että jos sulla on pari paperia niin ei niistä voi vielä sanoa, että mitä kannattaa tehdä. Vaatii aikaa perehtyä siihen asiaan ihan keneltä vaan. Perinpohjaista selvitystä niin se tulee maksamaan, kun siihen menee sitä aikaa. Etukäteen on tosi vaikeaa sanoa hintaa sille.

Ajankäyttö vaikeuttaa asiakasyritysten verosuunnittelua ja paljon on sellaisia yrityksiä, joille tehdään tilinpäätös, eivätkä he muuta pyydäkään.

Asiakkaat on arkoja kysymään. On pieniä asiakkaita ja he eivät halua maksaa verosuunnittelusta, tehdään vain peruskirjanpitoa. Verosuunnittelu tulee suurimmalla osalla siinä samalla, ettei sitä sen kummemmin eritellä verosuunnitteluksi.

Ajankäytön lisäksi olemme kuitenkin tilitoimistossa, me emme tunne, mitä yrityksessä on mahdollisesti seuraavassa kuussa tulossa, ollaan vähän ulkopuolisia. Tiedonkulku ei aina toimi.

Eivät yrittäjätäkään ehkä ”tajua” kysyä, että ”tee meille verosuunnittelua”, se ei ole ehkä heille selvää, mitä se on.

Aika on muutenkin kortilla niin ei ole tarjottu sitten mitään tällaista ylimääräistä sitten kauheasti. Ehkä asiakkaat eivät edes tiedosta, että me voisimme heitä palvella tällaisissakin asioissa.

Vastuu yrityksen verosuunnittelusta on kirjanpitäjien mukaan yrittäjän ja tilitoimiston lisäksi tilintarkastajalla. Vastuu on tapauskohtainen ja viimekädessä yrittäjä kuitenkin on vastuussa verosuunnittelusta, ellei kirjanpitäjä ole tehnyt selkeää virhettä. Teoriaosan mukaan lopullinen vastuu on kuitenkin aina yrittäjällä.

Oikeudellinen vastuu yrityksen verosuunnittelussa pitäisi olla molemmilla yrittäjällä ja tilitoimistolla, mutta aika usein se kaatuu yrityksen kirjanpitäjälle ja tietenkin pitää muistaa, että tilintarkastajalla on vastuu.

Molemmilla ja se lisäksi vielä tilintarkastajalla. Kirjanpitäjän vastuu painaa.

Riippuu vähän siitäkin, että mikä asia on mennyt vikaan. Jotenkin näkisin, että tilintarkastajallakin olisi jonkinlainen vastuu, koska hän katsoo vuosittain sen ja käsitykseni mukaan hänellä pitäisi olla syvällisempää tietoa, kuin mitä minulla esimerkiksi on. Pääasiassa yrittäjällä, mutta jos on tehty joku kirjausvirhe niin silloin tilitoimistolla.

Oikeastaan molemmilla, ainakin jos ihan hölmöjä neuvoja antaa. Kyllä mielestäni kirjanpitäjällä ja sen myötä tilitoimistollakin on vastuuta verosuunnittelussa, eikä pelkästään yrittäjällä. Isommilla yrityksillä on vielä sitten tilintarkastaja, jolta kannattaa kysyä neuvoa, jolloin sinnekin siirtyy vastuuta. Mielestäni enemmänkin saisi tilintarkastajat puuttua asioihin, eikä vain katsoa, onko se oikein tehty, koska heillä on varmasti vielä sitä tietoa enemmän.

Ei se nyt kyllä tilitoimistollakaan yksin ole vastuu, koska kyllä aina yrittäjän kanssa pyritään katsomaan sitä läpi ja heillä myös se tieto on. Kyllä se sitten melkein yhdessä on vastuu.

Viimekädessä yrittäjällä, mutta kyllä se siihen on mennyt, että tilitoimistoa osoitetaan, jos joku on mennyt pieleen. Koska verottajakaan ei tutki kaikkea ennen kuin vasta verotarkastuksessa, jolloin vastuu jää aika pitkälle tilitoimistolle.

7.3 Toimintasuositukset

Kysely- ja teemahaastattelutulokset viestittävät samanlaista ajatusta siitä, että tilitoimiston rooli yrityksen verosuunnittelussa tulee kasvamaan tulevaisuudessa. Erillinen verokonsultti lisäisi erityisesti tilitoimiston roolia yrityksen verosuunnittelussa, kun hän voisi perehtyä asiaan täysin ilman juoksevia töitä, kuten kirjanpitoja. Huhtikuussa 2008 otettiin tutkimukseni kohteena olevassa tilitoimistossa käyttöön Profit Hunter Advisor 2008 -tietokoneohjelma, joka suunnittelee verotusta yrittäjän näkökulmasta. Tämä vastaa suurelta osin yrittäjien voitonjaon ja nettovarallisuuden verosuunnittelutarpeeseen, jonka he arvioivat toiseksi tärkeimmäksi suunnittelukohteeksi. Lisäksi se antaa kirjanpitäjille tärkeän ja aikaa säästävän työkalun. Ohjelma mahdollistaa muun muassa ehdotuslaskennan, kuten osakkaan palkka/osinko -suunnittelun osakeyhtiöissä ja yrittäjän verokokonaisuuden arvioimisen henkilöyhtiöissä. Ohjelman uskotaan lisäävän tietoisuutta verosuunnittelun mahdollisuudesta asiakkaiden keskuudessa ja tarjontaa tilitoimiston palveluissa.

7.4 Tutkimustulosten yhteenveto

Seuraavassa esitettävä SWOT -analyysi kuvaa yhteenvetona opinnäytetyöni kohteena olleen tilitoimiston nykytilannetta verosuunnittelussa, sen vahvuuksia (strengths) ja heikkouksia (weaknesses) sekä mahdollisuuksia (opportunities) ja uhkia (threats) (Taulukko 1).

Vahvuudet	Mahdollisuudet
kirjanpitäjien pitkä kokemus	kirjanpitäjien koulutus ja kehittäminen
verosuunnittelun tärkeä ja kasvava merkitys asiakkaalle	yrittäjän hyötyminen säästöin verosuunnittelussa
tietotekniikan kehitys ja ylläpito	kysyntä
	erillinen verokonsultti
	neuvontapalveluiden lisääminen ja monipuolistaminen
	tietotekniikan kehitys (suunnittelun helpottaminen erilaisilla ennusteilla)
	verosuunnitteluun erikoistuminen
	tilitoimiston roolin kasvu
Heikkoudet	Uhat
kirjanpitäjien tieto-taito erikoisosaamista vaativassa verosuunnittelussa	verosuunnittelun hintavuus
kehityksen hitaus	verolakien muutokset
yritysneuvonta- ja markkinointitaitojen puutteellisuus	asiakkaiden asenteet ja osaamisen puute: jo perustaloushallinnon palvelut nähdään pakkona, ei yrityksen johdon apuvälineenä
ajanpuute	
verosuunnittelun tarjonta	

Taulukko 1. Verosuunnittelun yhteenvedoanalyysi (SWOT) tutkimassani tilitoimistossa.

Tilitoimiston rooli koettiin tärkeänä asiakkaiden keskuudessa ja sen uskottiin joko kasvavan tai pysyvän samanlaisena tulevaisuudessa. Tällä hetkellä kirjanpitäjien aika kuluu pääsääntöisesti peruskirjanpidon hoitoon ja aikaa verosuunnitteluun jää vähän. Tähän ratkaisuksi toivottiin joko erillistä verokonsulttia tai itselle enemmän aikaa verosuunnitteluun. Erityisen tärkeinä verosuunnittelun osa-alueina pidettiin niin asiakasyrityksien kuin kirjanpitäjienkin osalta tilinpäätössuunnittelun, voitonjaon ja nettovarallisuuden suunnittelua sekä yritystoimintaan liittyvää verosuunnittelua. Päätelminä esitän, että opinnäytetyöni kohteena olevan tilitoimiston vahvuuksia verosuunnittelussa ovat kirjanpitäjien pitkä kokemus, sekä verosuunnittelun tärkeä ja kasvava merkitys asiakkaille. Nämä kävivät ilmi niin teemahaastatteluissa kuin yrityskyselyissäkin. Vahvuutena on myös tilitoimiston jatkuva atk-laitteiden ja ohjelmistojen ylläpito, joka takaa monipuolisen palvelun. Mahdollisuuksia ovat kirjanpitäjien jatkuva kouluttaminen ja kehittäminen, yrittäjien hyötyminen säästöin verosuunnittelussa, erillinen verokonsultti, tietotekniikan kehitys ja tilitoimiston roolin kasvu suunnittelussa. Myös neuvontapalveluiden lisääminen ja monipuolistaminen kysynnän lisääntyessä voisi avata uusia ovia tilitoimistolle. Heikkouksina ovat kirjanpitäjien tieto-taito erikoisosaamista vaativissa verosuunnitteluissa, kehityksen hitaus, ajanpuute ja verosuunnittelun tämän hetkinen tarjonta. Uhkia ovat verosuunnittelun hintavuus, verolakien muutokset ja

asiakkaiden asenteet sekä osaamisen puute. Vastuu yrityksen verosuunnittelussa koettiin olevan joko yrittäjällä itsellään tai molemmilla yrittäjällä ja tilitoimistolla yhdessä.

8 YHTEENVETO

8.1 Opinnäytetyön yhteenveto

Opinnäytetyöni teoriaosassa käsittelin verosuunnittelua eri yhtiömuodoissa, yritysten tarpeita ja tilitoimiston roolia näissä. Tutkimusongelmana oli selvittää tilitoimiston asiakkaiden tyytyväisyyttä ja tarvetta yrityksensä verosuunnitteluun sekä miten erilaiset asiat vaikuttavat tilitoimiston rooliin yrityksen verosuunnittelussa. Tutkimusongelmaan saatiin vastaus tekemäni yrityskyselyn kautta ja sen avulla nousi verosuunnitteluun liittyvät kysymykset ja ongelmat esille ja kehitettäviksi. Asiakasyritysten tarpeiden ja tilitoimiston tarjonnan kohtaamista ja vastuun kokemista tutkin haastattelemalla tilitoimiston kirjanpitäjiä, joiden haastattelu perustui asiakasyrityksien kyselyn pohjalle. Näiden avulla löysin syitä konkreettisen verosuunnittelun tämän hetkiseen vähyyteen ja vastauksia siihen, miten tarjontaa tulisi kehittää.

8.2 Opinnäytetyö oppimisprosessina

Koin opinnäytetyön tekemisen itselleni erittäin merkittävänä oppimisprosessina. Kun olin saanut mieleisen ja kiinnostavan aiheen valittua, teorian kirjoittaminen kävi suhteellisen helposti. Sain peilata oppimaani teoriaa ja sitä, mitä löysin uudesta kirjallisuudesta ja syventyä asiaan paremmin kuin yleensä opintokurssilla. Samalla koin työn tärkeäksi, koska tein sitä yritykselle, jolloin mielenkiinto ja

paine työn loppuunsaattamiseksi pysyi päätepisteeseen saakka. Yhteistyö tilitoimiston kanssa sujui luontevasti. Haastattelujen teko ja kyselytutkimuksen analysointi oli mukavaa vastapainoa työn ja opiskelun ohella. Opinnäytetyöprosessi eteni alussa tekemäni suunnitelman mukaan, paitsi siihen meni enemmän aikaa johtuen työelämään siirtymisen vuoksi. Koen kuitenkin oppimiseni kannalta hyvänä myös sen, että lähtisin nyt työstämään samaa tutkimusta alusta alkaen hieman eri tavalla, näin jälkikäteen paremmaksi katsomallani tavalla. Tiedonhalu kasvaa syödessä ja tämän prosessin aikana kiinnostukseni ja ymmärrykseni verosuunnitteluun ja yleisesti tilitoimistotyöhön on kasvanut merkittävästi. Hyviä jatkotutkimuksen aiheita voisi olla perehtyä yhtiömuotojen erilaisiin verosuunnittelun erikoistilanteisiin ja miten näihin voisi saada apua tilitoimistolta. Tutkimuksen kohteena voi olla tietyt yritysmuodot ja niihin voisi perehtyä yksityiskohtaisesti.

LÄHTEET

1996. PKT-Säätiö. Konsultoinnin ammattisäännöt. [verkkodokumentti]. [viitattu 11.10.2007]. Saatavissa: <http://www.pkt.fi/ypa/ammattisaannot.htm>
- Ahvenniemi, J. Taloushallintoliitto. 2007. Tilitoimiston rooli kasvaa [verkkodokumentti]. [viitattu 29.9.2007]. Saatavissa: <http://www.taloushallintoliitto.fi/ajankohtaista/?E=10422&N=10&O=0&SORT=&numEXISTS=1>
- Alhola, K., Koivikko, A., Rätty, P. & Tuominen, O. 1999. Tilinpäätös ja yritysvero. Porvoo. WSOY.
- Alhola, K., Koivikko, A., Rätty, P. & Tuominen, O. 2001. Kirjanpidosta tilinpäätökseen. 2. painos. Porvoo. WSOY.
- Alhola, K., Koivikko, A., Rätty, P. & Tuominen, O. 2002. Tilinpäätöksen suunnittelu – Yritysvero ja yritysjärjestelyt. Porvoo. WSOY.
- Elinkeinoelämän keskusliitto. 2005. Vuoden 2005 yritys- ja pääomaverouudistus. [verkkodokumentti]. [viitattu 2.10.2007]. Saatavissa: http://www.sosiaaliala.fi/ek_suomeksi/verotus/yritys_ja_paaomaverotus/2005_verouudistus.php
- Engblom, A., Holmström, P., Järvinen, J., Karlsson, J., Kellas, S., Lepistö, M., Paronen, V., Sandelin, E., Torkkel, T., Tunturi, M.O., Wilander, M. & Vuorilehto, E. 2007. Elinkeinovero 2007. Helsinki. Edita Prima Oy.
- Heikkilä, T. 2001. Tilastollinen tutkimus. Helsinki. Oy Edita Ab.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2000. Tutki ja kirjoita. 6. painos. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki. Helsinki University Press.
- Hirvonen, J. 2006. Verosuunnittelu säästää aikaa ja rahaa. Deloitte & Touche Oy. [verkkodokumentti]. [viitattu 9.10.2007]. Saatavissa: http://www.deloitte.com/dtt/cda/doc/content/The_Point_OMB.pdf
- Ikkala, J., Pallonen, R., Haapaniemi, O. & Raitasuo, O. 1997. Verosuunnittelun käsikirja. Helsinki. Kauppakaari Oy.
- Järvenoja, M. & Koponen, J. 2002-. Verokansio. Helsinki. Helsingin Kamari Oy.
- Järvenoja, M. 1999. Yrityksen uusi verosuunnittelu. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.

- Järventausta, H., Moisala, M. & Toivakka, S. 1999. Tutkimalla oppii. Tutkimuskenteko-opas. Porvoo. WSOY.
- Karjalainen, L. 2002. Pienyrityksen talousopas. Kuopio. Finnvera Oyj.
- Karttunen, J. 2006. Kirjanpitäjän vastuu tilinpäätöksen oikeellisuudesta. Tilisanomat 27 (4), 43–47.
- Laine, S. 2005. Tilitoimistoyrittäjän pahin kilpailija on hän itse. Tilisanomat 26 (3), 21.
- Laskenta Vaskivuori Oy. 2004. Verosuunnittelu [verkkodokumentti]. [Viitattu 10.9.2007]. Saatavissa: <http://www.laskentavaskivuori.fi/verotus.html>
- Leppiniemi, J. & Kykkänen, T. 2005. Kirjanpito, tilinpäätös ja tilinpäätöksen tulkinta. 4. painos. Helsinki. WSOY.
- Leppiniemi, J. 2003. Kirjanpidon ja verotuksen ongelmat – Ratkaisuja keskeisempiin kysymyksiin. Helsinki. WSOY.
- Mäkinen, L. 2000. Kirjanpito 2000-luvulla – tilinpäätös. Helsinki. Oy Edita Ab.
- Rissanen, T. 2004. Yrityksen verosuunnittelu ja kuumat veroneuvot. Jyväskylä. Kustannusosakeyhtiö Pohjantähti.
- Siikarla, P.J. 2007. Uusi osakeyhtiölaki & verosuunnittelu. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.
- Taanila, A. 2007. Kvantitatiivisen tutkimuksen suunnittelu. [verkkodokumentti]. [viitattu 14.10.2007]. Saatavissa: <http://myy.helia.fi/~taaak/t/>
- Taloushallintoliitto. 2007. [verkkodokumentti]. [viitattu 1.10.2007]. Saatavissa: http://www.taloushallintoliitto.fi/tilitoimistot/tilitoimiston_valinta/
- Teperi, V. 2007. Oikeudelliset riskit tilitoimistojen työssä. Tilisanomat 28 (3), 47–49.
- Tikkanen, T. & Salin, M. 2003-. Kirjanpitokansio. Helsinki. Helsingin Kamari Oy.
- Toivonen, M. 2005. Toimialaraportti – Taloushallinnon palvelut. KTM- ja TE-keskus [verkkodokumentti]. [viitattu 1.10.2007]. Saatavissa: http://www.ktmtoimialapalvelu.fi/files/56/Taloushallinto_2004.pdf
- Tomperi, S. 2000. Käytännön kirjanpito. 8.painos. Helsinki. Oy Edita Ab.
- Tomperi, S. 2005. Yritysverotus ja tilinpäätössuunnittelu. 20.painos. Helsinki. WSOY.
- Uusitalo, H. 1998. Tiede, tutkimus ja tutkielma. Johdatus tutkielman maailmaan. Juva. WSOY.

Vento, H. 2005. Kirjanpitäjien riskit – Kirjanpitorikos tunnusmerkistöjen valossa. Tilisanomat 26 (4), 25–29.

Verohallinto. 2005-. Verotustietoa yritysasiakkaille [verkkodokumentti]. [viitattu 1.7.2007]. Saatavissa: <http://www.vero.fi/>

Viitala, J. 2006. Yrittäjän taloushallinnon perusteet. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.

Vilka, H. Tutki ja kehitä. 2005. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Yritys-Suomi. 2007. Yrityskaupan verosuunnittelu myyjän ja ostajan kannalta. [verkkodokumentti]. [viitattu 8.10.2007]. Saatavissa: <http://www.yrityssuomi.fi/default.aspx?ContentID=8857&NodeID=14522>

LIITE 1

YRITYSMUOTO	OMA PÄÄOMA	PALKANMAKSU JA VOITONJAKO	TULOVEROTUS
YKSITYISLIIKE	Ei pakollinen	Ei voi maksaa palkkaa omistajalle. Tulos on yrittäjän palkkaa. Varoja voidaan nostaa vapaasti. Negatiivisesta pääomasta seuraa sen koron verottaminen.	Tulo lisätään yrittäjän muihin tuloihin. Pääomatuloa on 10 tai 20 % nettovarallisuudesta ja 30 % edellisten 12 kk:n palkoista. Loput ansiotuloa.
AVOIN YHTIÖ	Ei pakollinen	Palkkaa voidaan maksaa yhtiömiehille. Varoja voidaan nostaa käypään arvoon. Negatiivinen pääoma aiheuttaa koron verottamisen.	Tulon jako sovitusti. Pääomatuloa on 10 tai 20 % nettovarallisuudesta ja 30 % edellisten 12 kk:n palkoista. Loput ansiotuloa.
KOMMANDIITTIYHTIÖ	Vastuunalaisten yhtiömiesten osalta ei pakollinen, äänettömien sijoitettava rahaa tai omaisuutta.	Palkkaa voidaan maksaa. Varoja voidaan nostaa käypään arvoon. Negatiivinen pääoma aiheuttaa koron verottamisen.	Verotetaan yhtiömiesten tulona yhtiöosuuksien suhteessa. Pääomatuloa on 10 tai 20 % nettovarallisuudesta ja 30 % edellisten 12 kk:n palkoista. Loput ansiotuloa.
OSAKEYHTIÖ	Vähintään 2.500 €n arvosta rahaa tai omaisuutta.	Palkkaa voidaan maksaa. Osinkoa voidaan jakaa vapaan oman pääoman rajoissa.	Yhtiö maksaa 26 % verotettavasta tuloksesta. Osakkaita verotetaan, kun he saavat osinkoa.

Yritysmuotojen vertailua (Karjalainen 2002, 126–127)

Tuloverokannat 2008**Ansiotulovero**

Verotettava ansiotulo / €	Vero alarajan kohdalla / €	Vero alarajan ylittävältä osalta %
12 600 – 20 800	8	8,5
20 800 – 34 000	705	19,0
34 000 – 62 000	3213	23,5
62 000 –	9793	31,5

Pääomatulovero

Pääomatulon verokanta on 28 %.

Yhteisövero

Yhteisötulon verokanta on 26 %.

LIITE 3

Rakennukset ja rakennelmat		
Myymälä-, varasto-, tehdas-, työpaja-, talous-, voima-asema tai muu vastaava rakennus	7 %	
Asuin-, toimisto- tai muu vastaava rakennus	4 %	
Polttoainesäiliö, happisäiliö tai muu metallista tai siihen verrattavasta aineesta tehty varastorakennelma	20 %	
Puusta tai siihen verrattavasta aineesta tehty kevyt rakennelma	20 %	
Rakennus/rakennelma tai niiden osa, jota käytetään yksinomaan liiketoiminnan edistämiseen tähtäävään toimintaan	20 %	
Rakennusten tekniset laitteet		
Hissit, lämpökeskuksen koneet ja laitteet, liedet, jää- ja pakastekaapit, ilmanvaihto- ja ilmastointilaitteet, keskusantennit ja muut vastaavat hyödykkeet	25 %	
Koneet ja kalusto		
Koneet, kalusto ja muu vastaava irtain käyttöomaisuus	25 %	
Ammattiliikkeen autot		
Ammattimaiseen liikenteeseen käytetty auto (poisto lasketaan ostohinnasta)	1. vuosi	25 %
	2. vuosi	20 %
	3. vuosi	20 %
	tämän jälkeen	15 %
Huviveneet		
Muu kuin elinkeinotoiminnan välittömässä käytössä oleva vesialus (tasapoistot)	10 %	
Pienhankinnat		
Kerralla käyttöönottovuoden kuluksi, kun hankintameno enintään	850 €	
ja verovuonna tällaiseksi kuluksi enintään	2500 €	
Alle 3 vuoden kalusto		
Kerralla käyttöönottovuoden kuluksi, kun taloudellinen käyttöaika enintään 3 vuotta		
Aineettomat oikeudet		
Patentit ja muut erikseen luovutettavissa aineettomat oikeudet (tasapoistot) 10 vuotta tai tätä lyhempi oikeuden taloudellinen käyttöaika		
Muut pitkävaikutteiset menot		
Kolmen tai useamman verovuoden aikana tuloa kerryttävä meno vähennetään todennäköisenä vaikutusaikana tasapoistoin, enintään kuitenkin 10 verovuoden aikana		

Verotuspoistojen enimmäismääriä (Tikkanen ym. 2002-, E13)

LIITE 4

SATAKUNNAN AMMATTIKORKEAKOULU SAATE
Liiketalous Rauma
Anna Kattelus 7.11.2007

Hei,

opiskelen Satakunnan Ammattikorkeakoulun Liiketalouden yksikössä Raumalla taloushallinnon tradenomiksi. Opintoni ovat loppusuoralla ja työskentelen osaaikaisesti tilitoimistossa samalla kirjoittaen opinnäytetyötä työn ohella. Lopputyöni käsittelee **Tilitoimiston roolia yrityksen verosuunnittelussa**. Työni ohjaa Satakunnan Ammattikorkeakoulussa lehtori Eila Kulmala.

Tämän kyselylomakkeen tarkoituksena on selvittää tilitoimiston asiakkaiden kokemuksia yrityksensä verosuunnittelussa. Toivonkin, että löydätte muutaman minuutin aikaa vastataksenne tähän lyhyeen kyselyyn ja palauttaaksenne sen minulle tilitoimistoon **perjantaihin 16.11.2007** mennessä. Ohessa palautuskuori. Vastauksenne tulen käsittelemään **luottamuksellisesti** ja niitä ei tulla kohdentamaan tiettyyn yritykseen vaan tilitoimisto saa tutkimuksesta yhteenvetotiedot toimintansa kehittämiseksi. Tietoja ei tulla käyttämään muuhun tarkoitukseen. Mitä enemmän saan palautettuja vastauksia, niin sen kattavampi tutkimukseni tulos on, joten jokaisen vastaus on erittäin tärkeä ja tervetullut.

Kiitos jo etukäteen yhteistyöstänne!

Ystävällisin terveisin,

Anna Kattelus

Anna Kattelus

TAUSTATIEDOT

Rastita (x) oikea vaihtoehto.

Vastaaja

1. Sukupuoli

- mies
 nainen

2. Ikä

- alle 30 vuotta
 31 – 40 vuotta
 41 – 50 vuotta
 51 – 60 vuotta
 yli 60 vuotta

3. Työvuosien määrä yrittäjänä

- 0 – 5 vuotta
 6 – 10 vuotta
 11 – 20 vuotta
 21 vuotta tai enemmän

4. Koulutus

- Peruskoulu
 Ylioppilas
 Ammatillinen koulutus
 Ammattikorkeakoulu
 Yliopisto
 Muu, mikä? _____

Yritys

1. Yhtiömuoto

- Yksityisliike / toiminimi
 Avoin yhtiö
 Kommandiittiyhtiö
 Osakeyhtiö

2. Yrityksen henkilömäärä keskimäärin (yrittäjä mukaan lukien)

- 1 – 5 henkilöä
 6 – 10 henkilöä
 11 – 20 henkilöä
 21 – 50 henkilöä
 yli 50 henkilöä

3. Liikevaihto keskimäärin

- alle 50.000 €
 50.000 €– 500.000 €
 500.000 €– 1.000.000 €
 1.000.000 €– 5.000.000 €
 yli 5 000 000 €

4. Kuinka monta vuotta yrityksenne on toiminut?

- alle 1 v.
 1 v. < 3 v.
 3 v. < 10 v.
 yli 10 v.

5. Toimialanne:

KYSELYLOMAKE

Voitte tarvittaessa jatkaa vastaustanne sivun kääntöpuolelle.

1. Mitä teille tulee mieleen sanasta verosuunnittelu?

2. Oletteko käyttäneet tilitoimiston verosuunnittelupalvelua yrityksessänne? (Esim. tilikauden verosuunnittelu, yrityksen toimintaan liittyvä verosuunnittelu, osingonjako jne.) Rastita (x) yksi vaihtoehto.

- jatkuvasti
- usein
- joskus
- harvoin
- en koskaan

3. Mikä on oman käsityksenne mukaan tilitoimiston rooli yrityksenne verosuunnittelussa? Rastita (x) yksi vaihtoehto.

- erittäin tärkeä
- melko tärkeä
- neutraali
- ei kovin tärkeä
- ei lainkaan tärkeä

4. Kenellä on mielestänne vastuu yrityksenne verosuunnittelussa? Rastita (x) yksi vaihtoehto.

- yrittäjällä
- tilitoimistolla
- molemmilla
- jollain muulla, kenellä? _____

5. Vastatkaa väittämiin 1-11 ympyröimällä vastausvaihtoehto, joka kuvaa parhaiten omaa mielipidettänne.

	Samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin eri mieltä	Eri mieltä
1. Verosuunnittelu on tärkeä osa-alue elinkeinotoiminnassa.	1	2	3	4	5
2. Haluaisin enemmän apua tilitoimistoltani verosuunnitteluun.	1	2	3	4	5
3. Käyttämässäni tilitoimistossa on tarvittava tieto-taito yritykseni verosuunnitteluun.	1	2	3	4	5
4. Olen tyytyväinen tilitoimiston verosuunnittelun laatuun.	1	2	3	4	5
5. En koe tarvitsevani yrityksessäni verosuunnittelua ollenkaan.	1	2	3	4	5
6. Olen hyötynyt tilitoimiston avusta verosuunnittelussa (esim. verosäästöin).	1	2	3	4	5
7. Haluaisin lisää verokonsultointia tilitoimistolta.	1	2	3	4	5
8. Uudistuvaa verolainsäädäntöä on vaikeaa tulkita.	1	2	3	4	5
9. Verosuunnittelu on hankalaa.	1	2	3	4	5
10. Osallistun itse vahvasti yritykseni verosuunnitteluun.	1	2	3	4	5
11. Minulle riittävät tavalliset tilitoimiston palvelut ja en tarvitse apua verosuunnitteluun.	1	2	3	4	5

6. Mihin verosuunnittelun osa-alueeseen **tällä hetkellä** kaipaatte eniten neuvontaa tilitoimistolta? Rastita (x) **kolme** tärkeintä.

yritysmuodon valinta/muuttaminen

- voitonjaon ja nettovarallisuuden verosuunnittelu
- yrityksen toimintaan liittyvä verosuunnittelu (tilikaudet ja veronmaksu, tulolähteet, eläke- ja vakuutusjärjestelyt, korkojen vähennysoikeus yms.)
- konsernin verosuunnittelu
- tilinpäätökseen liittyvä verosuunnittelu
- yritysjärjestelyt (Esim. sulautuminen tai jakautuminen)
- yrityskaupan verosuunnittelu (Esim. sukupolvenvaihdos)
- ulkomaantoiminnan verosuunnittelu
- jokin muu, mikä? _____

7. Koetteko saavanne yllä olevia palveluita tilitoimistossanne? Rastita (x) yksi vaihtoehto.

- erittäin paljon
- melko paljon
- jonkin verran
- melko vähän
- erittäin vähän

8. Mihin verosuunnittelun osa-alueeseen haluaisitte **tulevaisuudessa** neuvontaa tilitoimistosta kirjanpitäjältänne? Rastita (x) **kolme** tärkeintä.

- yritysmuodon valinta/muuttaminen
- voitonjaon ja nettovarallisuuden verosuunnittelu
- yrityksen toimintaan liittyvä verosuunnittelu (tilikaudet ja veronmaksu, tulolähteet, eläke- ja vakuutusjärjestelyt, korkojen vähennysoikeus yms.)
- konsernin verosuunnittelu
- tilinpäätökseen liittyvä verosuunnittelu
- yritysjärjestelyt (Esim. sulautuminen tai jakautuminen)
- yrityskaupan verosuunnittelu (Esim. sukupolvenvaihdos)
- ulkomaantoiminnan verosuunnittelu
- jokin muu, mikä? _____

9. Mikä tilitoimiston rooli tulee mielestänne olemaan yrityksenne verosuunnittelussa tulevaisuudessa? Rastita (x) yksi vaihtoehto.

- kasvava
- samanlainen kuin nyt

- vähenevä
- jokin muu, millainen? _____

Kiitos vastauksistanne!

Alle voitte vielä kirjoittaa kommentteja kyselystä tai jos teillä on vielä jotain kommentoitavaa verosuunnitteluun liittyen:

TEEMAHAASTATTELURUNKO**Perustiedot**

Ikä
Koulutus
Työvuosien määrä

Verosuunnittelu

Käytäntö
Verosuunnittelupalvelu
Eri yhtiömuodot
Tarkoitus
Kohteet
Mahdollisuudet
Erityiskysymykset

Yrityksen tarpeet

Yleinen mielikuva

Tilitoimiston rooli

Kirjanpitäjän rooli
Konsultointi
Vastuu